

som angavs i petita för budgetåret 1954/55 har till stor del samma bakgrund. Den förutsedda bristen skulle egentligen föranleda framställning om anslag på tilläggsstat, men då detta helst bör undvikas, är styrelsen beredd att räkna med att bristen täckes från dispositionsanslaget, trots att anslagets resurser f. n. är knappa. Det för Ångermanälvsregleringarna erforderliga tillskottet blir minst 3 000 000 kr. Det torde behövas redan innan 1955 års riksdag behandlat anslagen för budgetåret 1955/56. För återbetalning till dispositionsanslaget och för täckning av utgifterna under budgetåret 1955/56 erfordras 21 000 000 kr.

b. Regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	1 000 000	146 000
1954/55	854 000	6 000 000	3 500 000*
1955/56 styrelsen	3 354 000	1 000 000	4 350 000*

Regleringsåtgärderna i Umeälvens huvudgren kommer i första hand till nytta i de påbörjade eller beslutade statliga kraftstationerna Umluspen, Stensele, Grundfors och Stornorrfors samt i de av enskilda företag utbyggda kraftstationerna vid Bålforsen, Harrsele och Pengfors. Framdeles blir de utnyttjade av ytterligare statliga och enskilda anläggningar i älven. Kostnaderna för regleringsåtgärderna fördelas primärt mellan ägarna av de kraftverk, som beräknas vara driftfärdiga, när regleringarna är klara att tagas i bruk. En omfördelning företas sedermera, i den mån nya anläggningar, som utnyttjar regleringarna, tillkommer.

För det första regleringsföretaget, avseende Storuman, har redogörelse lämnats i 1953 års statsverksproposition (bil. 27, pt 28). Regleringsmagasinet får en volym av 1 400 milj. m³. Kostnaden beräknades till 32 milj. kr., varav vattenfallsstyrelsens andel förutsågs till en början bli högst 70 procent för att sedan sjunka. Enligt i år verkställda beräkningar blir totalkostnaden 36 milj. kr., under det att styrelsens andel icke torde överstiga 61 procent.

Under hösten 1953 påbörjades en väg från Storumans samhälle till den blivande regleringsdammen samt en hängbro över Ume älv vid dammläget. Vissa provisoriska byggnader, som kommer att utnyttjas såväl för regleringsarbetena som för utbyggnaden av Umluspens kraftstation, har uppförts. Vattendomstolen behandlar ingiven ansökan men har ännu icke meddelat tillstånd att bygga i vatten.

För vissa andra sjöregleringar inom flodområdet göres undersökningar och förberedelser.

På grund av att behandlingen i vattendomstolen gått långsammare än beräknat, kommer under innevarande budgetår icke hela det tillgängliga anslaget att förbrukas. Det för budgetåret 1955/56 erforderliga beloppet beräknas till 1 000 000 kr.

* Preliminärt belopp.

6: 7. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	3 000	160 000 000 ¹	155 008 000
1954/55	4 995 000	166 000 000	156 195 000*
1955/56 styrelsen	14 800 000	130 000 000	144 800 000*
dep.ch.	14 800 000	120 000 000	134 800 000*

I skrivelse den 18 september 1954 har styrelsen för nästa budgetår äskat 130 000 000 kr. till distributionsanläggningar.

Styrelsen meddelar, att ifråga om utbyggnaden av distributionsanläggningarna har en rätt markerad nedgång av anslagsbehovet inträtt. Sålunda blev medelsåtgången under budgetåret 1953/54 icke oväsentligt lägre än som förutsågs för ett år sedan. Det för innevarande budgetår tillgängliga beloppet beräknas något överstiga behovet. Anledningen till dessa förhållanden är närmast förändringar på materiel- och apparatmarknaden. Inköp har sålunda kunnat senareläggas, och erforderliga förskottsbetalningar minskas. Därjämte har vissa förskjutningar av arbetena för utvidgning av stamlinjenätet visat sig möjliga. Detta sammanhänger i någon mån med att en ökning av överföringsförmågan hos befintliga ledningar genom insättning av seriekondensatorer kommer att i större omfattning, än som tidigare ansågs tillrädligt, lämnas företräde framför nybyggnad av ledningar.

Av den av styrelsen beräknade medelsförbrukningen för nästa budgetår, 144 800 000 kr., avser, enligt vad styrelsen under hand meddelat, 110 247 000 kr. sådana företag, som redan påbörjats eller beräknas bli igångsatta under innevarande budgetår, samt 34 553 000 kr. nya arbeten, vilka beräknas bli påbörjade under budgetåret 1955/56. Det senare beloppet specificeras i följande sammanställning.

	Totalkostnad	Härav under 1955/56
	tusen tal kronor	
Förstärkning av 70 kV systemet norr om Uppsala	8 000	1 000
200 kV ledning Bredäng—Södertälje jämte transformatorstation	9 800	250
Ytterligare 380 kV ledningar, begynnelsebelopp	6 000	6 000
Synkronkompensator i 380 kV stationen vid Göteborg	3 700	1 000
Inköp och upprustning av nät i övre Norrland	3 800	3 800
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen ...	9 186	4 521
Bygde- och ortsledningar	19 553	14 922
Diverse anläggningar	6 060	3 060
	Summa 66 099	34 553

* Preliminärt belopp.

¹ Därav 10 000 000 kr. å tilläggsstat.

Beträffande motiveringen för de i sammanställningen intagna företagen har styrelsen anfört bl. a. följande.

Området kring Uppsala och norr därom har hittills försörjts med kraft medelst Älvkarleby kraftverks primärnät för 70 kV. En förstärkning av matningen till området är nödvändig. Den lämpligaste åtgärden härför synes vara att vid den stamlinje för 200 kV, som passerar området, anordna en transformering för 200/70 kV.

Ytterligare undersökningar rörande tillgodoseendet av de växande kraftbehoven i områdena söder och sydväst om Stockholm har numera visat, att först en ledning för 380 kV bör byggas från Enköping till detta område, under det att den i styrelsens petita för budgetåret 1954/55 omnämnda ledningen Bredäng—Södertälje bör komma som en efterföljande komplettering.

Styrelsen har upptagit 6 milj. kr för ytterligare 380 kV ledningar, då det beräknas att en eller flera kompletteringar av stamlinjenätet kommer att behövas så snart, att materialanskaffning m. m. bör påbörjas under budgetåret 1955/56. Undersökningar och modellmätningar är dock inte avslutade.

Stamlinjerna från Norrland utnyttjas bäst, om det reaktiva kraftbehovet i södra och mellersta Sverige tages om hand av dit förlagda anläggningar. Med hänsyn härtill erfordras ytterligare en synkronkompensator, som skall placeras i 380 kV-stationen vid Göteborg.

För inköp och upprustning av nät i övre Norrland har styrelsen i enlighet med det förslag, som framlades i 1954 års statsverksproposition, upptagit 3 800 000 kr. Med hänvisning till fjolårets riksdagsbeslut hemställer styrelsen om ett avskrivningsanslag motsvarande 80 procent av beloppet, d. v. s. 3 000 000 kr. I övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

6: 8. Övriga anslag. Under denna punkt har sammanförts vissa anslag av i huvudsak finansiell natur. I skrivelse den 13 september 1954 äskar vattenfallsstyrelsen 2 000 000 kr. till Inköp av vattenfall och fastigheter, 1 500 000 kr. till Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet samt 10 000 000 kr. till Statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

Styrelsen har i skrivelsen lämnat en redogörelse för användningen av dessa anslag under budgetåret 1953/54. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

a. Inköp av vattenfall och fastigheter

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	1 204 000	1 000 000	996 000
1954/55	1 208 000	—	2 200 000*
1955/56 styrelsen	— 992 000	2 000 000	1 000 000*
dep.ch.	— 992 000	2 000 000	1 000 000*

* Preliminärt belopp.

Styrelsen anför, att det belopp, som står till förfogande å anslaget, är lågt med hänsyn till anslagets ändamål. Den redan i petita för innevarande budgetår antydda eventualiteten att anslaget skulle bli otillräckligt har inträtt. Anledningen härtill är, dels att det visat sig möjligt att snabbt få till stånd rätt omfattande förvärv, som med hänsyn till önskvärldheten att komplettera statens vattenfallsinnehav bör genomföras. Vidare har säljarna föredragit kontant likvid i större omfattning, än som kunnat förväntas på grundval av tidigare erfarenheter. Det belopp, som erfordras som förstärkning, torde uppgå till omkring 1 000 000 kr. och kan komma att behövas redan innan 1955 års riksdag tagit ställning till de för budgetåret 1955/56 äskade anslagen. Styrelsen förutsätter, att inköpsanslaget tillfälligt kan förstärkas genom anvisning från dispositionsanslaget. För återbetalning till dispositionsanslaget och för betalning av sådana angelägna förvärv, som kan komma att aktualiseras under budgetåret 1955/56, beräknas ett anslag av 2 000 000 kr. Styrelsen har därvid förutsatt, att kostnaderna för inköp av mark för Stenungsunds ångkraftstation under innevarande budgetår skall belasta dispositionsanslaget för att sedermera, då byggnadsanslag anvisas, omföras till detta. För beslutade kraftstationer brukar nämligen förvärv av mark för byggnader m. m. bekostas av medel från vederbörande kraftstationsanslag.

b. Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	1 524 000	—	222 000
1954/55	1 302 000	500 000	1 500 000*
1955/56 styrelsen	302 000	1 500 000	1 500 000*
dep.ch.	302 000	1 500 000	1 500 000*

Styrelsen meddelar, att ett större köp f. n. är under behandling, för vilket likviden kan komma att uppgå till ca 1 milj. kr. Även andra förvärv samt lån till vissa av vattenfallsverkets dotterföretag är aktuella. Styrelsen finner det vidare antagligt, att behovet av ingripanden för att säkra en för konsumenterna gynnsam utveckling av kraftförsörjningen inom vissa områden och undvika olämpliga äganderättsförhållanden etc. successivt kommer att öka. Styrelsen anser det därför önskvärt, att anslaget får ett tillskott av 1 500 000 kr. för budgetåret 1955/56.

* Preliminärt belopp.

c. Statens vattenfallsverks dispositionsanslag

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Förstärkning av andra anslag	Egentlig medelsförbrukning
1953/54	6 811 000 ¹	6 000 000	3 183 000 ²	3 816 000
1954/55 styrelsen	8 995 000	5 000 000	7 000 000 ³	3 000 000*
1955/56 »	10 995 000	10 000 000		4 000 000*
1954/55 dep.ch.			5 000 000 ⁴	3 000 000
1955/56 »	10 995 000	8 000 000		4 000 000*

Styrelsen föreslår för nästa budgetår ett anslag av 10 000 000 kr. Som motivering härför anföres följande.

Vattenomstolarna har i flera fall ännu icke avkunnat slutlig dom i mål beträffande sjöregleringar, som tagits i drift för flera år sedan och för vilka byggnadsarbetena sedan länge är avslutade. Liknande dröjsmål kan förekomma för kraftstationer som vållat dämningsskador o. dyl. Det råder ovisshet om hur stora de slutliga skadeersättningarna kan bli, men med hänsyn till penningvärdets nedgång och den förskjutning, som skett i fråga om vattendomstolarnas bedömning, får man räkna med betydligt högre belopp än vad styrelsen tidigare förutsatt. Å en del äldre anslag återstår belopp, som är avsedda för de slutligt utdömda skadeersättningarna, och styrelsen har under flera år hos Kungl. Maj:t begärt och erhållit rätt att fortfarande disponera dessa reservationer. De kommer dock antagligen att visa sig otillräckliga för sina ändamål. Då skadeersättningarna, när domstolsutslagen kommer, måste utbetalas omgående, är det nödvändigt att medel härför finnes tillgängliga. Dispositionsanslaget kan användas för dessa ändamål, men med hänsyn till att detta anslag tidvis kan vara så gott som helt taget i anspråk, bör det erhålla en extra förstärkning, förslagsvis med 5 000 000 kr. Sedan detta skett, kan styrelsen avstå från de flesta av nämnda reservationer. Ifrågavarande belopp kan, men bör enligt styrelsens mening helst icke vara spärrat för annan användning än betalning av skadeersättningar och utlägg för skadeförebyggande åtgärder för redan färdiga kraftstationer och regleringsföretag.

Vattenfallsstyrelsen har tidigare i årets petita nämnt svårigheterna att rätt beräkna de för ett budgetår erforderliga beloppen under vart och ett av de nu förekommande anslagen. I anslutning därtill har styrelsen hemställt,

* Preliminärt belopp.

¹ Därav har 3 000 000 kr. per den 1 juli 1954 återförts från anslaget till Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.

² Därav 1 766 000 kr. till Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation samt 1 417 000 kr. till Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde, vilka belopp per den 1 juli 1954 återförts till dispositionsanslaget, varför reservationen per detta datum beräknats till 8 995 000 kr.

³ Preliminärt belopp. Därav avser 1 milj. kr. Stenungsunds ångkraftstation, 2 milj. kr. Kraftstation vid Järkvissle, 3 milj. kr. Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde samt 1 milj. kr. Inköp av vattenfall och fastigheter, vilka belopp beräknas bli återförda till dispositionsanslaget per den 1 juli 1955, varför reservationen per detta datum beräknats till 10 995 000 kr.

⁴ Vattenfallsstyrelsens förslag, exklusive medel till Kraftstation vid Järkvissle.

att anslagen till kraftstationer och regleringsföretag skall sammanslås till ett enda anslag. En viss lättnad och förenkling i förevarande avseende, om än inte så stor, skulle ernås, om styrelsen finge rätt att oberoende av be-loppets storlek själv besluta om användningen av dispositionsanslaget för förstärkning av annat anslag, dock endast under förutsättning att anslag för respektive ändamål blivit anvisat för nästföljande budgetår. Styrelsen hemställer om ett dylikt bemyndigande. Detta ersätter dock inte den i det föregående förordade anslagssammanslagningen. Även om denna kommer till stånd, är bemyndigandet av värde beträffande anslaget till distributions-anläggningar och inköpsanslagen.

d. Förvaltningsbyggnad i Stockholm

Vattenfallsstyrelsen har slutligen berört styrelsens lokalfrågor i Stockholm och därvid anfört, att byggnaderna i kvarteret Björnen vid Karduansmakar-gatan—Drottninggatan är otillräckliga, vilket medfört, att utrymmen mäst förhyras på ett tjugofemtal olika platser i staden och förstäderna. Styrelsen planerar därför en ny förvaltningsbyggnad i Mariebergsområdet, och för-handlingar pågår beträffande tomtfrågan med byggnadsstyrelsen och and-ra berörda myndigheter. Av olika skäl blir det inte möjligt att, såsom avsik-ten varit, framlägga ett någorlunda färdigarbetat förslag till 1955 års riks-dag. Vattenfallsstyrelsen räknar nu med att nästa år kunna lägga fram ett sådant förslag som grundval för en begäran om anslag för ändamålet.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 29 oktober 1954 anfört föl-jande. I anslagen till investeringsändamål inräknas, såsom vattenfallssty-relsen framhållit, utgifter av finansiell art. Exempel härpå är regleringen av sådana skador, som uppkommit i samband med utförandet av olika an-läggningar, förskottslikvider för maskiner samt insatser till företag, i vilka vattenfallsstyrelsen är delägare. Med beaktande härav synes vattenfalls-styrelsens framställning i fråga om såväl kraftstationer och vattenreglering-ar som distributionsanläggningar innebära en i stort sett oförändrad in-vesteringsverksamhet under budgetåret 1955/56 jämfört med den, som vattenfallsstyrelsen beräknat för innevarande budgetår. Ehuru arbetsmark-nadsläget nu kännetecknas av högre sysselsättning inom byggnads- och anläggningsfacken än under de närmast föregående två åren, har arbets-marknadsstyrelsen, med hänsyn till att större delen av vattenfallsverkets an-läggningsarbeten är förlagda till övre Norrland, och under förutsättning att arbetskraftsbehovet för dessa arbeten i största möjliga utsträckning kan anpassas så, att det motverkar säsongarbetslösheten, ingenting att er-inna mot, att vattenfallsstyrelsens byggnadsverksamhet för ifrågavarande ändamål upprätthålles vid samma nivå som under innevarande år.

De nya anläggningar, som vattenfallsstyrelsen önskar påbörja närmast efter de nu pågående arbetena, är kraftstationerna vid Järkvissle och Lång-björn samt mellan Kultsjön och Malgomaj. Arbetsmarknadsstyrelsen för-

utsätter, att frågor angående dessa arbetens påbörjande och arbetskraftsbehov samt om utökning av arbetskraft vid pågående arbeten i god tid blir föremål för samråd mellan vattenfallsverket och arbetsmarknadsmyndigheterna.

Vattenfallsstyrelsen har i enlighet med från finansdepartementet framförda önskemål även övervägt tvenne alternativa investeringsprogram, av vilka det ena skulle innebära ett med 10 procent minskat program i jämförelse med det för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t medgivna och det andra alternativet en ökning med 10 procent. Vattenfallsstyrelsens anslagsäskanden närmar sig det sistnämnda alternativet. Investeringarna kan dock ökas med 10 000 000 kr. utöver det framlagda programmet, om så skulle befinnas önskvärt och erforderliga anslag ställes till förfogande. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning torde alltjämt de begränsade planeringsresurserna hindra ytterligare utökning av vattenfallsstyrelsens investeringar, om konjunkturläget skulle förändras så, att en ökning skulle vara önskvärd ur konjunkturutjämnande synpunkt.

Under återopande av det anförda tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsen vattenfallsstyrelsens äskanden.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 19 oktober 1954 avgivet utlåtande, som är gemensamt för affärsverken och i sina huvuddrag refererats under avsnitt 5, icke haft något att erinra mot vattenfallsstyrelsens äskanden.

Departementschefen

Det nuvarande programmet för de statliga vattenkraftsutbyggnaderna syftar till en sådan ökning av vattenkraftproduktionen att denna ökning tillsammans med de krafttillskott, som kan väntas från kommunala och enskilda utbyggnader, dels täcker den beräknade årliga belastningsökningen och dels fram till slutet av 1950-talet ger upphov till en marginal mellan produktion och belastning om ca 10 procent vid normal vattentillgång. Till grund för programmet ligger den prognos rörande belastningsutvecklingen, som år 1951 efter rätt omfattande utredningar gjordes av centrala driftledningen. Denna prognos omprövades år 1953 med anledning av den förändring i konjunkturläget, som då hade inträtt. Man fann därvid, trots mer pessimistiska antaganden om den ekonomiska utvecklingen, närmast en tendens till något snabbare stegring av kraftbehoven än tidigare förutsetts. Avvikelsen var dock icke så väsentlig, att styrelsen fann anledning att frångå 1951 års prognos. Man borde alltså alltjämt kunna räkna med en årlig belastningsökning om ca 1 200 miljoner kilowattimmar (MkWh) intill mitten av 1950-talet och om ca 1 500 MkWh för tiden därefter fram till 1960-talet eller för den femårsperiod 1953—1957, som 1953 års prognos närmast avsåg, genomsnittligt 1 350 MkWh per år.

I styrelsens nu aktuella framställningar meddelas bl. a., att belastningsökningen i hela landet under budgetåret 1952/53 uppgick till ca 1 250 MkWh och under 1953/54 till ungefär 1 450 MkWh. Utvecklingen under det senaste

budgetåret tyder på en något snabbare stegring än som framgår av 1953 års prognos. Styrelsen anser dock, att enbart det senaste årets relativt stora belastningsökning icke motiverar ett frångående av prognosen.

Styrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur vattenkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig fram till 1960-talet vid den utveckling av belastningen, som 1951—53 års prognoser anger och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under återstoden av 1950-talet. De uppgifter, som gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har sammanställts i tabell 1. Av denna framgår, att produktionskapaciteten vid landets samtliga vattenkraftverk för närvarande vid normal vattentillgång något överstiger den i 1951 och 1953 års prognoser förutsedda belastningen. Utvecklingen under 1954 har dock tytt på en något större belastningsökning än prognoserna anger, varför man tills vidare vid normalår endast torde kunna räkna med ungefär jämn balans mellan vattenkraftproduktion och belastning. Vid ett exceptionellt torrår, vilket enligt tabellen innebär, att produktionen på grund av vattenförhållandena ligger vid 85 procent av produktionsförmågan under normalår, skulle f. n. en brist i vattenkraftförsörjningen om ca 13 procent uppstå, vilken endast till en del kan tillgodoses med inom landet producerad eller importerad ångkraft.

Tabell 1

Beräknad produktion vid landets samtliga vattenkraftsanläggningar samt beräknad belastning under åren 1953—1960.

År	Miljoner kilowattimmar		Netto- belastning ²	Marginal vid normalår	D:o i % av nettobe- lastningen	Marginal vid torrår	D:o i % av nettobe- lastningen
	Produktion under normalår	Produktion under torrår ¹					
1953	21 060	17 900	20 700	360	1,7	— 2 800	— 13,5
1954	22 730	19 320	22 250	480	2,2	— 2 930	— 13,1
1955	24 070	20 460	23 450	620	2,6	— 2 990	— 12,7
1956	25 460	21 640	24 650	810	3,3	— 3 010	— 12,2
1957	27 030	22 980	26 150	880	3,4	— 3 170	— 12,1
1958	29 960	25 470	27 650	2 310	8,3	— 2 180	— 7,9
1959	32 360	27 510	29 150	3 210	11,0	— 1 640	— 5,6
1960	34 220	29 090	30 650	3 570	11,6	— 1 560	— 5,1

Anm. Produktionssiffrorna är angivna för såväl normalår som exceptionellt torrår. De är ifråga om produktionstillskotten från anläggningar utbyggda av enskilda och kommunala företag baserade på uppgifter från företagen själva och Svenska Vattenkraftföreningen. Med hänsyn till att arbeten kan påverkas såväl av företagens egna åtgöranden som av yttre omständigheter, föreligger ingen säkerhet för att tillskotten kommer vid de nu förutsatta tidpunkterna. Belastnings-siffrorna förutsätter en utveckling enligt föreliggande prognoser.

Med det utbyggnadsprogram, som vattenfallsstyrelsen samt kommunala och enskilda företag nu följer, och den belastningsökning, som centrala driftsledningens prognoser förutser, skulle såsom tabellen visar produk-

¹ Avser produktionen under ett exceptionellt torrår, vilken förutsättes uppgå till 85 procent av normalårsproduktionen.

² Exkl. ånggenerering och exporterad överskottskraft.

tionsmarginalen vid slutet av 1950-talet komma att stiga till mellan 11 och 12 procent. Stegringen faller emellertid huvudsakligen på åren 1958—1960. Under åren därförinnan kommer marginalen i bästa fall att kunna utökas till ca 3 procent. Den starka tillväxt, som förutses inträda fr. o. m. 1958, beror självfallet på att då enligt planerna ett stort antal kraftstationer väntas bli tagna i drift. På den statliga sidan gäller detta bl. a. de redan beslutade och påbörjade stationerna i Grundfors (1958) och Stornorrfors (1959) i Umeälven, den beslutade men ännu icke påbörjade stationen i Stensele (1960) i samma älv samt den av styrelsen nu föreslagna stationen vid Långbjörn (1960) i Ångermanälvens Åselegren. Dessutom bygger uppgifterna i sammanställningen på att Järkvisslestationen skall kunna påbörjas under innevarande budgetår och tagas i drift år 1958. Det uppskov med denna station jag i det följande kommer att förorda, innebär dock, att det krafttillskott om drygt 400 MkWh per år, som stationen kommer att ge, kan beräknas stå till förfogande först år 1959.

De förslag till fortsatta utbyggnader, som vattenfallsstyrelsen nu framlagt, tar sikte på försörjningsläget under budgetåret 1960/61 och tiden därefter. Den situation som då kan råda, har styrelsen belyst med en kalkyl över det inom vattenfallsverkets distributionsområde vid nämnda budgetår erforderliga krafttillskottet. Kalkylen utgår ifrån antagandena i 1951 och 1953 års prognoser rörande belastningsutvecklingen och förutsätter, att vattenkraftproduktionen till följd av ett exceptionellt torrår faller till ca 85 procent av den produktion, som kan uppnås under normalår. Kalkylen ger vid handen, att därest ett exceptionellt torrår inträffar under budgetåret 1960/61, skulle den statliga sektorn behöva ett krafttillskott utöver vad som kan framkomma av redan beslutade utbyggnader, om ca 1 400 MkWh. Ca två tredjedelar av denna eventuella brist skulle kunna täckas genom krafttillskott från Västerås och Stenungsunds ångkraftverk. Om även bristen i övrigt skall kunna utfyllas, måste ytterligare vattenkraftsutbyggnader igångsättas redan nästa budgetår. Styrelsen anser Långbjörn—Tarseleforsen omedelbart uppströms Lasele i Ångermanälven vara det lämpligaste objektet härför. En station där beräknas ge 380 MkWh per år vid normal vattentillgång och kan, om förberedelsearbeten vidtages under budgetåret 1955/56, bli färdig till år 1960.

Med sikte på belastningsökningen efter 1960 föreslår styrelsen vidare en utbyggnad av fallen i Ångermanälvsgrenen Kultsjöån mellan Kultsjön och Malgomaj. Anläggningen, som benämnes Stalons kraftstation, beräknas med nu föreslagna utbyggnad nå en genomsnittlig produktionsförmåga av 700 MkWh per år vid normal vattentillgång och efter det planerade regleringsåtgärder vidtagits. Om förberedande arbeten påbörjas under budgetåret 1955/56, kan stationen vara färdig till år 1962.

Vid bedömningen av styrelsens förslag har jag utgått ifrån att nu pågående utbyggnader skall fullföljas i avsedd takt. Jag har emellertid icke något att erinra mot styrelsens beslut att med hänsyn till tillgången på arbetskraft och arbetsmaskiner senarelägga kraftstationen i Stensele ett år med

färdigställande år 1960 i stället för 1959. Vidare har jag förutsatt, att det för fjolårets riksdag anmälda byggnadsprojektet vid Järkvissle i Indalsälven i viss begränsad omfattning skall påbörjas under nästa budgetår. Vid den omfattning de statliga utbyggnaderna därmed får fr. o. m. budgetåret 1955/56 kommer, om belastningsutvecklingen i huvudsak verifierar föreliggande prognoser, den målsättning för försörjningsläget vid slutet av 1950-talet, som de senaste åren legat till grund för det statliga utbyggnadsprogrammet, att realiseras.

Beträffande försörjningsläget vid början av 1960-talet vill jag med anledning av den kalkyl, som styrelsen presenterat, erinra om att kalkylen endast tar sikte på kraftbehovet inom styrelsens eget distributionsområde. Den utgår vidare från produktionsförhållandena vid ett exceptionellt torrår. Vid normalår kommer under samma förutsättningar rörande belastningsutvecklingen, som styrelsen uppställt, marginalen mellan produktion och belastning att uppgå till ca 8 procent. Marginalen inom den statliga sektorn under år 1960 kan sålunda såsom framgår av en jämförelse med tabell 1, förutses vara något mindre än för landet i dess helhet. Trots detta kan läget, även inom den del av kraftförsörjningen, som vattenfallsverket svarar för, sedan beslutade och pågående utbyggnader fullbordats, anses vara avsevärt bättre än för närvarande. Vid min bedömning av de nya utbyggnadsprojekt, som styrelsen framlagt, har jag utgått från detta förhållande. Ställningstagandet till en utvidgning av investeringsprogrammet har måst bli beroende på en avvägning med hänsyn till angelägenheten mellan de föreslagna nya vattenkraftsutbyggnaderna å ena sidan och andra offentliga samt enskilda investeringar å den andra. Vid denna avvägning har jag kommit till att vissa av vattenfallsstyrelsens nya utbyggnadsprojekt bör anstå över budgetåret 1955/56. Jag har därvid tagit hänsyn till, vad jag nyss antytt, att kraftförsörjningsläget såväl inom vattenfallsverkets distributionsområde som inom landet i dess helhet vid 1960-talets början vid pågående och under nästa budgetår påbörjade utbyggnader — även om belastningen skulle visa sig stiga brantare än hittills förutsatts — kommer att vara så mycket gynnsammare än för närvarande, att ett uppskov med vissa projekt måste anses försvarligt. Det är i år så mycket angelägnare att utnyttja möjligheten därtill som det befunnits nödvändigt på grund av de ekonomiska utsikterna för det kommande budgetåret att överlag begränsa de offentliga investeringarna. Jag vill ytterligare tillägga, att vattenfallsstyrelsen enligt vad som underhand meddelats mig, vidtagit förberedelser för en ny översyn av belastningsprognosen och att därför inom något år ett mera aktuellt material för bedömning av det totala kraftförsörjningsläget vid början av 1960-talet torde komma att föreligga.

För innevarande budgetår är en ram om 350 milj. kr. fastställd för vattenfallsverkets investeringar. Till följd av den förändring i redovisningen av utgifterna för Bergeforsens kraftstation, som jag berört under avsnitt 1, förordar jag emellertid att ramen vidgas till 367 milj. kr. För budgetåret 1955/56 har styrelsen förutsatt, att investeringsvolymen skulle kunna utökas till

ca 372 milj. kr. men samtidigt uttalat, att en begränsning till 367 milj. kr. vore möjlig. På grundval av vad jag nyss anfört, har jag emellertid funnit en ytterligare reducering av utgifterna till 337 milj. kr. både möjlig och nödvändig. Jag har därvid räknat med den ungefärliga fördelning av medelsförbrukningen, som framgår av tabell 2.

Tabell 2

	1953/54	1954/55	1955/56	
	Utfall	Beräknat	Styrelsen	Dep.ch.
A. Kraftstationer				
1. Äldre företag	3,8	3,4	2,3	2,3
2. Kilforsen	21,0	6,0	—	—
3. Ligga	21,9	14,5	2,0	2,0
4. Bergforsen	— 2,8	30,2	28,0	28,0
5. Lasele	19,5	31,2	25,0	25,0
6. Midskog, Näverede och Stugun ...	25,5	30,1	23,0	23,0
7. Forsmo	6,8	11,2	17,0	17,0
8. Umluspen, Stensele och Grundfors	14,1	33,9	38,0	38,0
9. Stornorrfors	11,0	28,5	29,5	27,5
10. Stenungsund	—	1,0	6,0	6,0
11. Järkvissle	—	—	17,0	7,0
12. Stalon	—	—	2,0	—
13. Långbjörn	—	—	4,0	—
14. Porjus	—	—	2,0	—
Summa A milj. kr.	120,8	190,0	195,8	175,8
B. Regleringsföretag	14,8	13,6	25,3	25,1
C. Distributionsanläggningar	155,0	156,2	144,8	134,8
D. Kraftöverföring till Gotland	13,8	2,7	—	—
E. Övriga anslag	5,3	6,7	6,4	6,5
Icke fördelad differens	—	— 2,2	—	— 5,2
Totalsumma, milj. kr.	309,7	367,0	372,3	337,0

Investeringsutgifterna för Stornorrfors kraftstation har kunnat minskas med 2 milj. kr., emedan styrelsen i skrivelse den 6 december 1954 meddelat, att den verkstadsbyggnad, som varit avsedd att förläggas till Umeå, icke kommer till utförande. Kraftstationen i Järkvissle avses påbörjad i begränsad omfattning under nästa budgetår. Med den nu beräknade medelstillelningen för denna och under förutsättning av normal byggnadstakt i fortsättningen förutses stationen kunna tagas i drift under år 1959. Besluten om påbörjande av kraftstationerna i Stalon och Långbjörn anser jag bör anstå tills vidare. Detsamma gäller den komplettering av Porjus kraftstation, som styrelsen föreslagit. Begränsningen av utgifterna för distributionsanläggningarna betyder, att takten i vissa utbyggnader, gällande såväl primär- och sekundärnätet som bygge- och ortsanläggningarna kommer att bli långsammare. Den icke fördelade differensen mellan förordad investeringsram och uppskattad medelsförbrukning är en restpost, som uppstått vid fördelningen av medelsförbrukningen på de olika objekten och som anger att en ytterligare reducering över lag är erforderlig. Någon sådan har dock icke ansetts

behöva göras i tabellen, enär beloppet kan sägas falla inom felmarginalerna för beräkningarna.

Jag förordar, att de av vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår äskade anslagen anvisas, varvid jag dock undantar de ändamål, för vilka jag ansett medelsförbrukningen kunna reduceras och för vilka anslagsanvisningen därför i motsvarande mån bör begränsas eller bortfalla. På de skäl som styrelsen anfört för en höjning av dispositionsanslaget och med anledning av det ändrade förfarande vid anslagsförstärkningar, som jag förordat under avsnitt 2 b, föreslår jag, att till anslaget under nästa budgetår anvisas 8 milj. kr. Såsom jag anfört under avsnitt 2 a förordar jag vidare, att erforderliga medel för regleringsföretagen fr. o. m. nästa budgetår anvisas i form av ett kollektivanslag benämnt Regleringsföretag. Med hänsyn till de beräknade behållningar å äldre anslag för regleringsändamål, som kommer att överföras till det nya kollektivanslaget, anser jag att den nya medelsanvisningen till detta kan begränsas till 20 milj. kr.

I anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen inräknat en sannolik kostnad om 3,8 milj. kr. för inköp och upprustning av nät, tillhörande distributionsföreningar i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i 1954 års statsverksproposition, mot vilket riksdagen icke hade något att erinra, bör 80 procent av de utgifter härför, som kan bli aktuella, omedelbart avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför i annat sammanhang denna dag föreslagit, att i detta syfte ett avskrivningsanslag om 3 milj. kr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1955/56 under statens vattenfallsverks fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Kraftstationer m. m.:*

1. <i>Stenungsunds ångkraftstation</i>	7 000 000 kr.
2. <i>Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag</i>	20 000 000 »
3. <i>Kraftstationer i Indalsälven mellan Litsalet och Gesunden</i>	23 000 000 »
4. <i>Kraftstation vid Järkvissle</i>	7 000 000 »
5. <i>Kraftstation vid Lasele</i>	25 000 000 »
6. <i>Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation</i>	15 000 000 »
7. <i>Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken</i>	38 000 000 »
8. <i>Stornorrfors kraftstation</i>	18 000 000 »
9. <i>Kraftstation vid Liggaforsen</i>	2 000 000 »

- b) *Regleringsföretag* 20 000 000 kr.
- c) *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* 120 000 000 »
- d) *Övriga anslag:*
1. *Inköp av vattenfall och fastigheter* 2 000 000 »
 2. *Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet* 1 500 000 »
 3. *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* . 8 000 000 »

7. Luftfartsfonden.

Till luftfartens markorganisation har för budgetåren 1952/53—1954/55 anvisats samt för budgetåret 1955/56 äskats följande investeringsanslag.

	1952/53	1953/54	1954/55	Äskanden 1955/56
	t u s e n t a l k r o n o r			
Markförvärv	1	1	—	—
Flygfältsbyggen	2 000	5 850	3 800	5 600
Byggnader	1	600	1 700	—
Teleutrustning m. m.	100	90	100	130
Belysningsanläggningar	1	1 470	900	1 100
Fordon, maskiner och redskap	300	375	300	450
Försvarsberedskap vid luftfartsverket	—	—	225	145
Luftfartsverkets dispositionsanslag	1	1 000	—	150
Summa	2 404	9 386	7 025	7 575

Luftfartsstyrelsen

Beträffande de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna har luftfartsstyrelsen i skrivelser den 25 augusti och 3 november 1954 redovisat följande arbetsprogram.

Anslag och objekt	Total kostnad beräknad på 1954 års priser	Arbetsprogram		
		Faktisk medelsför- brukning t. o. m. 30/6 1954	1954/55	1955/56
	t u s e n t a l k r o n o r			
1. Markförvärv	—	—	—	—
2. Flygfältsbyggen				
<i>Halmsjön</i>				
Belägningsarbeten m. m. (2 150 m bana)	3 600	1 493	2 107	—
Banförlängning 150 m	250	140	110	—
Djupdränering för framtida banförläng- ning	500	29	471	—
Kulvert	250	—	—	250
Terrasseringsarbeten m. m.	2 000	—	—	2 000
<i>Bromma</i>				
Belägningsarbeten	200	—	200	—
<i>Torslanda</i>				
Sprängningsarbeten m. m.	3 095	1 693	1 200	—
<i>Bulltofta</i>				
Fältutvidgning	5 600	5 324	162	—
Fältdränering	300	—	—	300
<i>Visby</i>				
Fältutvidgning, luftfartsverkets andel....	3 750	—	—	3 000
Diverse flygplatser	575	—	300	275
Summa	20 120	8 679	4 550	5 825

Anslag och objekt	Total kostnad beräknad på 1954 års priser	Faktisk medelsför- brukning t. o. m. 30/6 1954	Arbetsprogram	
	tusental	kronor	1954/55	1955/56
3. Byggnader				
<i>Halmsjön</i>				
Lokaler för flygsäkerhetstjänsten, expedition-lokaler, garage	800	—	—	300
<i>Bromma</i>				
Inredning av hangar A	1 200	1 084	114	—
Ändringsarbeten i gamla stationsbyggnaden	400	70	330	—
<i>Torslanda</i>				
Tillbyggnad till stationsbyggnaden	730	—	730	—
<i>Visby</i>				
Ny stationsbyggnad	500	—	—	200
Diverse flygplatser	443	—	243	200
Summa	4 073	1 154	1 417	700
4. Teleutrustning m. m.	380	17	173	130
5. Belysningsanläggningar				
<i>Halmsjön</i>				
Utbyggnad av el. anläggning	2 331	986	1 095	250
Diesel- el. reservkraftutrustning	400	—	—	200
<i>Torslanda</i>				
Centerlinjesystem för inflygningsljus	210	—	—	75
<i>Visby</i>				
Kraftmottagningsstation och ny fältbelysningsanläggning	900	—	—	800
Diverse flygplatser	277	—	152	125
Summa	4 118	986	1 247	1 450
6. Fordon, maskiner och redskap				
<i>Bromma</i>	127	—	45	82
<i>Bulltofta</i>	28	—	8	20
<i>Torslanda</i>	93	—	73	20
<i>Visby</i>	93	—	18	75
<i>Sundsvall Härnösand</i>	76	11	47	18
<i>Karlstad</i>	100	—	—	100
<i>Halmsjön</i>	131	11	35	85
Diverse flygplatser	476	307	119	50
Summa	1 124	329	345	450
7. Försvarsberedskap vid luftfartsverket	370	—	225	145
8. Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000	137	400	150
Totalsumma	31 185	11 302	8 357	8 850

Programmet upptar investeringar till ett belopp, som överstiger den f. n. gällande investeringsramen, 8 milj. kr. per år, med närmare 1 milj. kr. Erfarenhetsmässigt kan man dock räkna med, att vissa arbeten förskjutes i tiden eller av olika skäl över huvud taget icke kan utföras under angivet budgetår. Med utgångspunkt från att investeringsanslagen även under budgetåret 1955/56 får belastas med ett högsta sammanlagt belopp av 8 milj. kr., har styrelsen ansett det erforderligt att framlägga ett något större arbetsprogram, än som rymms inom detta belopp. Då överföring av medel mellan investeringsanslagen icke kan äga rum, har medelsbehovet under vart och ett av dessa även måst beräknas med viss marginal för att möjliggöra för styrelsen att möta de avvikelser i programmet, som kan påkallas av olika omständigheter.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1955/56 anför styrelsen i hudsak följande:

7: 1. Flygfältsbyggen

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	5 850 000	5 043 000
1954/55	807 000	3 800 000	4 400 000*
1955/56 styrelsen	207 000	5 600 000	5 825 000*
dep.ch.	207 000	5 000 000	4 700 000*

1. H a l m s j ö n s f l y g p l a t s

I sina äskanden för budgetåret 1954/55 anförde luftfartsstyrelsen bl. a., att enligt programmet för den första reducerade byggnadsetappen skulle under budgetåret utföras vissa beläggningsarbeten samt förberedelsearbeten för anordningar för sprängning av banan vid krigsfall till en beräknad kostnad av sammanlagt 3 600 000 kr. Av tekniska och ekonomiska skäl har det emellertid visat sig lämpligt att göra vissa avvikelser från detta program. Ett till den västra banändan anslutet markområde har med tanke på en kommande banförlängning i det närmaste färdigställt under tidigare år. Då styrelsen nu funnit, att en utbyggnad av banan i omedelbart samband med pågående beläggningsarbeten kunnat göras till en förhållandevis låg kostnad, och då en dylik förlängning redan nu torde få anses erforderlig med hänsyn till trafikflygets utveckling, har en utökning av banlängden med 150 m till 2 300 m beställts. Kostnaden härför beräknas uppgå till 250 000 kr.

Det kan emellertid förutses, att reaktionsdrivna trafikflygplan mera allmänt kommer att insättas av flygbolagen redan omkring år 1960. Dessa flygplan kräver större banlängd än 2 300 m. En utökning av banan med minst 400 m torde därför bli erforderlig. Styrelsen har ansett det välbetänkt att redan nu igångsätta de tidskrävande förberedelserna för denna banförlängning i form av djupdräneringsarbeten i banans västra förlängning. Dessa

* Preliminärt belopp.

arbeten skulle därjämte utgöra ett avsevärt flyghinder, om de utfördes efter det flygplatsen öppnats för trafik. Djupdräneringsarbetena beräknas pågå under budgetåret 1954/55 och draga en kostnad av ca 500 000 kr.

Till följd av angivna avvikelser från det ursprungliga arbetsprogrammet kommer två tidigare anmälda arbeten att icke rymmas inom den för budgetåret 1954/55 fastställda investeringsramen utan måste uppskjutas till budgetåret 1955/56. De avser planerade dräneringsarbeten vid Bulltofta flygplats och en kulvert m. m. vid Halmsjöns flygplats, vilka kostnadsberäknats till 300 000 resp. 250 000 kr. För dessa arbeten beräknas medel i stället erfordras under budgetåret 1955/56.

För samma budgetår förutser styrelsen vidare, att anslag erfordras för bl. a. bankfyllnad och överlast för den tidigare nämnda banförlängningen, för djupdränering för blivande taxibana samt för vägar och avsläntning av den östra stråkändan. Kostnaderna beräknas sammanlagt till 2 000 000 kr.

2. Visby flygplats

Enligt ett år 1938 mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Visby stads drätselkammare träffat avtal, vilket godkänts av Kungl. Maj:t den 29 juli 1938, skall mark för flygplatsens behov tillhandahållas av staden med nyttjanderätt, medan kronan skall svara för flygplatsens anläggning, underhåll och drift. Då sedermera utvecklingen av luftfarten medförde behov av nya anläggningar, vilka icke kunde rymmas på de genom nämnda avtal upplåtta områdena, upplät staden genom ett tilläggsavtal år 1947 ytterligare områden till kronan på samma villkor.

Permanentbelagd rullbana finnes icke på Visby flygplats utan fältytan består av gräsmark. Under vinter- och sommarmånaderna bär denna normalt större flygplan. De största planen av typen Douglas DC-6 måste dock starta och landa med reducerad vikt. Vid längre regnperioder och särskilt under tjällossningen är emellertid fältet praktiskt taget oanvändbart för all slags trafik. Då ojämnheter efter upptorkning uppstår i fältytan, måste denna därtill avjämnas, innan trafiken kan komma igång. Sedan några år tillbaka har under sådana perioder flygvapnets övningsflygfält vid Bunge ställts till civilflygets förfogande. I längden är emellertid detta arrangemang med åtföljande tekniska och expeditionella svårigheter icke möjligt att bibehålla. Från SAS' sida har även i flera sammanhang framförts starka önskemål om en förbättrad flygplats vid Visby med bl. a. en permanentbelagd rullbana.

På grund härav och med hänsyn såväl till den civila luftfartens allt mer ökade betydelse för trafiken mellan Gotland och fastlandet som den förutsebara tekniska utvecklingen av den flygande materielen har ett ställningstagande till frågan om Visbyfältets utbyggnad kommit i förgrunden. Styrelsen har i samråd med flygvapnet gjort vissa utredningar. Av dessa framgår, att de civila och militära behoven av flygplats på Gotland kan samordnas på Visby flygplats, om den utbygges. Förutsättningen härför är emellertid, att flygplatsen kan uppfylla såväl civila (icke minst internationella) som militära krav på banlängd, bärighet m. m. Det förslag, varom luftfartsstyrelsen

och flygvapnet nu kunnat enas, innebär, att en 2 000 m lång rullbana — med möjlighet att senare förlänga densamma till 3 000 m — jämte tillhörande taxibanor och stationsplattform skall anläggas. Kostnaderna bör delas av luftfartsverket och flygvapnet i förhållande till de civila och militära intressena med hänsyn till kraven på banlängd, bärighet m. m. Detta innebär, att på luftfartsverket kommer cirka 55 procent och på flygvapnet cirka 45 procent av kostnaderna.

Den nya rullbanan måste av tekniska skäl till största delen förläggas utanför och norr om det nuvarande fältet. Detta medför bl. a., att det befintliga stationsområdet och stationsbyggnaden icke lämpligen kan användas, enär i så fall en mycket lång taxibana för avsevärda kostnader måste anläggas.

Preliminärt har den nya flygplatsen kostnadsberäknats till 6 750 000 kr. Om ett samgående med flygvapnet icke skulle vara möjligt och de båda myndigheterna ställes inför alternativet att var för sig vidtaga erforderliga om- eller utbyggnadsåtgärder på nuvarande två fält, uppstår en betydligt högre totalkostnad. Avsikten är, att arbetena skall projekteras av luftfartsstyrelsen och utföras i flygvapnets regi. De beräknas kunna påbörjas i september 1955 och avslutas under hösten 1956.

Det lokala intresset för utbyggnaden av flygplatsen är synnerligen stort. Sälunda har Visby stads drätselkammare genom ett lagakraftvunnet beslut åtagit sig att — under förutsättning att utvidgningen kommer till stånd — kostnadsfritt ställa erforderlig mark till kronans förfogande. Åtagandet har givits formen av ett tilläggsavtal till det ursprungliga markupplåtelseavtalet.

Beträffande tilläggsavtalets lydelse torde få hänvisas till handlingarna.

Luftfartsverkets utgifter under budgetåret 1955/56 för den nya anläggningen uppskattas till ca 3 000 000 kr.

3. Bulltofta flygplats

För avslutning av fältutvidgningsarbetena beräknas för innevarande budgetår ett medelsbehov av 162 000 kr., varav 100 000 kr. avser schaktningsarbeten m. m. för ILS-anläggning. Såsom tidigare nämnts har de planerade dräneringsarbetena vid flygfältet uppskjutits till budgetåret 1955/56. Medelsbehovet för dessa uppgår till 300 000 kr.

4. Olika flygplatser

För diverse oförutsedda arbeten vid olika flygplatser beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 275 000 kr.

I enlighet med det anförda föreligger för nästa budgetår ett medelsbehov av $(2\,250\,000 + 3\,000\,000 + 300\,000 + 275\,000)$ 5 825 000 kr. för flygfältsbyggen. Med hänsyn dels till den förutsedda behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår och dels till de förskjutningar i arbetsprogrammet, som beräknas uppstå, äskar luftfartsstyrelsen 5 600 000 kr. för ändamålet.

7:2. Byggnader

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	1 000 000	600 000	1 069 000
1954/55	531 000	1 700 000	1 300 000*
1955/56 styrelsen	931 000	—	700 000*
dep.ch.	931 000	—	400 000*

1. Halm sjöns flygplats

För budgetåret 1954/55 har riksdagen under rubriken Byggnader anvisat medel för bl. a. vissa stationsutrymmen m. m. av provisorisk karaktär vid Halm sjöns flygplats med ett belopp av 800 000 kr. Ifrågavarande arbeten beräknas bli påbörjade först nästa budgetår. Medelsbehovet under budgetåret beräknas till 300 000 kr.

2. Visby flygplats

Såsom under rubriken Flygfältsbyggen anförts är det nödvändigt att i samband med utbyggandet av Visby flygplats anlägga ett nytt stationsområde. Styrelsen står inför valet att antingen uppföra en helt ny stationsbyggnad, som under överskådlig tid kan beräknas vara tillfyllest för trafiken på flygplatsen, och därvid uthyra den nuvarande byggnaden för annat ändamål eller att flytta denna till det nya stationsområdet. Byggnaden är emellertid otillräcklig redan för nuvarande trafikbehov, varför efter en flyttning avsevärda om- och tillbyggnadsarbeten måste vidtagas. Kostnaden för detta alternativ kommer sannolikt att uppgå till ungefär samma belopp som kostnaden för en helt ny stationsbyggnad, d. v. s. omkring 500 000 kr.

Styrelsen har hittills icke tagit slutlig ställning till dessa båda alternativ men räknar dock för budgetåret 1955/56 med att förbruka ca 200 000 kr. för ändamålet.

3. Olika flygplatser

För diverse smärre byggnadsarbeten på olika flygplatser samt för oförutsedda arbeten beräknas ett belopp av 200 000 kr.

I enlighet med det anförda föreligger för nästa budgetår ett medelsbehov av (300 000 + 200 000 + 200 000) 700 000 kr. för byggnader. Med hänsyn till den förutsedda behållningen å anslaget äskar styrelsen icke något anslag för ändamålet.

7: 3. Teleutrustning m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	90 000	17 000
1954/55	73 000	100 000	170 000*
1955/56 styrelsen	3 000	130 000	130 000*
dep.ch.	3 000	100 000	100 000*

* Preliminärt belopp.

Den fortsatta upprustningen av den teletekniska materielen vid flygplatserna omfattar enligt ett inom styrelsen uppgjort långtidsprogram under budgetåren 1955/56 och 1956/57 ersättningsanskaffning av talregistreringsutrustningar vid Bulltofta och Torslanda flygplatser till en kostnad av sammanlagt 120 000 kr., varav hälften belöper på vardera budgetåret. Härjämte erfordras under budgetåret 1955/56 nyanskaffning av specialapparater för uppspelning av talregistreringsband, radiotelefonutrustning för ultrakortvåg till fältfordon, diverse signalanordningar m. m., till ett sammanlagt belopp av 70 000 kr.

För nästa budgetår föreligger sålunda ett medelsbehov av (60 000 + 70 000) 130 000 kr. för teleutrustning m. m., vilket belopp styrelsen äskar.

7: 4. Belysningsanläggningar

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	1 470 000	923 000
1954/55	547 000	900 000	1 185 000*
1955/56 styrelsen	262 000	1 100 000	1 450 000*
dep.ch.	262 000	900 000	1 100 000*

1. Halm sjöns flygplats

Färdigställandet av de elektriska anläggningarna för den första, reducerade byggnadsetappen fortlöper enligt det inom styrelsen uppgjorda programmet. För budgetåret 1955/56 beräknas återstå arbeten för en kostnad av 250 000 kr. Det är emellertid redan på detta stadium med hänsyn till de långa leveranstiderna m. m. erforderligt att planera anskaffandet av en dieselektrisk reservkraftutrustning för flygplatsen. Sammanlagda kostnaden för denna utrustning utgör omkring 400 000 kr., varav dock endast 200 000 kr. behöver utbetalas under budgetåret 1955/56.

2. Visby flygplats

I anslutning till den planerade utbyggnaden av flygplatsen måste en elektrisk kraftmottagningsstation och en fältbelysningsanläggning anskaffas under budgetåret 1955/56, om den nya rullbanan skall kunna tagas i bruk under hösten 1956. Sammanlagda kostnaden härför beräknas till 900 000 kr., varav under budgetåret 1955/56 erfordras 800 000 kr.

3. Göteborg-Torslanda flygplats

Med hänsyn till nya, internationellt antagna bestämmelser angående inflygningsljus bör vid de svenska internationella flygplatserna de nuvarande lågintensiva inflygningsljusen överflyttas till s. k. centerlinjesystem. Detta bör i fråga om Göteborg-Torslanda flygplats ske under budgetåret 1956/57 i samband med att vissa utvidgningar av rullbana och landningssektorer fär-

* Preliminärt belopp.

digställes. Arbetena beräknas draga en kostnad av 210 000 kr. För budgetåret 1955/56 erfordras härav ett belopp av 75 000 kr. för materielanskaffning.

4. Olika flygplatser

För diverse kompletteringsarbeten på olika flygplatser beräknas ett sammanlagt medelsbehov av 125 000 kr.

I enlighet med det anförda föreligger för nästa budgetår ett medelsbehov av (450 000 + 800 000 + 75 000 + 125 000) 1 450 000 kr. Med hänsyn till den förutsedda behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 1 100 000 kr. till Belysningsanläggningar.

7:5. Fordon, maskiner och redskap

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	375 000	329 000
1954/55	46 000	300 000	345 000*
1955/56 styrelsen	1 000	450 000	450 000*
dep.ch.	1 000	450 000	450 000*

Med hänsyn till objektens normala brukningstider m. m. och därav betingat förnyelsebehov räknar styrelsen med att ersättningsanskaffningen under budgetåret 1955/56 måste bli av något större omfattning än innevarande år. Medelsförbrukningen beräknas därför till 240 000 kr.

Nyanskaffningarna beräknas draga en kostnad av 210 000 kr. enligt följande fördelning.

1. Av de flygplatser, som är av betydelse för kommersiell flygtrafik, saknar Karlstads flygplats egen snöslunga. Behovet har hittills tillgodosetts genom lån från flygvapnet. Då detta arrangemang av flera skäl visat sig opraktiskt i längden och det under alla förhållanden är nödvändigt med en gemensam reservslunga för de större flygplatserna Bromma, Torslanda och Bulltofta, anser styrelsen erforderligt att en slunga nyanskaffas under budgetåret 1955/56. Kostnaden beräknas till 100 000 kr.

2. För Halmsjöns flygplats bör under budgetåret 1955/56 anskaffas viss utrustning till en sammanlagd kostnad av 85 000 kr. I detta belopp ingår kostnaderna för en brandbil, vilken t.v. kommer att stå i reserv. Bilen bör emellertid beställas på samma gång som två andra brandbilar, vilka skall anskaffas för Bromma och Visby flygplatser. Genom den samtidiga beställningen uppnås en icke obetydlig kostnadsbesparing.

3. För diverse mindre nyanskaffningar vid olika flygplatser erfordras sammanlagt 25 000 kr.

Luftfartsstyrelsen äskar för nästa budgetår (240 000 + 210 000) 450 000 kr. till fordon m. m.

* Preliminärt belopp.

7: 6. Försvarsberedskap vid luftfartsverket

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	—	—
1954/55	—	225 000	175 000*
1955/56 styrelsen	50 000	145 000	145 000*
dep.ch.	50 000	145 000	120 000*

Luftfartsstyrelsen äskar för nästa budgetår ett investeringsanslag av 145 000 kr. till Försvarsberedskap vid luftfartsverket och hemställer samtidigt, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisats å driftbudgeten. Beträffande motiveringen för äskandena hänvisar styrelsen till särskild skrivelse av den 25 augusti 1954 med tillhörande promemoria. Med hänsyn till handlingarnas innehåll torde någon redogörelse för dem icke böra tagas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott synes böra erhålla kännedom om styrelsens förslag genom att handlingarna tillhandahållas utskottet.

7: 7. Luftfartsverkets dispositionsanslag

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	1 000 000	137 000
1954/55	863 000	—	400 000*
1955/56 styrelsen	463 000	150 000	150 000*
dep.ch.	463 000	150 000	130 000*

Luftfartsstyrelsen äskar för nästa budgetår 150 000 kr. till luftfartsverkets dispositionsanslag.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1953/54. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 1 oktober 1954 anfört, att styrelsen icke har något att erinra mot omfattningen av de av luftfartsstyrelsen föreslagna investeringarna under nästa budgetår. Då arbetsmarknadsrådet på Gotland under de senaste åren kännetecknats av regelbundet uppträdande arbetslöshet under vintern, som krävt igångsättande av arbeten med särskilda medel i sysselsättningssyfte, är det önskvärt, att de föreslagna anläggningarna vid Visby flygfält förberedes så, att de till så stor del som möjligt kan utföras vintertid.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 19 oktober 1954 avgivet utlåtande, som är gemensamt för affärsverken och i sina huvuddrag

* Preliminärt belopp.

återgivits under avsnitt 5, inte haft något att erinra mot luftfartsstyrelsens framställning.

Scandinavian Airlines System har i yttrande till luftfartsstyrelsen den 7 oktober 1954 tillstyrkt styrelsens äskanden. Härutöver har SAS uttalat i huvudsak följande.

Konsortiet understryker, att det räknar med att Halmsjöns flygplats skall vara färdig att tagas i bruk som alternativflygplats under senare delen av år 1955 och att följaktligen ett absolut behov av instrumentlandningsanläggning av typ ILS föreligger vid denna tidpunkt. Erforderliga stationslokaler bör då också vara tillgängliga. Konsortiet utgår från att de provisoriska byggnaderna kan inlemmas i generalplanen för flygplatsens vidare utbyggnad på sådant sätt att de kan användas för andra ändamål, sedan de permanenta byggnaderna blivit färdiga. En snöslunga jämte övrig snöröjningsmateriel bör nyanskaffas, så att full snöröjningsberedskap kan upprätthållas på Halmsjöns flygplats fr. o. m. hösten 1955.

Beträffande belysningsanläggningarna framhåller SAS önskvärdheten av att stationsområdena på resp. flygplatser förses med bättre allmänbelysning. Konsortiet har vid flerfaldiga tillfällen påtalat bristerna i detta avseende.

Departementschefen

Luftfartsstyrelsen har vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1955/56 utgått ifrån, att investeringarna skall kunna bibehållas vid i stort sett samma omfattning, som under innevarande budgetår. För att uppnå en viss frihet i valet mellan de olika av statsmakterna godkända investeringsändamålen, har styrelsen hemställt om nya anslag av ca 7,6 milj. kr., vilka om de anvisas, tillsammans med de beräknade anslagsbehållningarna vid ingången av 1955/56 skulle ge en total medelstillgång om ca 9,5 milj. kr. under budgetåret.

Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag emellertid funnit det nödvändigt att under nästa budgetår i viss omfattning begränsa även luftfartsverkets investeringar och därför beträffande detta förordat en investeringsram om 7 milj. kr. Hur medelsförbrukningen vid denna ram ungefärligt kan komma att fördela sig på de väsentligare anslagsändamålen, framgår av följande sammanställning.

	1953/54	1954/55	1955/56	
	Utfall	Beräknat	Styrelsen	Dep.ch.
1. Flygfältsbyggen	5,0	4,4	5,8	4,7
2. Byggnader	1,1	1,3	0,7	0,4
3. Teleutrustning	—	0,2	0,1	0,1
4. Belysningsanläggningar	0,9	1,2	1,4	1,1
5. Fordon, maskiner, redskap	0,3	0,3	0,5	0,5
6. Försvarsberedskap	—	0,2	0,1	0,1
7. Dispositionsanslaget m. m.	0,2	0,4	0,2	0,1
<i>Summa, milj. kr.</i>	7,5	8,0	8,8	7,0

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen under nästa budgetår och de förutsedda, till budgetåret ingående reservationerna har de anslag beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som sammanlagt uppgår till ca 6,7 milj. kr.

Beträffande styrelsens investeringsplaner för budgetåret 1955/56 vill jag anföra följande.

Genom beslut den 25 april 1952 anbefalldes Kungl. Maj:t luftfartsstyrelsen att med beaktande av vad därom anförts i riksdagens skrivelse 1952: 98, verkställa en förberedande utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande användningen och den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen vid Halmsjön. Såsom jag anmälde i fjolårets statsverksproposition, hade utredningen då ännu icke hunnit slutföras och i avvaktan på de förslag, som den kunde komma att leda till, förordade jag, att vissa av de arbeten vid Halmsjöns flygplats, som av styrelsen föreslagits, tillsvi vidare skulle anstå. Läget är alltjämt detsamma, enär något ställningstagande till användningen och utbyggnaden av flygplatsen ännu icke varit möjligt. Detta beror numera närmast på, att frågan under det gångna året kommit i ett nytt läge genom de förhandlingar om en eventuell avveckling av Bromma flygplats, som inletts mellan Stockholms stad och staten, sedan staden vid början av året föreslagit, att överläggningar skulle upptagas rörande dispositionen av den för Bromma flygplats reserverade marken efter en eventuell framtida förflyttning av civilflyget till Halmsjöns flygplats. Avsikten med överläggningarna skulle vara att undersöka möjligheterna att i samband med Halmsjöfältets definitiva utbyggnad avveckla Bromma flygfält och utnyttja det härför nu ianspråktagna markområdet för bostads- och annan bebyggelse. Med anledning av detta förslag tillsatte Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juni 1954 en förhandlingsdelegation med uppgift att företräda staten vid ifrågavarande överläggningar och att inkomma med de förslag, till vilka dessa kunna föranleda.

Det är icke möjligt att nu uttala något om vad dessa överläggningar kan leda till, men det är uppenbart, att varje planering för Halmsjöfältets framtida användning och utbyggnad blir beroende av förhandlingarnas utgång. Jag har därför vid prövningen av luftfartsstyrelsens anslagsäskanden, i vad gäller Halmsjöns flygplats, även beträffande nästa budgetår utgått ifrån, att tillsvi vidare endast sådana arbeten bör vidtagas, som kan utföras utan att pågående utredningar och förhandlingar föregripes. Luftfartsstyrelsen är för sin del av samma inställning och har för den skull i de skrivelser, som jag här tidigare anmält, i vad gäller bananläggningarna vid Halmsjöns flygplats, endast förutsatt, att redan pågående arbeten skall fullbordas, att den av statsmakterna godkända men icke påbörjade anläggningen av en kulvert m. m. skall utföras samt att vissa för den nuvarande rullbanans användning som reservbana erforderliga terrasseringsarbeten och materielanskaffningar skall få vidtagas. Jag har icke något att erinra mot detta program och tillstyrker därför, att det godkännes.

Styrelsen hemställde år 1953 i sina äskanden för innevarande budgetår

om ett bemyndigande att uppföra vissa provisoriska stationsbyggnader med tillhörande vatten-, avlopps- och elektriska ledningar vid Halmsjöns flygplats till en sammanlagd kostnad av 800 000 kr. Förslaget siktade till att flygplatsen i enlighet med planerna för den första byggnadsetappen skulle kunna tagas i bruk såsom reservflygplats under budgetåret 1955/56. Såsom framgick av 1954 års statsverksproposition, var jag då med hänsyn till pågående överväganden rörande flygplatsens användning icke beredd att taga ställning till förslaget utan förordade, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för styrelsens förslag framdeles pröva, vilka byggnadsarbeten, som tillsvidare kunde anses erforderliga. Riksdagen hade icke något att erinra däremot. Några byggnadsarbeten har dock hittills icke blivit aktuella. Med hänsyn till att alltjämt ovisshet råder om fältets framtida användning — närmast om fältet tillsvidare skall disponeras endast som reservlandningsplats för Bromma eller slutgiltigt utbyggas som den reguljära flygplatsen för Stockholms behov — förordar jag, att det även under nästkommande budgetår får ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning till behovet av byggnadsarbeten vid Halmsjöns flygplats. Jag vill i detta sammanhang slutligen erinra om att styrelsen i den skrivelse angående beräkningen av underskottet på luftfartsfonden för budgetåret 1955/56, som jag tidigare denna dag anmält, förordat, att flygplatsen icke skall tas i bruk under nästa budgetår.

Sedan flera år har det varit uppenbart, att utvecklingen av flygtrafiken på Gotland och de krav som den tekniska utvecklingen av den flygande materielen ställer på flygplatsernas standard, ganska snart skulle göra en utbyggnad av Visby flygplats nödvändig. Bl. a. har upprepade erinringar där- om gjorts från SAS' sida. I samband med sina anslagsäskanden för innevarande budgetår meddelade också luftfartsstyrelsen, att utredningar pågick i samråd med flygvapnet om åtgärder för en utvidgning av flygplatsen. Styrelsen har i sina nu aktuella petita återkommit till frågan och hemställt om ett bemyndigande att i samarbete med flygförvaltningen anlägga en permanentbelagd, 2 000 m lång rullbana med tillhörande taxibanor, stationsplattform och stationsbyggnader.

Av flygtekniska skäl anser styrelsen, att rullbanan i huvudsak bör förläggas omedelbart utanför och norr om den nuvarande fältytan. Den ytterligare mark, som därigenom erfordras, kommer, i den mån staten icke redan förfogar över den, att ställas till förfogande av Visby stad enligt ett mellan styrelsen och staden ingånget andra tilläggsavtal till det tidigare markavtalet av år 1938. Upplåtelsen, som sker utan ersättning, skall gälla tillsvidare så länge och i den mån det upplåtna området erfordras för flygändamål. Vissa smärre områden, som staden tidigare genom avtalet år 1938 och första tilläggsavtalet år 1947 ställt till förfogande skall, när de kan frigöras, återgå till staden. Kronans motprestation till staden enligt den nya överenskommelsen består i att luftfartsstyrelsen under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande förbundet sig att i huvudsaklig överensstämmelse med den översiktsplan och beskrivning, som finnes fogad till avtalet, så utbygga

Visby flygplats, att den blir försedd med en permanentbelagd bana om 2 000 m längd och 60 m bredd.

Såsom jag antytt i det föregående, har det visat sig möjligt att vid den nu föreslagna utvidgningen av flygplatsen vid Visby samordna de civila och militära behoven av flygplats på Gotland. Luftfartsstyrelsen och flygförvaltningen har därför kommit överens om att gemensamt bekosta vissa delar av de nya anläggningarna. Den beräknade kostnaden för rullbanan, taxibanor och stationsplattform m. m., uppgående till ca 6,7 milj. kr., kommer sålunda att fördelas med 55 procent på luftfartsstyrelsen och 45 procent på flygförvaltningen. På styrelsen faller dessutom kostnaderna för krafttillförsel och fältbelysning, ca 0,9 milj. kr., för montage av en ILS-anläggning, 0,1 milj. kr., samt för erforderliga stationsbyggnader. Beträffande de senare pågår fortfarande utredningar, huruvida den nuvarande stationsbyggnaden bör flyttas, varvid omfattande om- och tillbyggnadsarbeten blir erforderliga, eller om en helt ny byggnad bör uppföras. I båda fallen kommer kostnaderna att stiga till inemot 0,5 milj. kr.

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet tillstyrker jag det förslag till utbyggnad av Visby flygfält, som luftfartsstyrelsen i samarbete med flygförvaltningen nu utarbetat. Jag förordar vidare, att det tilläggsavtal II till 1938 års markavtal, som styrelsen ingått med Visby stad, godkännes. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för nyssnämnda kostnadsbelopp besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

I skrivelse den 25 augusti 1954 har styrelsen äskat sammanlagt 145 000 kr. till vissa försvarsberedskapsändamål, som närmare preciseras i en till skrivelsen fogad promemoria. Jag tillstyrker att beloppet anvisas. Med detta avsedda investeringar bör omedelbart avskrivas och chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag förordat, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det mellan luftfartsstyrelsen och Visby stad den 24 juni 1954 ingångna tilläggsavtalet II till det mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Visby stad den 21 och 22 juni 1938 ingångna avtalet rörande mark för flygplatsen vid Visby, samt

II. att för budgetåret 1955/56 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag nämligen

a) Flygfällsbyggen	5 000 000 kr.
b) Teleustrustning m. m.	100 000 »
c) Belysningsanläggningar	900 000 »
d) Fordon, maskiner och redskap	450 000 »
e) Försvarsberedskap vid luftfartsverket	145 000 »
f) Luftfartsverkets dispositionsanslag	150 000 »

Statens allmänna fastighetsfond

8. Nybyggnad för statens bilinspektion i Stockholm

På förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer byggnadsstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1954, att för nästa budgetår måtte anvisas 900 000 kr. till en nybyggnad för statens bilinspektion i Stockholm.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelser den 3 juli och 30 augusti 1954 till byggnadsstyrelsen i ärendet framgår i huvudsak följande.

Den barackbyggnad vid Styrmansgatan, i vilken bilinspektionen f. n. har sina lokaler, är icke längre tillräcklig för ändamålet. På grund av den kraftigt stegrade arbetsbelastningen har personalen vid bilinspektionen ökat och utgöres f. n. av 14 bilinspektörer. Kontorspersonalen består av 7 tjänstemän. Under år 1955 erfordras ytterligare personal. Personalökningen har medfört, att de nuvarande lokalerna blivit otillräckliga. De är därjämte olämpligt planerade för verksamheten.

Allt besiktningsarbete måste utföras utomhus. Arbetsplatsen utgöres av den smala och starkt trafikerade Storgatan, där besiktningsmännen måste utföra mätningar och undersöka fordonen. Det är därvid inte möjligt för dem att uteslutande uppehålla sig på trottoaren, utan de måste arbeta — ofta nedhukade eller krypande med ryggen mot trafiken — på yttre sidan av fordonet och ständigt ta sig i akt för passerande fordon. Arbetsplatsen är synnerligen riskfylld, varom inträffade olycksfall bär vittnesbörd. Någon hänsyn till vädrets växlingar kan icke tagas. Anmälda förrättningar skall utföras, antingen det är vackert väder, regnar eller råder stark kyla. Provkörning av fordon måste ske på starkt trafikerade gator i inspektionens närhet, varvid givetvis den ständiga uppmärksamhet, som besiktningsmännen måste ägna trafiken, försvårar fordonsundersökningen. Härtill kommer, att det antal fordon, som framföres till besiktning, stigit i sådan grad, att det numera utgör ett besvärande trafikhinder.

Olika förslag till förbättringar av lokalerna har tidigare vid flera tillfällen diskuterats men visat sig icke kunnat genomföras. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därför kommit till den uppfattningen, att frågan ej kan lösas tillfredsställande med mindre än, att en nybyggnad uppföres för bilinspektionens räkning.

På framställning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har statens organisationsnämnd utfört en organisationsundersökning vid statens bilinspektion. Nämnden har därvid konstaterat, att kontrollen av fordonsbeståndet utgör ett viktigt led i trafiksäkerhetsarbetet och att det därför är av intresse, att besiktningsarbetet utföres på ett så tillfredsställande sätt som möjligt. Nämnden har föreslagit, att på någon stationsort en lokal med viss verkstadsteknisk utrustning anskaffas för bedömandet av erforderlig och

lämplig utrustning för besiktningsarbetet. Enligt nämndens mening vore det av flera skäl lämpligt, att provet förlades till Stockholm.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen delar helt organisationsnämndens uppfattning. Det framstår enligt styrelsen såsom synnerligen angeläget, att bilinspektionen förses med lämpliga hjälpmedel för effektivare kontroll av fordonens tillstånd. Såsom nämnden framhållit talar flera skäl för att prov med sådan utrustning verkställs i Stockholm. Verksamheten där är av stor omfattning. Sålunda utfördes under år 1953 10 000 registreringsbesiktningar, 5 600 kontrollbesiktningar, 250 typbesiktningar, 18 000 provningar för körkort och trafik kort samt 1 250 andra förrättningar. I fråga om registreringskontroll- och typbesiktningar utgör nämnda tal resp. 16, 18 och 55 procent av samtliga inom landet utförda dylika besiktningar. Dessa siffror utgör enligt styrelsens mening ett starkt motiv för anskaffning av ändamålsenliga lokaler och lämplig utrustning för bilinspektionen i Stockholm, enär därigenom en relativt stor del av de fordon, som skall besiktigas inom landet, kan bli undersökta på ett ur trafiksäkerhetssynpunkt tillfredsställande sätt.

Styrelsen anser fullkomligt klart, att man vid planeringen av nybyggnaden måste utgå ifrån att besiktningsarbetet skall försiggå under tak. Därigenom skapas inte blott drägligare arbetsförhållanden för besiktningsmännen utan även möjligheter till ett långt rationellare och grundligare besiktningsarbete än hittills, vilket ur trafiksäkerhetssynpunkt är en synnerligen betydelsefull faktor.

Det område i Solberga, som preliminärt utsetts såsom plats för bilinspektionens nybyggnad, anser styrelsen vara lämplig för ändamålet. En förutsättning måste dock vara, att en mindre lokal förhyres i stadens centrala del för huvudparten av körkorts- och trafik kortsproven.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen anser behovet av utökade lokaler för bilinspektionen synnerligen angeläget, om inspektionen skall kunna tillfredsställande bedriva sin verksamhet. Även det förhållandet att såväl den pågående utredningen om skärpt trafikövervakning som den successiva utökningen av bilbeståndet inom landet torde komma att i väsentlig grad vidga bilinspektionens verksamhet, gör det nödvändigt att erforderliga åtgärder snarast vidtages. Vid olika tillfällen har diskussioner förts mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen angående möjligheten att söka förbättra inspektionens arbetsförhållanden inom ramen för lokalbestånd och utrymme i det kvarter, där inspektionen nu är belägen. På grund av den ringa tillgången på mark inom kvarteret och icke minst med hänsyn till att bilinspektionens besiktningsverksamhet icke lämpligen bör ligga inom stadens centrala delar, har emellertid några åtgärder i sådant syfte icke ansetts böra vidtagas. De båda styrelserna har därför kommit till den uppfattningen, att frågan ej kan lösas tillfredsställande med mindre än, att en nybyggnad uppföres för bilinspektionen. Denna bör lämpligen förläggas på mark, som disponeras för industrier inom något av stadens ytterområden, helst i anslutning till någon av de större infartsvägarna till staden.

Då kronan icke disponerar över något lämpligt beläget område, har förhandlingar under hand upptagits med Stockholms stad om upplåtelse av

mark för nybyggnaden. Staden har därvid erbjudit sig att mot tomträtt upplåta en invid Tallkrogsvägen inom stadsdelen Solberga i anslutning till Västberga industriområde i närheten av Södertäljevägen belägen tomt för ändamålet. Tomträttsavgälden, som ännu icke definitivt fastställts, bör bestridas från den under fastighetsfondens stat upptagna utgiftsposten »Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden». I syfte att söka nedbringa eller om möjligt helt undvika några arrendeutgifter för markområdet har styrelsen jämväl upptagit förhandlingar med staden om en motsvarande ersättning från stadens sida till kronan för mark, som frigöres i det kvarter, där bilinspektionen nu är förlagd.

Anläggningen tänkes utförd såsom en hallbyggnad i ett plan, sammanbyggd med en kontorsbyggnad i två våningar jämte källare. Hallbyggnaden anordnas så, att fordonen utan att behöva backa kan passera en s. k. besiktningslinje, utrustad med bl. a. våg, kontrollgrop med hydraulisk lyftanordning samt anordningar för prov av bromsar och strålkastare. Hallen har efter samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givits en sådan bredd, att den medger anordnande av två sådana besiktningslinjer för bilar och bussar samt mellan dem en besiktningslinje för motorcyklar. Kontorsdelen av byggnaden kommer att inrymma 15 tjänsterum, konferensrum, lunchrum, telefonväxel, vänthall och biutrymmen i våningarna över mark. I källaren anordnas, förutom värmecentral, omklädnadsrum med duschrum, arkiv och förråd av olika slag. Omkring byggnaden iordningställes erforderligt antal permanentbelagda uppställningsplatser för motorfordon. Den mindre lokal, som erfordras i stadens centrum för huvudparten av körkorts- och trafikproven, beräknar styrelsen kunna anskaffas inom någon av styrelsens fastigheter eller genom förhyrning.

Kostnaden för uppförandet av den nu föreslagna byggnaden, exklusive kontrollutrustningen o. d., har beräknats till 900 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för statens bilinspektion i Stockholm* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

9. Förvärv av mark för radiohuset i Göteborg

Byggnadsstyrelsen har under hand föreslagit, att 800 000 kr. skall anvisas för nästa budgetår till förvärv av mark för radiohuset i Göteborg. Med hänsyn till att föreliggande avtalsförslag ännu icke godkänts av stadsfullmäktige i Göteborg hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på särskild proposition i ämnet för *Förvärv av mark för radiohuset i Göteborg* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

10. Byggnadsarbeten för länsstyrelserna

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1954/55	9 376 000	1 000 000	7 500 000*
1955/56 styrelsen	2 876 000	4 700 000	7 547 000*
dep.ch.	2 876 000	2 500 000	5 364 000*

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1954 har byggnadsstyrelsen för nästa budgetår äskat 4 700 000 kr. till byggnadsarbeten för länsstyrelserna och har därvid räknat med att nya byggnadsföretag skall påbörjas i Nyköping, Jönköping, Kristianstad, Halmstad, Västerås, Gävle och Östersund.

Med hänsyn till att anslaget för nästa budgetår till förevarande ändamål synes böra begränsas till 2,5 milj. kr. har byggnadsstyrelsen under hand meddelat, vilka ändringar, som blir nödvändiga i byggnadsprogrammet. De företag, som beräknas kunna igångsättas gäller länsstyrelserna i Nyköping, Jönköping, Kristianstad och Halmstad. Beträffande dessa har styrelsen anfört följande.

N y k ö p i n g

I det nya landsstatshuset, som nu håller på att uppföras och vars första etapp beräknas bli färdig för inflyttning under hösten 1954, beredes utrymme för landskontoret, länsarkitektkontoret, länsbostadsnämnden, distriktsingenjören för vatten och avlopp samt vägförvaltningen. För att ge lantbruksnämnden möjlighet till en samlad förläggning i hushållningssällskapets byggnad har därjämte länsjägmästarens expedition tills vidare inrymts i en befintlig lokalreserv.

Efter överflyttning av landskontoret till nybyggnaden möjliggöres en ombyggnad och upprustning av de delar av residenset, som nu utnyttjas som ämbetslokaler. Därigenom kan tillfredsställande lokaler erhållas för landskansliet och landsfogden. De erforderliga byggnadsåtgärderna har kostnadsberäknats till 350 000 kr.

Vidare ger residensets annexbyggnad efter om- och tillbyggnad utrymme för utvidgning av länslantmäterikontoret och överflyttning dit av ett distriktslantmäterikontor. De lokaler, som avsetts för sistnämnda kontor, förutsättes dock under en övergångstid bli disponerade av landsfiskalen i Rönö distrikt. Lokaler för denne förhyres f. n. av staden, som för egen del har trängande behov av dessa utrymmen. Vidare kan genom om- och tillbyggnaden garage för fyra av länsförvaltningens tjänstebilar samt bostad för länsstyrelsens chaufför erhållas. Ombyggnadsarbetena i annexbyggnaden beräknas kosta 330 000 kr.

Sedan nu förordade arbeten utförts torde länsförvaltningens lokalförhållanden vara tillfredsställande lösta så långt nu kan bedömas. För ett even-

* Preliminärt belopp.

tuellt framtida utvidgningsbehov undersöker byggnadsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen möjligheterna för ett förvärv av ytterligare mark.

Under nästa budgetår beräknar styrelsen taga i anspråk 300 000 kr. för de redovisade ombyggnadsarbetena i residenset.

J ö n k ö p i n g

Sedan bl. a. frågan om en ny genomfartsled genom Jönköping kommit att beröra det för länsförvaltningens utbyggnad avsedda kvarteret Gullvivan, har det tidigare framlagda förslaget till nytt landsstatshus ytterligare bearbetats i samråd med länsstyrelsen och jämväl med stadens byggnadsnämnd i vad avser de med byggnaden sammanhängande stadsplanefrågorna. Det har därvid visat sig lämpligt att koncentrera bebyggelsen i högre grad än i tidigare förslag, varigenom också tidigare redovisade möjligheter till framtida utbyggnad kunnat bibehållas, oberoende av hur frågan om genomfartsleden löses.

Enligt det nu föreliggande förslaget, som är grundat på i princip samma program beträffande lokalfördelningen som tidigare förslag, är landskansli och landskontor jämte länsarkitektkontor, länsbostadsnämnd, distriktsingenjör för vatten och avlopp, landsfogde samt postens skatteavdelning avsedda att inrymmas i en gemensam nybyggnad. Sedan denna blivit färdig kan de ledigblivna lokalerna i residenset och lantmäteribyggnaden lämpligen utnyttjas för vissa andra statliga organ, vilka nu är inrymda i förhyrda lokaler. I residenset kommer lantbruksnämnd, ett landsfiskalskontor och ett häradsskrivarkontor att inrymmas. Sedan länsarkitektkontoret flyttat från lantmäteribyggnaden, kan ett trängande behov av utvidgning av länslantmäterikontorets lokaler tillgodoses samtidigt som genom en mindre ombyggnad plats kan beredas för distriktslantmäterikontoret.

Kostnaderna för nybyggnaden är beräknade till 2 750 000 kr., d. v. s. i stort sett samma belopp som enligt tidigare förslag. Styrelsen avser att framdeles återkomma till frågan om medel för de ombyggnadsarbeten, som kommer att erfordras för nämnda omflyttning.

Då det föreliggande byggnadsförslaget innebär en både rationell och ekonomisk lösning av det akuta lokalbehovet föreslår styrelsen, att hela nybyggnaden uppföres i ett sammanhang. Byggnadsstyrelsen beräknar medelsförbrukningen under budgetåret 1955/56 till 600 000 kr.

K r i s t i a n s t a d

Tidigare planer att tillgodose länsförvaltningens lokalbehov genom tillbyggnad av residenset med ianspråktagande av Ljunggrens plan har på grund av länsförvaltningens alltmer ökade lokalbehov numera visat sig icke kunna ge en ens för tillfället godtagbar lösning av lokalfrågorna. Sedan det s. k. södra kasernområdet intill residenset blivit disponibelt planerar byggnadsstyrelsen i stället att inom detta område uppföra en nybyggnad för länsförvaltningens huvuddel och att där även reservera så mycket mark för framtida utbyggnader att lokalbehovet kan täckas under över-

skådlig tid. Byggnadsstyrelsen som i ärendet samrått med länsstyrelsen och stadens myndigheter, avser att så snart erforderliga underhandlingar slutförts förelägga Kungl. Maj:t förslag om upphävande av nu gällande avtal beträffande marken för Ljunggrens plan och om utnyttjandet av den mark inom södra kasernområdet, som icke beräknas bli erforderlig för kronans räkning.

De lokaler, som vid en överflyttning av länsstyrelsen till nybyggnaden blir tillgängliga i residenset skulle, så vitt nu kan överblickas, i första hand disponeras för utvidgning av länslantmäterikontorets nuvarande lokaler och för överflyttning av vägförvaltningen och ett av de till staden förlagda distriktslantmäterikontoren.

Enligt planerna för den slutliga lösningen av lokalproblemen skall även en befintlig kasernbyggnad inom området användas. Byggnaden, som är upptagen i förteckningen över byggnadsminnesmärken, har visat sig väl lämpad att efter ombyggnad tagas i anspråk för länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen. Vidare torde länsbostadsnämnden åtminstone tills vidare kunna beredas lokaler där. Ombyggnaden och upprustningen av byggnaden är kostnadsberäknad till 850 000 kr.

Då länsarbetsnämndens och arbetsförmedlingens lokalbehov är trängande och hushållningssällskapet dessutom är i starkt behov av de lokaler, som för närvarande förhyres i sällskapets byggnad för länsarbetsnämndens räkning, synes ombyggnaden, om arbetsmarknadsläget så tillåter, böra påbörjas under nästkommande år. Under denna förutsättning beräknar styrelsen medelsförbrukningen för ändamålet under budgetåret 1955/56 till 600 000 kr.

H a l m s t a d

I sin framställning rörande byggnadsarbeten vid länsstyrelserna under budgetåret 1954/55 har byggnadsstyrelsen föreslagit att medel skulle ställas till förfogande för en nybyggnad för länsstyrelsen i Halmstad. De skäl, som därvid framfördes, är fortfarande giltiga och styrelsen föreslår, att företaget igångsättes under år 1955. Kostnaderna, inklusive viss ombyggnad av den befintliga ämbetsbyggnaden, beräknas till oförändrat 1 850 000 kr.

I fjolårets framställning anfördes bl. a., att en nybyggnad för länslantmäterikontoret m. fl. var tänkt att som en andra etapp under budgetåret 1955/56 uppföras på de under år 1953 förvärvade tomterna 3—6 inom kvarteret S:t Nicolaus. Med utgångspunkt från en bebyggelse i enlighet med de för tomterna föreslagna byggnadsbestämmelserna kommer där att förutom länslantmäterikontoret kunna inrymmas lantmäteriets distriktsorganisation, ett häradsskrivarkontor, ett landsfiskalskontor samt länsbostadsnämnden, varigenom motsvarande förhyrningar på den fria marknaden kan frigöras. Kostnaderna för denna byggnad har beräknats till 1 250 000 kr.

Behovet av ökade lokaler för länslantmäterikontoret i Halmstad har sedan länge varit trängande och har under sistförflutna budgetår än mera ökat. Styrelsen har efter samråd med lantmäteristyrelsen för sin del funnit, att den i 1953 års framställning förordade tidsplanen för lantmäterikontorets

utbyggnad bör följas och föreslår därför, att jämväl detta byggnadsföretag påbörjas under budgetåret 1955/56. Med hänsyn till planeringsarbetets omfattning kan de båda byggnadsföretagen, om arbetsmarknadsläget så tillåter, beräknas bli påbörjade först under våren 1956, varigenom medelsförbrukningen under nämnda budgetår för båda de nu nämnda ändamålen kan beräknas till 600 000 kr.

Beträffande övriga av byggnadsstyrelsen föreslagna nya byggnadsföretag torde få hänvisas till handlingarna.

Investeringsplan för landsstatsbyggnader

I förenämnda skrivelse och i en kompletterande promemoria av den 4 december 1954 har byggnadsstyrelsen framlagt följande investeringsplan för landsstatsbyggnaderna. Beträffande de för budgetåret 1954/55 redovisade siffrorna må nämnas, att ett par mindre korrigeringar företagits med hänsyn till att utgifter om sammanlagt 168 000 kr., avseende vissa pågående byggnadsföretag och vilka styrelsen förutsatt kunna bestridas från anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten, överförts till landsstatsbyggnadsanslaget.

Byggnadsföretag	Beräknad kostnad 1. 7. 1954 ¹	Medelsförbrukning		
		faktisk t o. m. 30. 6. 1954	beräknad för 1954/55	beräknad för 1955/56
		tusental kronor		
I. Företag påbörjade före				
1. 7. 54.				
Vissa äldre företag	—	—	168	—
Mariestad	2 495	2 417	78	—
Karlstad	1 665	1 363	302	—
Karlskrona	3 035	2 503	532	—
Nyköping	3 335	1 554	1 200	581
Gävle	2 200	195	1 500	505
Falun	1 475	792	500	183
Östersund	1 217	169	1 000	48
Örebro	362	79	50	50
Stockholm	380	268	112	—
Linköping, centralvärmeanläggning	160	5	155	—
Göteborg	150 ²	—	150	—
Vänernsborg	150 ³	—	150	—
Härnösand	400	—	400	—
Summa I	17 024⁴	9 345⁴	6 297	1 367

¹ De kostnader, som är att hänföra till de fr. o. m. den 1 januari 1954 höjda arkitekttaxorna, förutsättes rymmas inom de angivna beloppen.

² Tidigare uppgiven kostnad 300 000 kr.; 150 000 kr. avser ett reducerat byggnadsprogram.

³ Tidigare uppgiven kostnad 110 000 kr. Ökningen avser en tidigare icke förutsedd omläggning av vatten- och avloppsledningar.

⁴ Exklusive »Vissa äldre företag.»

Byggnadsföretag	Beräknad kostnad 1. 7. 1954	Medelsförbrukning		
		faktisk t. o. m. 30. 6. 1954	beräknad för 1954/55	beräknad för 1955/56
tusental kronor				
II. Företag, avsedda att på-				
börjas under 1954/55.				
Uppsala	700	—	500	200
Falun, etapp III	1 920	—	50	1 200
Östersund, etapp II.	1 150	—	653	497
Summa II	3 770	—	1 203	1 897
III. Företag, avsedda att på-				
börjas under 1955/56.				
Nyköping	680	—	—	300
Jönköping	2 758	8	—	600
Kristianstad	850	—	—	600
Halmstad	3 100	—	—	600
Summa III	7 388	8	—	2 100
Totalsumma	28 182¹	9 353¹	7 500	5 364

Departementschefen

Under budgetåret 1953/54 uppgick medelsförbrukningen för byggnadsarbeten för länsstyrelserna till sammanlagt ca 5,9 milj. kr., varav 4,0 milj. kr. bestreds från de olika specialanslagen för ändamålet och 1,9 milj. kr. från anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Fr. o. m. innevarande budgetår täckes samtliga kostnader för hithörande arbeten från det nyinrättade kollektivanslaget till Byggnadsarbeten för länsstyrelserna. Den fastställda investeringsramen möjliggör under budgetåret arbeten till en sammanlagd kostnad av 7,5 milj. kr. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen räknat med en ram av likaledes 7,5 milj. kr. och hemställt, att ytterligare 4,7 milj. kr. skall anvisas.

I samband med petita har styrelsen framlagt en plan för lösning av länsstyrelsernas lokalfrågor. I den promemoria, som ligger till grund för denna och som utarbetats av en särskilt tillkallad sakkunnig, lämnas en utförlig redogörelse för lokalförhållandena i de olika residensstäderna, varjämte vissa preliminära förslag avseende erforderliga nybyggnader m. m. framlägges. Enligt promemorian behöver samtliga länsstyrelser nya eller förbättrade lokaler. På åtskilliga platser måste behovet anses trängande, medan på andra håll förhållandena är relativt drägliga och i några fall i stort sett goda. Lösningen av lokalfrågorna anses i princip böra ske i ett sammanhang på varje plats. Residensstäderna har efter byggnadsarbetenas angelägenhetsgrad ordnats i fem grupper. Från angelägenhetsgraderingen har emellertid länsstyrelsen i Stockholms län uteslutits, enär frågan om dess lokalbehov ansetts böra upptagas i samband med de utredningar, som på-

¹ Exklusive »Vissa äldre företag.»

går beträffande en lösning av lokalfrågorna för hela den statliga administrationen i Stockholm.

Promemorian har av byggnadsstyrelsen kompletterats med preliminära skisser över erforderliga nybyggnader. I de fall styrelsen i sina petita hemställt om bemyndiganden att påbörja ny- eller ombyggnader, har styrelsen därjämte lagt fram förslagsritningar.

Till planen hör vidare en sammanställning över kostnaderna för de föreslagna byggnadsåtgärderna. Dessa har fördelats på två kategorier, allt eftersom de närmast motiveras av bristfälligheter i nuvarande lokaler eller är organisatoriskt betingade. Kostnaderna för de redovisade byggnadsåtgärderna utgör sammanlagt 58 milj. kr., varav 26 milj. kr. avser sådana arbeten, som anses behövliga med hänsyn till nuvarande lokalers bristfällighet. I sammanställningen upptages även sådana förhyrningar, vilka tills vidare icke anses behöva ersättas med nybyggnader. Vidare har angivits de fall, där markförvärv är aktuella med hänsyn till nu förutsatta utbyggnader och önskemålet att erhålla en markreserv.

Beträffande planen i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Byggnadsstyrelsen anför i sina petita, att den gruppindelning av residensstäderna, som redovisats i promemorian, i huvudsak synes kunna tjäna som vägledning vid angelägenhetsgraderingen av de olika byggnadsprojekten. Lokalförhållandena har emellertid i vissa fall ändrats sedan promemorian utarbetades. På vissa platser har förhållandena förbättrats, enär nybyggnader färdigställt eller tillfälliga förhyrningar gått att ordna. I andra fall åter har läget försämrats. Styrelsen avser att bl. a. i detta avseende hålla planen aktuell genom en fortgående översyn. Även andra omständigheter kan komma att rubba den redovisade turordningen, såsom möjligheten att förvärva mark och nödvändigheten att avvakta pågående stadsplaneutredningar.

Under förutsättning att länsstyrelsernas lokalfrågor kan lösas under en tidsperiod av ca 10 år, uppskattar byggnadsstyrelsen det årliga medelsbehovet till ca 7 å 8 milj. kr. Förutom de belopp, som redovisats i samband med planen, har därvid inräknats kostnader för förbättring av lokalförhållandena för länsstyrelsen i Stockholm. Vidare ingår i summorna en viss marginal för tillgodoseende av de behov av utökade lokaler, som beräknas bli en följd av länsstyrelsernas eventuellt fortsatta expansion.

Med hänvisning till planen har byggnadsstyrelsen hemställt om bemyndigande att under nästa budgetår igångsätta sju byggnadsföretag. Av dessa avser företagen i Nyköping, Gävle och Östersund fortsättningar av nu pågående arbeten. Företagen i Jönköping, Halmstad och Västerås utgör nya, större arbeten, för vilka den huvudsakliga medelsförbrukningen beräknas falla på budgetåret 1956/57. I Kristianstad slutligen avser styrelsen att bygga om en kasern för de lokala arbetsmarknadsorganens räkning. Kostnaderna för dessa företag utgör sammanlagt ca 12,5 milj. kr., varav 4,5 milj. kr. beräknas falla på nästa budgetår och 8,0 milj. kr. på budgetåret 1956/57.

Den av styrelsen framlagda planen visar, att länsstyrelsernas lokalför-

hållanden på många håll är otillfredsställande. I vilken takt de kan förbättras måste dock göras beroende av en avvägning med hänsyn till såväl tillgängliga byggnadsresurser som övriga angelägna investeringsändamål. På grund härav har jag icke ansett mig kunna tillstyrka, att för nästa budgetår anvisas större anslag för ändamålet än 2,5 milj. kr. Detta innebär, att sammanlagt 12,9 milj. kr. kommer att stå till förfogande för innevarande och nästa års arbeten. Såsom framgår av den i det föregående redovisade investeringsplanen kan av detta belopp 10,8 milj. kr. anses bundna till tidigare beslutade företag. För nya företag återstår således 2,1 milj. kr.

Som jag tidigare anfört, har byggnadsstyrelsen under hand meddelat, att sistnämnda belopp enligt styrelsens mening bör tagas i anspråk för byggnadsföretagen i Nyköping, Jönköping, Kristianstad och Halmstad. Jag förordar, att styrelsens förslag beträffande dessa företag godkännes.

I skrivelse den 13 september 1954 har byggnadsstyrelsen bl. a. föreslagit, att utgiftsramen för de i byggnadsprogrammet upptagna företagen måtte ökas med 200 000 kr. för att bereda utrymme för de ökade kostnader, som uppstått på grund av höjningen av den statliga arkitekttaxan fr. o. m. den 1 januari 1954. Med hänsyn till de marginaler, som torde föreligga i de av styrelsen redovisade kostnadsberäkningarna, har jag emellertid icke ansett en sådan åtgärd påkallad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret
1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

11. Anordnande av förvaltningslokaler

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1953/54	503 000	1 000 000	805 000
1954/55	698 000	1 000 000	1 698 000*
1955/56 styrelsen	—	1 250 000	1 250 000*
dep.ch.	—	1 250 000	1 250 000*

Anslaget är avsett att möjliggöra, att oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler snabbt kan tillgodoses av byggnadsstyrelsen genom att styrelsen i staten tillhöriga fastigheter låter inreda vindslokaler eller utföra andra om- och påbyggnader samt i vissa fall, då sådana åtgärder inte går att vidtaga, låter uppföra provisoriska kontorsbyggnader. Anslaget får användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1954 har byggnadsstyrelsen för nästa budgetår äskat 1 000 000 kr. till anordnande av förvaltningslokaler.

* Preliminärt belopp.

Styrelsen räknar med att de under innevarande budgetår tillgängliga medlen, vilka delvis är bundna av dispositioner som vidtagits under tidigare budgetår, kommer att förbrukas i sin helhet.

Hittills anvisade medel har i huvudsak disponerats för att tillgodose behovet av egentliga förvaltningslokaler. Det av styrelsen förvaltade fastighetsbeståndet innefattar emellertid därutöver byggnader för vitt skilda ändamål, såsom skolbyggnader av olika slag och vetenskapliga institutioner. Även inom dylika fastigheter förekommer allt som oftast behov av sådana ändrings- och ombyggnadsarbeten, som är av den storlek och art, att kostnaderna icke kan eller lämpligen bör bestridas av underhållsmedel. Kungl. Maj:t har också i några fall medgivit, att kostnaderna för vissa erforderliga ändringsarbeten inom sådana byggnader fått täckas från nu ifrågavarande anslag. Styrelsen utgår vid sin anslagsberäkning i det följande från att anslaget jämväl framdeles må disponeras för dylika arbeten.

Styrelsen förutser, att kostnaderna för sådana arbeten som här avses, kommer att bli minst lika stora som under innevarande budgetår. Styrelsen hemställer därför att anslaget för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp 1 000 000 kr.

Enligt gällande föreskrifter får anslaget disponeras endast efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Då det är fråga om arbeten av relativt liten omfattning, skulle det innebära en förenkling i det formella förfarandet, om styrelsen erhöle ett generellt bemyndigande att inom vissa gränser själv disponera över anslagets användning. Styrelsen hemställer därför om ett bemyndigande att intill ett sammanlagt belopp av 500 000 kr. bestrida kostnaderna för sådana med anslaget avsedda arbeten, som var för sig icke beräknas kosta mer än 75 000 kr.

Departementschefen

Anslaget är i princip avsett att tagas i anspråk vid mindre om- och tillbyggnader i sådana staten tillhöriga fastigheter, som närmast är avsedda för kontorsändamål. I ett par fall, då det bl. a. gällt lokaler för konsthögskolan på Skeppsholmen i Stockholm, har det visat sig nödvändigt att avvika från denna regel. Liknande fall kan bli aktuella även i fortsättningen och jag anser det därför önskvärt, att när särskilda skäl det påkallar, undantag kan ges från regeln. Jag är emellertid för närvarande icke beredd att tillstyrka ett så vidsträckt användningsområde för anslaget, som byggnadsstyrelsen förordat. Med hänsyn bl. a. till den tolkningsfråga rörande anslagets användning, som därför alltjämt torde komma att föreligga, anser jag vidare, att anslagets ianspråktagande även i fortsättningen från fall till fall bör prövas av Kungl. Maj:t.

Styrelsen har ursprungligen föreslagit en förstärkning av anslaget med 1 000 000 kr. Sedermera har styrelsen under hand utökat sitt äskande till 1 250 000 kr. under hänvisning till att vissa ytterligare arbeten eventuellt blir erforderliga i samband med inrättandet av ett sjöfartsverk.

Jag tillstyrker styrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av förvaltningslokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor.

12. Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	39 000	750 000	408 000
1954/55	381 000	750 000	1 131 000*
1955/56 styrelsen	—	1 000 000	1 000 000*
dep.ch.	—	500 000	500 000*

Anslaget anvisas för att göra det möjligt för byggnadsstyrelsen att, när tillfälle ges, kunna förvärva sådana bebyggda eller obebyggda tomter eller delar därav, vilka är väl lämpade för att tillgodose aktuella eller förväntade behov av nya eller utökade lokaler för förvaltningsändamål. Anslaget får endast användas efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Det under budgetåret 1953/54 förbrukade beloppet å anslaget har utnyttjats för de redan i fjolårets statsverksproposition anmälda förvärven av fastigheter i Halmstad och Östersund.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1954 äskar byggnadsstyrelsen 1 000 000 kr. för nästa budgetår till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål. Styrelsen anför, att omorganisationen av länsstyrelserna samt den fortgående expansionen av övriga ställiga förvaltningsmyndigheter i residensstäderna alltjämt föranleder ett ökat behov av lokaler, vilket ofta icke kan tillgodoses inom kronans egna fastigheter.

Fastighetsförvärv är enligt styrelsen för närvarande aktuella i Härnösand, Halmstad och Vänersborg. Vidare pågår i Falun ett mål om expropriation för kronans räkning av tomtmark, som gränsar till det nya landsstatshuset. Om denna mark skulle komma att förvärvas, torde i huvudsak samtliga tillgängliga medel å anslaget behöva tagas i anspråk.

Styrelsen anser det angeläget, att anslaget för nästa budgetår ökas till 1 000 000 kr.

Departementschefen

Genom beslut den 5 november 1954 har byggnadsstyrelsen erhållit be- myndigande att för 300 000 kr. inköpa tomten nr 2 i kvarteret Poppeln i Vänersborg. Detta förvärv ger, förutom en önskvärd markreserv, möjlig- het till en mera rationell utformning av den närmast planerade utbyggnaden för länsstyrelsens räkning än som eljest kunnat uppnås.

* Preliminärt belopp.

Jag har icke ansett mig kunna tillstyrka hela det av styrelsen för nästa budgetår äskade beloppet och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

13. Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1954/55

I enlighet med det garantiavtal, som vid SAS-konsortiets bildande år 1950 träffades mellan de danska, norska och svenska regeringarna, är Aktiebolaget Aerotransport under fem år berättigat till en årlig garanti intill ett högsta belopp av 2,2 milj. kr. (prop. 1950: 260).

I enlighet härmed har för vart och ett av budgetåren 1951/52—1954/55 till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1950/51—1953/54 anvisats investeringsanslag av 2,2 milj. kr. Ifrågavarande anslag har hittills icke behövt tagas i anspråk. Räkenskapsåret 1954/55 är det sista år nuvarande garantiavtal gäller. Förhandlingar om en ny garanti pågår f. n. mellan de danska, norska och svenska regeringarna. Om det visar sig möjligt, avser jag att senare i proposition till årets riksdag framlägga de förslag, som kan komma att föranledas härav.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1954/55*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av
2 200 000 kronor.

Diverse kapitalfonder

14. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1954 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 286,2 milj. kr, varav 43,3 milj. kr avser fastigheter, 42,0 milj. kr oljelagringsanläggningar, 156,8 milj. kr maskiner m. m., 3,3 milj. kr grustag, 2,7 milj. kr förråd av väglagningsämnen samt 9,8 milj. kr effektförråd. Återstoden, 28,3 milj. kr utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade medel, uppgår till 191,9 milj. kr. Under budgetåret 1953/54 har behållningen ökat med 32,7 milj. kr.

I enlighet med de bestämmelser, som gäller för fonden, har på det vid budgetårets ingång disponerade kapitalet i princip beräknats ett överskott av 4 procent.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 28 augusti 1954 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1952/53—1954/55. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1955/56.

	1952 53	1953/54	1954 55	Äskanden
	tusen tal kronor			1955/56
Garage- och förrådsbyggnader m. m. ...	4 400	5 000	6 000	6 600
Maskincentralförråd				
Motorfordon och vägmaskiner m. m. .	19 000	31 000	25 500	25 000
Flytande materiel	700	2 600	2 100	3 400
Grustag m. m.	—	2 000	1 000	2 000
Effektförråd	2 800	4 000	2 000	4 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 500	1 500	—	—
	Summa 28 400	46 100	36 600	41 000

Vid sidan av anslagsäskandena hemställer styrelsen om ett beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1957/58 intill ett belopp av 18 milj. kr.

I nyssnämnda skrivelse uttalar styrelsen inledningsvis, att den vid sina beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1955/56 i princip utgått från

vad föredragande statsrådet anfört i 1952 års statsverksproposition (bil. 27, s. 141) rörande riktlinjerna för investeringarna i förrådsfonden från och med budgetåret 1952/53. Med hänsyn till att de i riktlinjerna angivna anslagsbeloppen hänförde sig till löne- och prisnivån 1951, har emellertid, liksom för innevarande budgetår, i de äskade anslagen inkluderats pristillägg, som täcker löne- och prisförändringarna fram till år 1954.

Ehuru behovet av en upprustning av verkets maskinpark, färjebestand samt garage, förråd och verkstäder är trängande, anser sig styrelsen icke för nästa budgetår under nu rådande förhållanden böra räkna med en större investeringsram för de ramreglerade anslagen än 35 milj. kr, d. v. s. samma ram, som fastställts för innevarande budgetår. För att en ökning av ramen upp till 10 % skall kunna ske under nästa budgetår, om så skulle befinnas önskvärt, har emellertid styrelsen vid beräkningen av anslagen utgått från en investeringsram om i runt tal 38 milj. kr.

Beträffande de olika anslagsönskemålen har styrelsen i huvudsak anfört följande.

14:1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	1 716 000	5 000 000	3 611 000
1954/55	3 105 000	6 000 000	8 800 000*
1955/56 styrelsen	305 000	6 600 000	6 400 000*
föredr.	305 000	4 300 000	4 400 000*

Behovet av medel för årlig ersättningsanskaffning av garage- och förrådsbyggnader angavs i 1952 års statsverksproposition till 2 650 000 kr, vilket belopp då beräknades på grundval av löne- och prisnivån år 1951. Kostnaderna för dylika arbeten har emellertid enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex därefter stigit med ca 4,5 procent. Anslagsbehovet för ersättningsanskaffningen under budgetåret 1955/56 uppgår därför till (2 650 000 + 120 000) 2 770 000 kr.

1952 års riksdag godkände en femårsplan för inhämtande av eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet. Årskostnaden härför beräknades till 1 340 000 kr. Med hänsyn till prisstegringen utgör medelsbehovet för budgetåret 1955/56 (1 340 000 + 60 000) 1 400 000 kr.

Styrelsen framhöll i 1953 års petita, att den successivt ökade maskinparken medfört, att tillgängliga garageutrymmen icke längre var tillräckliga för förvaring av fordon och maskiner. Det totala behovet av ytterligare garagebyggnader angavs omfatta arbeten för ca 6 000 000 kr. Riksdagen hade intet att erinra mot, att detta belopp anvisades med fördelning på fem budgetår. Medelsbehovet för budgetåret 1955/56 beräknas därför till 1 200 000 kr.

I enlighet med en av 1954 års riksdag godkänd plan skall den fortsatta

* Preliminärt belopp.

utbyggnaden av depåverkstäderna ske successivt med en årlig medelstilldelning av 500 000 kr. Av tjugo planerade verkstäder beräknas vid utgången av innevarande budgetår tio återstå att bygga. Anslagsbehovet för budgetåret 1955/56 uppgår till 500 000 kr.

I Gävleborgs län har bland annat på grund av ökad väglängd vissa ändringar av vägmästarområdena måst företagas. I samband därmed har ett nytt vägmästarområde inrättats. Det filialgarage, som finns inom området, är beläget på ofri grund och befinner sig i så bristfälligt skick, att det ej lämpligen kan utbyggas till centralgarage. En förutsättning för ett rationellt vägunderhåll är därför, att ett nytt centralgarage uppföres. Kostnaden härför beräknas till 400 000 kr, vilket belopp bör anvisas för budgetåret 1955/56.

För innevarande budgetår äskade styrelsen tillhopa 6 300 000 kr till Garage- och förrådsbyggnader m. m. Av detta belopp anvisade riksdagen 6 000 000 kr, varför i förhållande till det godkända investeringsprogrammet en eftersläpning i anslagsanvisningen om 300 000 kr uppstått. För att eftersläpningen skall kunna inhämtas, föreslår styrelsen, att beloppet anvisas för nästa budgetår.

För budgetåret 1955/56 äskar styrelsen sålunda till Garage- och förrådsbyggnader m. m. sammanlagt (2 770 000 + 1 400 000 + 1 200 000 + 500 000 + 400 000 + 300 000) 6 570 000 kr eller avrundat 6 600 000 kr.

14: 2. Maskincentralförråd

a. Motorfordon och vägmaskiner m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	208 000	31 000 000	29 841 000
1954/55	1 367 000	25 500 000	24 000 000*
1955/56 styrelsen	2 867 000	25 000 000	24 700 000*
föredr.	2 867 000	22 000 000	24 700 000*

Det årliga behovet av medel för ersättningsanskaffning av motorfordon och vägmaskiner beräknades i 1952 års investeringsprogram till ca 17 milj. kr. Enligt styrelsens beräkningar är kostnaderna för anskaffningen oförändrade jämfört med föregående år, vilket dock innebär att de ligger ca 13 procent högre än år 1951. Anslagsbehovet för budgetåret 1955/56 uppgår därför till (17 000 000 + 2 210 000) 19 210 000 kr.

För nyanskaffning av jeepar och paketbilar m. m. har för innevarande budgetår anvisats 1 650 000 kr. Ytterligare ett antal fordon erfordras under budgetåret 1955/56. Styrelsen anser dock, att medelsbehovet kan begränsas till 1 200 000 kr.

Med hänsyn till den fortgående mekaniseringen av arbetena, särskilt beträffande vägunderhållet, bör viss nyanskaffning av maskiner ske även

* Preliminärt belopp.

under budgetåret 1955/56. Medelsbehovet beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 4 600 000 kr.

Styrelsen äskar sålunda för nästa budgetår till Motorfordon och vägmaskiner m. m. sammanlagt (19 210 000 + 1 200 000 + 4 600 000) 25 010 000 kr. eller avrundat 25 000 000 kr.

b. Flytande materiel

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	61 000	2 600 000	2 460 000
1954/55	201 000	2 100 000	2 000 000*
1955/56 styrelsen	301 000	3 400 000	3 700 000*
föredr.	301 000	3 400 000	3 700 000*

I 1952 års investeringsprogram angav styrelsen årskostnaden för upprustning av färjebeståndet till 1 200 000 kr. Med hänsyn till sedermera inträffade löne- och prisstegringar måste emellertid detta belopp liksom år 1953 uppräknas med 11 procent, för att det planerade programmet skall kunna realiseras. Medelsbehovet för budgetåret 1955/56 uppgår sålunda till (1 200 000 + 130 000) 1 330 000 kr.

För anskaffning av färjor till de nya färjeleder i Stockholms skärgård, vilka föreslagits av 1949 års skärgårdstrafikkommision, har för budgetåren 1953/54 och 1954/55 anvisats sammanlagt 1 300 000 kr. För att slutföra anskaffningsprogrammet erfordras för nästa budgetår 760 000 kr.

För förbindelsen mellan Vaxholm och Rindö i Stockholms skärgård beräknas en ny allmän färjeförbindelse komma att inrättas under år 1955. Såsom anmäldes i 1954 års statsverksproposition måste för ändamålet anskaffas en färja till en kostnad av ca 600 000 kr. Härav ställdes för budgetåret 1954/55 300 000 kr till styrelsens förfogande. För fullföljande av anskaffningsprogrammet bör för budgetåret 1955/56 anvisas ytterligare 300 000 kr.

För ersättningsanskaffning av båtar och mudderverk har för innevarande budgetår anvisats 300 000 kr. Då den flytande materielen numera är starkt föråldrad och försliten, måste en betydande förnyelse ske. Styrelsen begränsar sig emellertid till att för nästa budgetår äska oförändrat 300 000 kr för ändamålet.

Av det för budgetåret 1954/55 äskade anslaget till Flytande materiel m. m., 2 800 000 kr, anvisade riksdagen 2 100 000 kr, varför i förhållande till det godkända investeringsprogrammet en eftersläpning i anslagsanvisningen om 700 000 kr uppstått. För att eftersläpningen skall kunna upphämtas föreslår styrelsen, att beloppet anvisas för nästa budgetår.

För budgetåret 1955/56 äskar styrelsen sålunda till Flytande materiel sammanlagt (1 330 000 + 760 000 + 300 000 + 300 000 + 700 000) 3 390 000 kr eller avrundat 3 400 000 kr.

* Preliminärt belopp.

c. Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1957/58

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1954/55—1956/57 har styrelsen erhållit bemyndigande att ikläda sig betalningsansvar intill resp. 12, 12 och 18 milj. kr.

Dessa bemyndiganden hade den 1 juli 1954 i huvudsak utnyttjats för följande beställningar.

1954/55	Lastbilar milj. kr.	1,6	
	Väghyvlar » »	9,0	
	Färjor » »	1,4	12,0
1955/56	Färjor » »	0,5	0,5
1956/57	—	—

Styrelsen framhåller, att den under senare år starkt ökade verksamheten inom vägväsendet och den i anslutning härtill ökade medelstildelningen för inköp av vägmaskiner m. m., gör det angeläget, att ramen för beställningsbemyndigandena tills vidare bibehålles vid 18 milj. kr, varigenom inköp kan planeras och beställningar utläggas i så god tid, att leveranserna under det avsedda budgetåret säkerställas. Därtill kommer, att icke oväsentliga prisreduceringar kan erhållas, om mera långsiktiga beställningar utlägges.

Styrelsen hemställer, att ett bemyndigande att utlägga beställningar på intill 18 milj. kr måtte medgivas även för budgetåret 1957/58.

14: 3. Grustag m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	2 000 000	2 000 000
1954/55	—	1 000 000	1 000 000*
1955/56 styrelsen	—	2 000 000	2 000 000*
föredr.	—	—	—

Styrelsen erinrar om att den i 1952 års petita föreslog, att väglagningsmateriel skulle uppläggas för att göra det möjligt att vid förstärkt beredskap eller krigstillstånd snabbt vidtaga erforderliga reparations- och underhållsåtgärder. Härför erfordrades sammanlagt ca 6 milj. kr, vilken kostnad styrelsen föreslog skulle bestridas under en två-årsperiod. Med hänsyn till beräknad behållning av tidigare anvisade medel beräknades medelsbehovet till 5 milj. kr, och styrelsen äskade för budgetåret 1953/54 2 milj. kr, vilket belopp även anvisades. För innevarande budgetår äskade styrelsen resterande 3 milj. kr, varav dock endast 1 milj. kr anvisades.

Styrelsen föreslår, att till Grustag m. m. anvisas 2 milj. kr för nästa budgetår.

* Preliminärt belopp.

14: 4. Effektförråd

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	4 000 000	4 000 000
1954/55	—	2 000 000	2 000 000*
1955/56 styrelsen	—	4 000 000	4 000 000*
föredr.	—	—	—

Styrelsen äskade för budgetåret 1953/54 10 milj. kr till ett buffertlager om 40 000 ton klorkalcium. För ändamålet anvisades 4 milj. kr. För budgetåret 1954/55 äskade styrelsen resterande 6 milj. kr, varav dock endast 2 milj. kr anvisades. För att under nästa budgetår kunna fullfölja upp-lagringen föreslår styrelsen, att ytterligare 4 milj. kr anvisas.

14: 5. Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	1 000 000	1 500 000	58 000
1954/55	2 442 000	—	200 000*
1955/56 styrelsen	2 242 000	—	200 000*
föredr.	2 242 000	—	200 000*

Styrelsen meddelar, att 58 000 kr tagits i anspråk av dispositionsanslaget under budgetåret 1953/54 för uppförande av garage- och förrådsbyggnader.

Med hänsyn till den beräknade behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår anser styrelsen, att några ytterligare medel tillsvidare icke behöver anvisas.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 29 oktober 1954 anført, att sysselsättningen f. n. är mycket god inom metallindustrien. Med hänsyn här-till kan anledning finnas att pröva, huruvida någon del av de leveranser, som avses skola äga rum inom den närmaste tiden, i första hand nyanskaffningar av motorfordon och vägmaskiner, möjligen kan uppskjutas till ett följande år utan att olägenheter uppstår för vägbyggnadsverksamheten.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 19 oktober 1954 avgivet gemensamt utlåtande för affärsverken inte haft något att erinra mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning.

Föredraganden

De äskanden beträffande förrådsfonden, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt för nästa budgetår, syftar väsentligen till fortsatta in-

* Preliminärt belopp.

vesteringar enligt tidigare godkända riktlinjer och givna bemyndiganden. I enlighet med de år 1952 uppdragna riktlinjerna för investeringarna i förrådsfonden och på grundval av de bemyndiganden som godkänts av 1953 och 1954 års riksdagar, har nämligen styrelsen äskat sammanlagt 27,4 milj. kr., som fördelar sig på olika ändamål enligt följande sammanställning.

1. <i>Anslaget till Garage- och förrådsbyggnader</i>	
a. Årlig ersättningsanskaffning	2 650 000
4,5 procents pristillägg därå	120 000
b. Enligt 5-årsplan (fr. o. m. 1952/53) för återhämtande av eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet	1 340 000
4,5 procents pristillägg därå	60 000
c. Enligt 5-årsplan (fr. o. m. 1954/55) för utökning av antalet garageplatser	1 200 000
d. Utbyggnad av depåverkstäderna under 6 å 7 år fr. o. m. 1954/55	500 000
2. <i>Anslaget till Motorfordon och vägmaskiner m. m.</i>	
a. Årlig ersättningsanskaffning	17 000 000
13 procents pristillägg därå	2 210 000
3. <i>Anslaget till Flytande materiel</i>	
a. Enligt 5-årsplan (fr. o. m. 1952/53) för upprustning av färjebeståndet	1 200 000
11 procents pristillägg därå	130 000
b. Färjor för lederna Furusund—Yxlan och Yxlan—Blidö, resterande	760 000
c. Färja för leden Vaxholm—Rindö, resterande	300 000
	Summa kr. 27 470 000

Förutom vad nu nämnts föreslår styrelsen, i vad gäller de ramreglerade anslagsändamålen, att 400 000 kr. skall anvisas till ett nytt centralgarage i Gävleborgs län, 5 800 000 kr. till nyanskaffning av motorfordon och vägmaskiner och 300 000 kr. till fortsatt ersättningsanskaffning av båtar och mudderverk. Tillika med ett belopp om 1 milj. kr. för återhämtande av viss eftersläpning i anslagsanvisningen, vartill jag återkommer i det följande, uppgår därmed styrelsens totala äskanden för de ändamål, för vilka den sammanlagda medelsförbrukningen de senaste åren varit maximerad, till ca 35 milj. kr.

Jag tillstyrker, att styrelsen lämnas förenämnda nya bemyndiganden om sammanlagt 6,5 milj. kr.

Styrelsen har i sina petita uttalat, att den icke ansett sig böra räkna med större investeringsvolym under 1955/56 än under innevarande budgetår, då investeringsramen är fastställd till 35 milj. kr. Förenämnda äskanden har dock, med tanke på att en höjning av ramen med upp till 10 procent eventuellt skulle bli möjlig såväl innevarande som nästa budgetår, baserats på en antagen ram om 38 milj. kr. båda åren.

Såsom framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken, har jag icke föreslagit någon ändring av det för innevarande budgetår fastställda maximibeloppet för investeringarna i förrådsfonden. För nästa budgetår har jag emellertid funnit det nödvändigt att något knappa in på den byggnadsverksamhet för förrådsfondens räkning, som äskandena förutsätter. Jag har därför förordat en begränsning av investeringsramen till 33 milj. kr., varvid jag avsett, att ramen liksom tidigare skall omfatta anslagen till Garage- och förrådsbyggnader m. m., Motorfordon och vägmaskiner, Flytande materiel samt dispositionsanslaget. Hur medelsförbrukningen vid denna ram ungefärligt kommer att fördela sig på de olika anslagen framgår av följande sammanställning.

A. Ramreglerade investeringar	1953/54	1954/55	1955/56	
	Utfall	Beräkn.	Styrelsen	Föredr.
1. Garage- och förrådsbyggnader	3,6	8,8	6,4	4,4
2. Motorfordon och vägmaskiner	29,8	24,0	24,7	24,7
3. Flytande materiel	2,5	2,0	3,7	3,7
4. Dispositionsanslaget	0,1	0,2	0,2	0,2
<i>Summa A., milj. kr.</i>	36,0	35,0	35,0	33,0
B. Övriga investeringar				
1. Grustag m. m.	2,0	1,0	2,0	—
2. Effektförråd	4,0	2,0	4,0	—
<i>Summa B., milj. kr.</i>	6,0	3,0	6,0	—

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen har de anslag för nästa budgetår beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som sammanlagt uppgår till 29,7 milj. kr.

Jag har tidigare antytt, att styrelsen beträffande anslagen till Garage- och förrådsbyggnader m. m. samt Flytande materiel föreslagit, att 300 000 resp. 700 000 kr. skall anvisas för återhämtande av den eftersläpning i anslagsanvisningen, som uppstått därigenom att de för innevarande budgetår äskade anslagen icke i sin helhet anvisats. Motivet för förslaget är, att styrelsen ansett det önskvärt, att anslag anvisas år från år i överensstämmelse med den förutsedda fördelningen av medelsförbrukningen enligt de flerårsplaner för investeringarna i förrådsfonden, som riksdagen godkänt. Med anledning härav må erinras om att den differens, som uppstått under nu löpande budgetår mellan äskade och anvisade anslag, betingas av att vid anslagsberäkningen i 1954 års statsverksproposition hänsyn endast tagits till å ena sidan den vid maximalalternativet för investeringarna möjliga medelsförbrukningen på resp. anslag och å andra sidan de uppskattade till budgetåret ingående reservationerna på anslagen. En förutsättning vid anslagsberäkningen var, att den investeringsram, som av olika skäl ansetts böra fastställas, skulle bestämma den takt, i vilken de godkända investeringsplanerna kunde realiseras, även om en viss, icke förutsedd, uttänjning av planerna därigenom skulle komma att uppstå. Samma gäller för det kom-

mande budgetåret och jag anser mig därför icke kunna tillstyrka den uppräkning av anslagen som styrelsen, av skäl som jag nu nämnt, föreslagit.

Investeringarna i grustag och effektförråd har hittills reglerats enbart genom anslagsanvisningen. De syftar till en av beredskapsskäl motiverad upplagring av grus och klorkalcium, och totalkostnaden har med hänsyn till den önskvärda omfattningen av lagren uppskattats till 5 resp. 10 milj. kr. Härav har t. o. m. innevarande budgetår anvisats 3 resp. 6 milj. kr. Styrelsen har nu föreslagit, att resterande belopp skall anvisas för nästa budgetår. Jag anser mig emellertid för närvarande icke kunna tillstyrka ytterligare utgifter för här berörda ändamål.

Jag har icke något att erinra mot styrelsens hemställan om ett beställningsbemyndigande om högst 18 milj. kr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1957/58.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1955/56 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a. Garage- och förrådsbyggnader m. m.	4 300 000 kr.
b. Motorfordon och vägmaskiner m. m.	22 000 000 »
c. Flytande materiel	3 400 000 »

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gösta Kahm

Register
till
Kapitalbudgeten för budgetåret 1955/56
för
till kommunikationsdepartementet hörande affärsdrivande verk m. m.

Sid.		Kronor
1	Investeringsplan för kommunikationsverken	
9	Vissa anslagstekniska frågor	

Statens affärsverksfonder

Postverket

15	Posthus m. m.	4 000 000
19	Inköp av fastigheter	—
20	Förvärv av fastigheter i Linköping	1 395 000
21	Anskaffning av automobiler m. m.	1 500 000
21	Postverkets diligenstrafik	
	Garagebyggnader m. m.	1 800 000
	Anskaffning av bilmateriel för diligenströrelsen	1 500 000
	Förvärv av billinjer	1 000 000
		4 300 000
23	Postverkets dispositionsanslag	700 000
	Summa för postverket	11 895 000

Televerket

27	Utvecklingen av televerkets rörelse.	
30	Telefonförhållandena i övre Norrland	
32	Anvisade och äskade anslag	
32	Telefonstationsbyggnader m. m.	7 500 000
38	Förrådsbyggnader m. m.	—
39	Inköp av fastigheter	100 000
39	Telefon- och telegrafanläggningar	
	Riks- och landskablar m. m.	44 700 000
	Telefon- och telegrafstationer	72 100 000
	Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	75 400 000
		192 200 000

Sid.		Kronor
44	Radioanläggningar för televerket	
	Rundradioanläggningar	¹ 10 000 000
	Radioanläggningar för kommersiell trafik	850 000
		<hr/> 10 850 000
48	Radioanläggningar för luftfarten	500 000
49	Försvarsberedskap vid televerket	2 700 000
49	Televerkets dispositionsanslag	6 500 000
	Summa för televerket	<hr/> 220 350 000

Statens järnvägar

55	[Byggnader och anläggningar	
	Bangårdar	10 300 000
	Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	29 300 000
	Anläggning av industrispår Örnsköldsviks västra—Gullänget.	—
	Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—	
	Håkantorps med Källby—Kinnekleva	—
	Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristian-	
	stad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö	3 000 000
	Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	18 500 000
	Broar m. m.	4 650 000
	Husbyggnader	—
	Signalsäkerhetsanläggningar	7 850 000
	Vägskyddsanläggningar	5 200 000
	Telefonanläggningar m. m.	3 050 000
	Anläggningar för elektrisk tågdrift	7 500 000
	Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet	10 000 000
	Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	4 400 000
	Anläggningar vid huvudverkstäder	1 350 000
	Anläggningar vid förrådsavdelningen	1 100 000
		<hr/> 106 200 000
67	Rullande materiel	
	Anskaffning av lok och lokomotorer	28 000 000
	Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	24 550 000
	Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	10 200 000
	Anskaffning av godsvagnar	47 650 000
	Ombyggnad av rullande materiel	9 900 000
		<hr/> 120 300 000
71	Sjöfartsmateriel	
	Ny tåg färja	10 000 000
73	Biltrafik	
	Garage- och verkstadsbyggnader	1 600 000
	Anskaffning av bilmateriel	5 600 000
	Förvärv av billinjer	2 000 000
		<hr/> 9 200 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
75	Övriga anslag	
	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	100 000
	Inventarier m. m.	7 900 000
	Statens järnvägars dispositionsanslag	13 000 000
		<hr/>
		21 000 000
	Summa för statens järnvägar	266 700 000

Statens vattenfallsverk

83	Kraftförsörjningen	
86	Pågående utbyggnader	
88	Planerade nya utbyggnader	
89	Medelsförbrukning 1953/54—1955/56	
92	Kraftstationer m. m.	
	Stenungsunds ångkraftstation	7 000 000
	Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag	20 000 000
	Kraftstationer i Indalsälven mellan Litsalet och Gesunden ...	23 000 000
	Kraftstation vid Järkvissle	7 000 000
	Kraftstation vid Lasele	25 000 000
	Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation	15 000 000
	Kraftstation vid Långbjörn	—
	Stalons kraftstation	—
	Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken ...	38 000 000
	Stornorrfors kraftstation	18 000 000
	Lån till Aktiebolaget Umeforsen	—
	Kraftstation vid Liggaforsen	2 000 000
	En tredje avloppstunnel i Porjus kraftstation	—
		<hr/>
		155 000 000
101	Regleringsföretag	20 000 000
104	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	120 000 000
105	Övriga anslag	
	Inköp av vattenfall och fastigheter	2 000 000
	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverk- samhet	1 500 000
	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	8 000 000
		<hr/>
		11 500 000
	Summa för statens vattenfallsverk	306 500 000

Luftfartsfonden

	Luftfartens markorganisation	
118	Flygfältsbyggen	5 000 000
121	Byggnader	—
121	Teleutrustning m. m.	100 000
122	Belysningsanläggningar	900 000
123	Fordon, maskiner och redskap	450 000
124	Försvarsberedskap vid luftfartsverket	145 000
124	Luftfartsverkets dispositionsanslag	150 000
		<hr/>
	Summa för luftfartsfonden	6 745 000

Sid.

Kronor

Statens allmänna fastighetsfond

129 Nybyggnad för statens bilinspektion i Stockholm	900 000
131 Förvärv av mark för radiohuset i Göteborg	1 800 000
132 Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	2 500 000
138 Anordnande av förvaltningslokaler	1 250 000
140 Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	500 000
Summa för statens allmänna fastighetsfond	5 950 000

Fonden för låneunderstöd

142 Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1954/55	2 200 000
---	-----------

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

144 Garage- och förrådsbyggnader m. m.	4 300 000
145 Maskincentralförråd	
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	22 000 000
Flytande materiel	3 400 000
Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1957/58	
	25 400 000
147 Grustag m. m.	—
148 Effektförråd	—
148 Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	—
Summa för förrådsfonden	29 700 000
Totalsumma	850 040 000

¹ Beräknat belopp.

BILAGA 28 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1955

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. Från och med budgetåret 1945/46 har medel anvisats å kapitalbudgeten till fullföljande av ett av generaltullstyrelsen uppgjort och successivt reviderat byggnadsprogram för förbättring av bostadsförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning. För vart och ett av budgetåren 1952/53—1954/55 har till ändamålet anvisats 700 000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1954 har generaltullstyrelsen gjort framställning om anvisande för budgetåret 1955/56 av ett investeringsanslag å oförändrat 700 000 kronor till bestridande av kostnaderna för sådana byggnadsföretag, vilka av styrelsen bedömts bära komma till utförande under nästa budgetår.

Arbetenas omfattning samt de beräknade kostnaderna framgår av följande uppställning.

Ort	Byggnadsföretagets omfattning	Beräknade kostnader		
		Byggnader	Tomt m m.	Summa
<i>Nybyggnader.</i>				
Pello	ett bostadshus, inrymmande 1 trerumslägenhet	75 000	—	75 000
Huuki	ett bostadshus, inrymmande 2 trerumslägenheter och 1 expediti- onsrum	—	—	90 000
Kätkäsuando....	ett bostadshus, inrymmande 2 trerumslägenheter, 1 enrumslägenhet och 1 expeditiionsrum	—	—	130 000
Juoksengi	en vaktstuga	10 000	—	10 000
Åbo.....	en expeditiionsbyggnad	15 000	—	15 000
Eda.....	en	64 000	1 000	65 000
Gryt	en radiostationsbyggnad	10 000	—	10 000
Glumslöv	ett bostadshus, inrymmande 2 trerumslägenheter och en radiosta- tionsbyggnad	145 000	15 000	160 000
<i>Ombyggnad.</i>				
Storlien	ombyggnad och modernisering	—	—	125 000
	Säger kronor	—	—	680 000
	Oförutsedda utgifter	—	—	20 000
	Summa kronor	—	—	700 000

Framställning om medelsanvisning till ett bostadshus för tullverkets personal i *Pello* har tidigare framförts av generaltullstyrelsen (se 1953 och 1954 års statsverkspropositioner, Kapitalbudgeten, Bil. 28, s. 3—4 resp. 2—4). Frågan ansågs förra året böra vila i avvaktan på utredningen rörande polis- och tullväsendets organisation inom vissa delar av Norrbottens län, däribland Tornedalen. Styrelsen uppger att den från utredningen under hand erfarit, att någon minskning av tullverkets personal i *Pello* icke torde komma att ifrågasättas. I byggnadsplanen för nästa budgetår har styrelsen därför upptagit 75 000 kronor för en bostadsbyggnad därstädes.

För vart och ett av de i *Huuki* och *Kätkäsuando* planerade byggnadsföretagen — vilka är kostnadsberäknade till 170 000 respektive 210 000 kronor — har generaltullstyrelsen i dispositionsplanen för det nu löpande budgetåret upptagit 80 000 kronor för byggnadernas påbörjande. Med hänsyn till den förenämnda utredningen rörande bevakningstjänstens ordnande inom Tornedalen är frågan om arbetenas igångsättande beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Generaltullstyrelsen har efter underhandskontakt med utredningen ansett sig böra räkna med i stort sett oförändrad bevakningsorganisation å ifrågavarande orter. I enlighet härmed hemställer styrelsen att för byggnadernas uppförande resterande belopp, 90 000 kronor för *Huuki* och 130 000 kronor för *Kätkäsuando*, inräknas i byggnadsplanen för budgetåret 1955/56.

Beträffande övriga i planen för nästa budgetår upptagna arbeten lämnas följande uppgifter.

Vid *Juoksengi* inom Haparanda gränsdistrikt beräknas överfartsstället över Torne älv komma att flyttas under hösten 1955. Vid nuvarande överfartsställe hyr tullverket en äldre vaktstuga. Då av olika skäl denna ej lämpligen kan flyttas, erfordras här en ny vaktstuga, vilken bör uppföras av tullverket. Kostnaderna har beräknats till 10 000 kronor.

Personalen vid gränsposteringen *Åbo* (Melen) inom Östersunds gränsdistrikt har att övervaka den f. n. tämligen obetydliga trafiken å en från Norge kommande väg till Melen. Under år 1955 beräknas denna väg komma att över Baksjönäset få anslutning till rikets vägnät i övrigt. Då den nya mellanriksvägen väntas få betydligt livligare trafik än den som nu passerar Åbo, har styrelsen ansett det vara nödvändigt att på tullverkets fastighet i Åbo uppföra en särskild expeditiionsbyggnad av mindre typ, kostnadsberäknad till 15 000 kronor.

I *Eda* inom Dalslands, Värmlands och Dalarnes gränsdistrikt tillhandahåller nu tullstationens föreståndare lokaler åt tullstationen. Dessa lokaler är otillräckliga och motsvarar ej heller i övrigt nutida krav. För att trafiken skall kunna expedieras tillfredsställande och rimliga krav på bekvämligheter för personalen skall uppfyllas, är det därför nödvändigt att tullverket uppför en expeditiionsbyggnad. Med hänsyn till genomförda och planerade lätnader i den nordiska resandetrafiken har styrelsen funnit, att det för tullstationen i Eda bör kunna räcka med en till 65 000 kronor kostnadsberäknad expeditiionsbyggnad.

I *Gryt* inom Östra kustdistriktet förhyr tullverket en lokal för distriktets radiostation därstädes. Lokalen skall emellertid tagas i anspråk för annat ändamål, och annat för tullverkets behov lämpligt utrymme finnes ej att hyra. För att lösa denna lokalfråga bör tullverket uppföra en mindre stationsbyggnad. Den beräknas kosta 10 000 kronor.

En dylik radiostation är även förlagd till *Glumslöv* inom Södra kustdistriktet, där stationen placerats i två äldre vaktstugor, som ditflyttats och nödortföttigt iordningställets. Såväl ur bevakningssynpunkt som med hänsyn till sändnings- och mottagningsförhållanden är stationen väl belägen. Från dansk sida har under hand önskemål framförts om samarbete mellan svenska och motsvarande danska land- och fartygsstationer inom kustbevakningen. Även marinen torde ha behov av ökade förbindelsemöjligheter över stationen. Inom de nuvarande stationslokalerna kan emellertid erforderlig ytterligare apparatur för tillgodoseende av dessa önskemål icke placeras. Bland annat av denna anledning erfordras att tullverket i Glumslöv uppför en större och lämpligare stationsbyggnad. — Den personal, som betjänar nämnda radiostation, är placerad vid den omkring tre kilometer därifrån belägna kustposteringen *Ålabodarna*. Stor brist på hyreslägenheter är för handen såväl i *Ålabodarna* som i *Glumslövs kyrkby*, och bostadsförhållandena för nämnda personal är mycket dåliga. Personalen omfattar f. n. fem man, av vilka fyra har familj. Endast två av de senare har lyckats skaffa någorlunda bra bostäder. Frånsett bostadssvårigheterna är det ur tjänstesympunkt angeläget, att tjänstemännen bo så nära radiostationen som möjligt. Styrelsen har därför funnit sig böra i *Glumslöv*, på samma tomt som den för radiostationen disponerade, uppföra även ett bostadshus. Bostadshus och stationsbyggnad kostnadsberäknas till sammanlagt 160 000 kronor.

Tullverkets i *Storlien* belägna bostadshus är uppfört år 1884 av trä på betonggrund och under tegeltak. År 1930 skedde en genomgripande om- och tillbyggnad, varigenom det dittillsvarande envåningshuset påbyggdes med

ytterligare en våning och inredd vindsvåning. Byggnaden inrymmer nu en fyrrumslägenhet, tre tvårumslägenheter och två enkelrum. Under krigsåren och tiden närmast därefter blev underhållet eftersatt på grund av brist på medel och byggnadsmateriel. Icke heller senare har några mera väsentliga underhålls- och förbättringsarbeten utförts å byggnaden, delvis beroende på en med ortens ensliga läge sammanhängande svårighet att få mindre omfattande arbeten utförda till godtagbart pris. En i år av sakkunniga verkställd besiktning har givit vid handen, att betydande brister å byggnaden föreligger. För sådana yttre reparationer å byggnaden, som är omedelbart nödvändiga för att hindra allvarliga ytterligare skador, har styrelsen därför i sitt förslag till stat för ifrågavarande delfond för 1955/56 hemställt om anvisande av ett särskilt belopp av 15 000 kronor. De inre bristerna å byggnaden är avsevärda och omfattar bland annat felaktigheter eller brister å värme- och sanitetsanläggningarna samt den elektriska installationen. Samtidigt som en reglering härav sker bör en viss modernisering av byggnaden äga rum, bland annat genom att lägenheterna förses med badrum och tidsenliga kök. I fråga om behovet av en sådan modernisering vill styrelsen framhålla, att statens bostadsnämnd, som i juni 1954 i samband med handläggningen av vissa hyresärenden besiktigat bland annat tullverkets tjänstebostäder i Storlien, under hand förklarar en standardhöjning i dessa vara ofrånkomlig, särskilt med hänsyn till det i orten rådande hårda klimatet. De sammanlagda kostnaderna för husets restaurering har beräknats till 140 000 kronor, varav 15 000 skulle belasta staten för statens allmänna fastighetsfond och återstoden förevarande investeringsanslag.

Under en följd av år har generaltullstyrelsen i byggnadsplanen upptagit särskilda medel för planerings- och inhägnadsarbeten å tullverkets under de senaste åren uppförda fastigheter. Med hänsyn till önskvärdheten att inom ramen för anvisade medel skaffa så många bostäder och expeditjonslokaler som möjligt har styrelsen emellertid vid den slutliga avvägningen låtit anstå med tomternas iordningställande. Det sammanlagda medelsbehovet för planeringsarbeten av denna art har nu uppskattats till 100 000 kronor. Beloppet har icke inräknats i byggnadsplanen för nästa budgetår. Styrelsen förutsätter emellertid att därest den verkliga kostnaden för något av de i planen upptagna arbetena skulle understiga den beräknade, det insparade beloppet får disponeras till planerings- och inhägnadsarbeten av nu angivet slag.

Slutligen har generaltullstyrelsen anmält framtida medelsbehov för en fullständig restaurering av tullhuset i *Dalarö*. Kostnaderna har uppskattats till 300 000 kronor, som emellertid icke skulle belasta nästa budgetår utan först budgetåret 1956/57. Rörande de närmare detaljerna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Beträffande omfattningen av övriga arbeten till förbättring av lokalförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning framhåller styrelsen, att såvitt nu kan bedömas endast ett jämförelsevis begränsat antal byggnadsföretag återstår. Sannolikt torde under de närmaste åren byggnadsbehovet komma att inskränka sig till några smärre expeditjonslokaler eller vaktstugor samt ett mindre antal bostadshus. Även om minskningen i gränsbevakningens arbetsuppgifter skulle bli något mindre än styrelsen förutsatt

vid sin nu gjorda preliminära bedömning av läget, uppskattar styrelsen tullverkets behov av medel till byggnadsarbeten under de närmaste budgetåren till sammanlagt högst 1 miljon kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har från och med budgetåret 1945/46 årligen anvisats medel till förbättring av främst bostadsförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning. Sammanlagt har till detta ändamål utgått i runt tal 5,4 miljoner kronor. En avsevärd förbättring av tullverkets bostads- och lokalförhållanden har härigenom åstadkommits. Ytterligare arbeten kvarstår dock. Även för nästa budgetår synes därför särskilda medel böra anvisas för byggnadsarbeten av här åsyftad art. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om äskandena å kapitalbudgeten för nästa budgetår, som det allmänna ekonomiska läget nödvändiggör, anser jag mig förhindrad att tillstyrka hela det av generaltullstyrelsen begärda beloppet. Jag förordar att anslaget för budgetåret 1955/56 uppföres med 500 000 kronor.

Den i det tidigare omnämnda utredningen angående bevakningstjänstens ordnande inom vissa delar av Norrbottens län, däribland gränstrakterna mot Finland, har numera avlämnats. Annan sammansättning än för närvarande av tullverkets personal å orterna Pello, Huuki och Kätkäsuando har visserligen icke ifrågasatts. Den fortsatta behandlingen av ärendet kan dock leda till ändringar. I avvaktan på ett definitivt ställningstagande till utredningsförslaget synes därför alltjämt en viss restriktivitet böra iakttagas i fråga om nya byggnadsföretag inom Tornedalens bevakningsdistrikt. Hinder torde likväl icke böra möta, att generaltullstyrelsen vid sin angelägenhetsgradering i samband med uppgörande av förslag till dispositionsplan för budgetåret 1955/56 alternativt beaktar även å nämnda orter redovisade behov av bostäder och expeditiionslokaler. Jag utgår som vanligt från att generaltullstyrelsen beträffande de byggnadsföretag, som styrelsen anser bör komma till utförande, tillvaratager de möjligheter till besparingar, som kan föreligga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[2] Lån till Haparanda stad för byggande av tullhus. Budgetåret 1952/53 anvisade riksdagen under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 190 000 kronor, avsett att användas för ett ränte- och amorteringsfritt lån å nämnda belopp till Haparanda stad för byggande av tullhus (1952: statsverkspropositionen, bilaga 28 p. 2; SU 26; rskr 38).

Haparanda stad hemställer nu att ett belopp av ytterligare 120 000 kronor måtte anvisas till byggnadsföretaget, eventuellt i form av ett ränte- och amorteringsfritt stående lån ur fonden för låneunderstöd. Som stöd för framställningen anföres, att de under senare år väsentligt stegrade materielpri- serna och lönekostnaderna medfört att totalkostnaderna för tullstationens uppförande — vilka ursprungligen beräknades till 235 000 kronor — stigit till i runt tal 385 000 kronor. I detta belopp ingår icke kostnaderna för stadens administration av byggnadsföretaget eller för dagkontroll under bygg- nadstiden, enär härför erforderligt arbete utförts av stadens fasta befatt- ningshavare.

Yttranden

Mot ett bifall till den av Haparanda stad sålunda gjorda framställningen har länsstyrelsen i Norrbottens län, generaltullstyrelsen samt statskontoret icke funnit anledning till erinran.

Departementschefen

Med hänsyn till arten av de merkostnader, som uppkommit vid byggandet av ifrågavarande tullhus, och då de skäl, som föranledde att lån för byggnadsföretaget år 1952 beviljades Haparanda stad, alltjämt synes äga giltig- het, tillstyrker jag, att det staden beviljade ränte- och amorteringsfria lånet å 190 000 kronor höjes med 120 000 kronor. De närmare villkoren härför torde få meddelas av Kungl. Maj:t i anslutning till de villkor, som gäller för det tidigare beviljade lånet.

För lånet erforderligt belopp torde böra anvisas under fonden för låne- understöd.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Haparanda stad för byggande av tullhus* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 120 000 kronor.

[3] Lån för inrättande av alkoholfria restauranger. I proposition den 17 december 1954 angående vissa åtgärder för att främja ett alkoholfritt um- gängesliv har Kungl. Maj:t beslutat föreslå riksdagen, bland annat, att medgiva, att lån av statsmedel må på i sagda proposition angivna grunder

beviljas för inrättande av alkoholfria restauranger. Härvid har förutsatts att för ifrågavarande låneverksamhet erforderligt investeringsanslag skulle anvisas å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd.

Under åberopande av vad jag anfört vid anmälan av nämnda proposition hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån för inrättande av alkoholfria restauranger* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållit inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler här-
efter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden an-
gående anslag å kapitalbudgeten under budgetåret 1955/56 och yttrar där-
vid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

1. Nybyggnad för riksarkivet. Genom beslut den 5 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som uppdragits av 1940 års arkivsakkunniga i ett den 5 maj 1951 avgivet betänkande — efter förberedande undersökningar av aktuella arkivbyggnadsmetoder och i samråd med riksarkivet i vad anginge byggnadernas arkivmässiga behov och anordning — utarbeta närmare förslag till lösning av byggnadsfrågorna för såväl riksarkivet som landsarkiven.

I skrivelser den 7 september 1953 och den 31 augusti 1954 har *byggnadsstyrelsen* bland annat hemställt om anvisande av ett investeringsanslag av 150 000 kronor till upprättande av ritningar och vidtagande av övriga förberedande åtgärder för nybyggnad av riksarkivet.

Av byggnadsstyrelsens framställningar inhämtas bland annat följande.

Förarbetena för en lösning av riksarkivets byggnadsfråga har i samråd med arkivet kunnat drivas så långt, att klarhet nåtts beträffande såväl lokalprogram och byggnadsplats som principerna för arkivlokalernas anordnande. Efter förhandlingar med djurgårdsnämnden, fortifikationsförvaltningen och Stockholms stad har styrelsen uppdragit huvudlinjerna för ett framtida utnyttjande för bland annat statliga ändamål av Mariebergsområdet å Kungsholmen i Stockholm jämte den öster därom belägna marken. De aktuella lokalbehov, som styrelsen ansett i första hand böra tillgodoses inom området, är vattenfallsstyrelsens och riksarkivets. Med den utgångspunkten har styrelsen upprättat ett program för en arkitekttävling rörande dels förslag till plan för områdets bebyggande, avsedd att läggas till grund för en stadsplan för området, dels ock skissförslag till bland annat anläggningen för riksarkivet. På grundval av resultatet av tävlingen ämnar styrelsen utan dröjsmål upprätta definitiva ritningar m. m. till nämnda anläggning.

Tävlingen beräknas vara avslutad före utgången av år 1954. Med hänsyn till det förberedande arbetets omfattning och speciella karaktär beräknas medelsbehovet för ett ritningsförslag till 150 000 kronor.

Departementschefen. Ehuru jag är medveten om att det måhända kan komma att dröja innan en nybyggnad för riksarkivet kan uppföras, anser jag det synnerligen angeläget att ett detaljerat ritningsförslag beträffande den framtida nybyggnaden snarast kan utföras. Jag tillstyrker därför byggnadsstyrelsens förslag om anvisande för nästa budgetår av ett investeringsanslag av 150 000 kronor för upprättande av ritningar och vidtagande av vissa andra förberedande åtgärder för nybyggnaden. Anslaget torde böra anvisas under den inledningsvis angivna rubriken. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för riksarkivet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

2. Om- och tillbyggnad av naturhistoriska riksmuseet. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1947 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med vetenskapsakademien och vederbörande avdelningsföreståndare vid naturhistoriska riksmuseet utreda frågan om museets behov av ökat lokalutrymme, överlämnade byggnadsstyrelsen med skrivelse den 7 september 1953 principförslag för om- och tillbyggnad av museet, avsett att i huvudsak läggas till grund för det fortsatta planeringsarbetet. I anslutning härtill hemställdes om anslag dels för fortsatt bearbetning av principförslaget och dels för nybyggnad för Sveriges geologiska undersökning. I anledning av framställningen har till Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m. för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 610 000 kronor. Av detta belopp avser 1 525 000 kronor själva nybyggnaden och 85 000 kronor modernisering av riksmuseets panncentral. Några särskilda medel för bearbetning av principförslaget har icke anvisats (se vidare 1954 års statsverksprop., bil. 31, punkt 1).

I skrivelse den 31 augusti 1954 hemställer nu *byggnadsstyrelsen* om anvisande för nästa budgetår av dels 140 000 kronor för viss omläggning av värmesystemet i museets byggnad och dels 150 000 kronor för bearbetning av förutnämnda principförslag för museets om- och tillbyggnad.

Byggnadsstyrelsen anför bland annat följande.

De beslutade arbetena inom riksmuseets panncentral avser anordnande av oljeeldning samt ändring av pannanläggningen så, att den kan drivas utan ständig tillsyn.

Byggnadsstyrelsen har funnit nödvändigt vidtaga en fortsatt begränsad bearbetning av den framlagda principplanen i avsikt att, innan de beslutade arbetena rörande panncentralen utföres, få utrett bland annat vilka åtgärder som kan bli erforderliga i fråga om uppvärmning av museets lokaler. Det har härav framgått att de krav på uppvärmning och ventilation som måste ställas på en fullgod anläggning av detta slag medför ett behov av omläggning och viss utbyggnad av det befintliga värmesystemet. Styrelsen har därför funnit sig böra redan nu — ehuru ett ställningstagande till museets ombyggnad ännu i sin helhet icke skett — underställa Kungl. Maj:t förslag i denna fråga.

Den verkställda undersökningen har givit vid handen, att museets värmeledningssystem bör uppdelas i ett antal grupper och att värme bör tillföras dessa från en för museet och nybyggnaden för Sveriges geologiska undersökning gemensam hetvattenledning. Därest detta arbete utföres i samband med nybyggnaden för geologiska undersökningen kan man i stor utsträckning använda den befintliga huvudledningen som sådan gemensam hetvattenledning och behöver icke som tidigare planerats draga en separat hetvattenledning från panncentralen till nybyggnaden. Denna anordning kan minska den framtida anläggningskostnaden vid upprustning av riksmuseets värmesystem.

Vidare bör den befintliga ångpannan i panncentralen vid den erforderliga ökade belastningen ur driftssäkerhetssynpunkt utbytas. Då det numera finns pann typer, som arbetar med betydligt högre verkningsgrad än de befintliga pannorna, synes det ur driftsekonomisk synpunkt riktigare att i samband med den beslutade ändringen av panncentralen utbyta den gamla ångpannan mot en ny effektiv varmvattenpanna, i stället för att för betydande kostnader reparera den gamla pannan. Den nya pannan skulle komma att fylla större delen av museets värmebehov, varvid hänsyn tagits till erforderlig utökning av de befintliga ventilationsanläggningarna inom museet. De gamla pannorna får då i huvudsak stå som reserv. Utbytet av pannan medför vissa smärre byggnadsarbeten inom centralen.

Här föreslagna arbeten bör som en första etapp i ombyggnaden av riksmuseet av ekonomiska skäl utföras i samband med den föreslagna utbyggnaden för Sveriges geologiska undersökning.

Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till sammanlagt 250 000 kronor. Då viss del av arbetena, kostnadsberäknad till 110 000 kronor, vid ett utförande av värmesystemet för museet och undersökningen enligt det framlagda förslaget är av den art, att kostnaderna bör bestridas av det redan beviljade anslaget till nybyggnaden för undersökningen skulle det ytterligare medelsbehovet begränsas till (250 000 — 110 000 =) 140 000 kronor.

Hittillsvarande kostnader för principplanens utformning, vilka kostnader rört sig om förhållandevis små belopp, har styrelsen bestritt från anslaget till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. Vid sin beräkning av detta anslag för budgetåret 1955/56, i fråga om vilket styrelsen i sär-

skild skrivelse framlagt förslag, har styrelsen ej, på grund av arbetets stora omfattning, medräknat de kostnader som kan antagas uppkomma vid den fortsatta utredningen av naturhistoriska riksmuseets lokalfråga, varför styrelsen funnit sig böra återkomma rörande anvisande av särskilt investeringsanslag för ändamålet.

Departementschefen. De av byggnadsstyrelsen föreslagna arbetena för omläggning av värmesystemet i museibygnaden, vilka skulle utföras i samband med nybyggnaden för Sveriges geologiska undersökning, synes ändamålsenliga, varför jag tillstyrker styrelsens förslag. I enlighet med detta förslag bör för ändamålet beräknas en medelsanvisning av 140 000 kronor.

Det av byggnadsstyrelsen framlagda principförslaget till om- och tillbyggnad av riksmuseet torde böra i detalj överarbetas, innan det lägges till grund för någon anslagsframställning. Då detta arbete kan beräknas bli av stor omfattning, torde såsom särskild medelsanvisning för ändamålet böra i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag beräknas ett belopp av 150 000 kronor.

Båda de av mig tillstyrkta beloppen torde böra anvisas som ett investeringsanslag, vilket under den av mig inledningsvis angivna rubriken bör uppföras med 290 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av naturhistoriska riksmuseet*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av
290 000 kronor.

3. Nybyggnad för musikaliska akademien med musikhögskolan. Till detta ändamål har för budgetåren 1953/55 anvisats investeringsanslag om sammanlagt 3 300 000 kronor. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 2) har de totala kostnaderna för nybyggnaden enligt prisläget den 1 juli 1952 beräknats till 8 500 000 kronor. Byggnadsföretaget utföres i etapper. Första etappen omfattar byggnad för musikhögskolans undervisningslokaler. Kostnaderna för denna etapp har beräknats till 3 600 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1954 hemställer *byggnadsstyrelsen* om anvisande för nästa budgetår av ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor, varav 300 000 kronor för slutförande av första etappen och 2 000 000 kronor för utförande av andra etappen, omfattande en centralbyggnad som skall inrymma huvudentré och administrationslokaler samt aula och en stor orgelsal m. m. I skrivelsen meddelar byggnadsstyrelsen, att byggnadsarbetena pågår samt att styrelsen beräknar, att vid ett rationellt bedrivande av desamma den första byggnadsetappen skall vara avslutad under år 1955 och att den andra etappen skall till största delen färdigställas under budgetåret 1955/56. Kostnaden för denna senare etapp har beräknats till 2 000 000 kronor. Byggnadsstyrelsen framhåller, att det är angeläget för ett ekonomiskt bedrivande av byggnadsarbetena, att båda byggnadsetapperna kan utföras i ett sammanhang.

Departementschefen. För slutförande av den pågående första etappen av ifrågavarande byggnadsföretag bör för nästa budgetår anvisas det av byggnadsstyrelsen begärda beloppet av 300 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har också föreslagit en ytterligare medelsanvisning för nästa budgetår för att möjliggöra att andra etappen påbörjas omedelbart efter första etappens slutförande. Jag har tyvärr med hänsyn till nödvändigheten av att iakttaga restriktivitet i fråga om investeringsverksamheten i rådande konjunkturläge icke ansett mig böra tillstyrka detta förslag. Förevarande investeringsanslag torde därför för budgetåret 1955/56 böra uppföras med det angivna beloppet av 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för musikaliska akademien med musik-
högskolan* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investerings-
anslag av 300 000 kronor.

4. **Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 330 000 kronor. Jag kommer att i detta sammanhang förorda anvisande av medel för vissa byggnadsarbeten vid följande institutioner, nämligen histologiska, medicinsk-kemiska, fysiologiska och anatomiska, samt till uppförande och inredning av laboratorium för isotopforskning.

Histologiska, medicinsk-kemiska och fysiologiska institutionerna. I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen har för genomförande av den numera beslutade ökade intagningen av medicine studerande vid universitetet i Uppsala beräknats följande investeringsanslag för vissa byggnadsarbeten vid herefter angivna institutioner:

Histologiska institutionen	100 000
Medicinsk-kemiska institutionen	10 000
Fysiologiska institutionen	45 000
	Summa kronor 155 000

Universitetskanslern hemställer, att förslag måtte föreläggas riksdagen om beviljande av investeringsanslag för ifrågavarande ändamål.

Anatomiska institutionen. *Det större akademiska konsistoriet i Uppsala* har hemställt, att 265 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår till ombyggnad av anatomiska institutionen. De föreslagna åtgärderna avser omdisposition av nuvarande lokaler, ianspråktagande av vissa outnyttjade utrymmen, ändringsarbeten inom panncentralen, utökning av värme-, sanitets- och ventilationsanläggningarna, m. m.

Kanslern hemställer, att förslag måtte föreläggas riksdagen om beviljande av erforderligt anslag för ifrågavarande ändamål.

Byggnadsstyrelsen yttrar:

För erforderlig upprustning av anatomiska institutionens lokaler har av universitetets byggnadskontor upprättats ett preliminärt förslag, som enligt

styrelsens mening bör kunna läggas till grund för arbetets utförande. Kostnaden för detsamma, 265 000 kronor, har beräknats av byggnadsstyrelsen och under hand delgivits institutionsföreståndaren. Då i förslaget inberäknats vissa underhållsarbeten, har styrelsen under hand med universitetet avtalat att en till 80 000 kronor beräknad del av den nämnda totalkostnaden ersättes av till universitetets förfogande stående underhållsmedel, varför i detta sammanhang behöver upptagas endast 185 000 kronor.

Laboratorium för isotopforskning. *Konsistoriet* har vidare hemställt, att 27 700 kronor måtte anvisas för nästa budgetår till uppförande av ett laboratorium för isotopforskning i anslutning till medicinsk-kemiska institutionen. *Laboratoriet* avses skola inredas i en universitetet tillhörig barack. Nämnda belopp har beräknats för uppsättning av baracken och för fast inredning i densamma. Det framhålles, att det numera måste anses nödvändigt, att arbete med de svagare och mer långlivade isotoperna för undvikande av radioaktiv kontamination utföres väl isolerat från annat laboratoriearbete. Den allmänna trångboddheten inom medicinsk-kemiska institutionen gjorde, att för dylikt arbete erforderligt utrymme icke kunde disponeras inom institutionens nuvarande lokaler.

Kanslern hemställer, att förslag förelägges riksdagen om beviljande av erforderligt anslag för ifrågavarande ändamål.

Byggnadsstyrelsen anser, att den föreslagna lösningen av lokalfrågan i och för sig kan godtagas, men finner kostnaderna lågt beräknade.

Departementschefen. Till vissa byggnadsarbeten inom histologiska, medicinsk-kemiska och fysiologiska institutionerna, vilka arbeten är föranledda av den beslutade ökade intagningen av medicine studerande, beräknar jag sammanlagt 155 000 kronor. Till ombyggnadsarbeten inom anatomiska institutionen beräknar jag vidare i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag 185 000 kronor. För uppförande och inredande av det föreslagna isotoplaboratoriet beräknar jag slutligen 28 000 kronor. Sammanlagt förordar jag sålunda en medelsanvisning av 368 000 kronor. Sistnämnda belopp torde böra anvisas för nästa budgetår under förut angivna rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 368 000 kronor.

5. **Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala.** Till detta ändamål har för budgetåren 1950/54 anvisats investeringsanslag om sammanlagt 2 225 000 kronor. Som framgår av 1951 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 2) har de totala kostnaderna för byggnadsföretaget beräknats till lägst 2 225 000 kronor, varav 125 000 kronor för ombyggnad av institutionsbyggnaden och 2 100 000 kronor för en tillbyggnad av densamma.

I skrivelse den 31 augusti 1954 meddelar *byggnadsstyrelsen*, att ombyggnadsarbetena i den äldre byggnaden ännu icke kunnat utföras, enär erforderliga omDispositioner i byggnaden kunde genomföras först i och med tillbyggnadens färdigställande. Styrelsen förklarar sig vidare biträda från institutionen framförda önskemål om en mer omfattande modernisering och förbättring av den äldre byggnaden främst med avseende å den för vetenskapliga behov erforderliga elektriska installationen och därav följande byggnadsarbeten. Till bestridande av kostnaderna härför hemställer styrelsen om anvisande för nästa budgetår av ett investeringsanslag av 155 000 kronor. Därvid anför styrelsen efter samråd med institutionsföreståndaren, professorn K. Siegbahn följande.

Kraven på ett väl utbyggt modernt starkströmssystem för en institution av här ifrågavarande slag har under de senare årens forskningsarbeten visat sig vara oeftergivliga. Samtidigt har utvecklingen framkallat ytterligare fordringar på stabilitet av ström och spänning. En förnyad utredning rörande utrustningen i detta avseende å institutionen har visat, att de föreliggande behoven kan tillgodoses på det mest ändamålsenliga sättet genom att den i nybyggnaden belägna elektriska centralen utnyttjas för båda institutionsbyggnaderna. Därvid bör medel beräknas för omläggning av den gamla institutionens ledningsnät och för nätets anslutning till den nya centralen.

Den beslutade ombyggnaden, beräknad till 125 000 kronor, uppskattas vid nu rådande prisläge draga en kostnad av 170 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att de ökade kostnaderna, 45 000 kronor, skall täckas av det kollektiva anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Kostnaden för de ytterligare åtgärder, som nu aktualiserats, uppgår till 155 000 kronor. Av det sammanlagda beloppet för ombyggnaden, 325 000 kronor, faller närmare hälften på den elektriska anläggningen.

Departementschefen. Det nu framlagda förslaget till omläggning av det elektriska ledningsnätet inom den äldre byggnaden och detta ledningsnäts anslutning till den i nybyggnaden belägna elektriska centralen anser jag mig böra godtaga. Arbetet bör lämpligen komma till utförande i samband med de pågående byggnadsarbetena inom institutionen. Mot det föreslagna anslagsbeloppet, 155 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Detta belopp bör anvisas under förut angivna rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 155 000 kronor.

6. Nybyggnad för de geografiska och mineralogisk-geologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala. Till detta ändamål har för budgetåret 1953/54 anvisats ett investeringsanslag av 100 000 kronor, avseende förberedande arbeten för byggnadsföretaget. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 4) har de totala kostnaderna för byggnadsföretaget beräknats till 5 100 000 kronor.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställer om anvisande för nästa budgetår till förevarande ändamål av ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Universitetskanslern hemställer om anvisande för nästa budgetår av erforderligt anslag.

Byggnadsstyrelsen framhåller i avgivet utlåtande anlägenheten av att detta byggnadsföretag kommer till utförande, varvid enligt styrelsens mening som en första etapp bör utföras den för geografiska institutionen avsedda flygeln samt mellandelen med föreläsningssalar, museum och bibliotek. Dessa delar har beräknats kosta sammanlagt 2 600 000 kronor.

Departementschefen. Ifrågavarande byggnadsföretag, som i och för sig är angeläget, intar jämväl en nyckelställning för lösandet av ett flertal andra trängande lokalproblem vid universitetet. Jag anser mig därför böra förorda, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor till påbörjande av byggnadsföretaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för de geografiska och mineralogisk-geologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

7. Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 300 000 kronor. I skrivelse den 31 augusti 1954 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande bland annat av ett anslag av 390 000 kronor för framdragande av vissa anslutningsledningar och därvid anfört följande.

I avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmöhus läns landsting rörande leverans av värme från en ny panncentral vid lasarettet i Lund till vissa institutioner vid universitetet har, såsom styrelsen anfört i samband med avtalsförslagets överlämnande liksom i framställning den 15 november 1951 rörande universitetsbiblioteket, förutsatts, att i en första etapp skulle till värmecentralen anslutas universitetsbiblioteket och psykiatriska kliniken ävensom institutionerna för mineralogi och geologi, medicinsk kemi och farmakologi, kemi, fysik och matematik samt fysiologi. Byggnadsstyrelsen har i sistnämnda skrivelse sagt sig skola återkomma med framställning rörande medel för anslutningsledningar. Då arbetena med den nya värmecentralen nu påbörjats och densamma beräknas vara driftsfärdig under år 1956 och då universitetsbiblioteket efter ombyggnaden för uppvärmning är beroende av anslutningen till denna panncentral, erfordras under nästa budgetår medel för framdragande av anslutningsledningarna, vilka arbeten det enligt avtalet åligger kronan att utföra. Kostnaderna för kulvertledningarna jämte anslutningar inom befintliga byggnader har beräknats till 390 000 kronor.

Departementschefen. För ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra under förut angivna rubrik anvisas ett investeringsanslag av 390 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 390 000 kronor.

8. **Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund.** Till detta byggnadsföretag har för budgetåren 1951/55 anvisats investeringsanslag av sammanlagt 3 660 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 000 000 kronor. Totalkostnaderna för arbetet har av byggnadsstyrelsen enligt prisläget den 1 juli 1952 beräknats till 4 680 000 kronor. I detta belopp har inräknats kostnaderna för anordnande av fullträffsäkert magasinsutrymme men däremot icke kostnaderna för anslutningsledningar till Lunds lasarets nya värmecentral och ej heller kostnaderna för erforderlig inredning.

Byggnadsstyrelsen hemställer nu, att återstoden av de medel, som beräknats erforderliga för ifrågavarande om- och tillbyggnadsarbeten, eller 1 020 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens framställning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 020 000 kronor.

9. **Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund.** Nämda arkiv grundades år 1934 och utgör en del av den konsthistoriska institutionen och konstsamlingarna vid universitetet. Dess syfte har varit att samla utkast, skisser, kartonger och modeller m. m. till den monumentala konsten i Norden, såväl inom måleri som skulptur. Samlingarna har tillkommit genom gåvor från konstnärer, donationer av enskilda och företag samt genom inköpsanslag från statliga och kommunala myndigheter. Arkivets samlingar av originalskisser till nordisk monumentalkonst uppgår till över 7 000 nummer. Samlingarna betecknas som oersättliga. Deras tillväxt har medfört utrymmessvårigheter. En rad viktiga konstverk av mera skrymmande format har av utrymmesskäl måst avböjas. Samlingarna förvaras till stor del i träbaracker.

Byggnadsstyrelsen har, efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter, i särskilda underdåniga skrivelser, senast den 31 augusti 1954 hemställt, att ett investeringsanslag av 625 000 kronor måtte anvisas för tillbyggnad vid arkivet. Förslaget till tillbyggnaden har åskådliggjorts å sex av arkitekten H. Westman i Lund upprättade, den 28 februari 1952 dagtecknade ritningar. Tillbyggnaden består av entréhall, ett större arkivrum, studierum och arbetsrum för personalen samt magasinsutrymmen. Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 625 000 kronor.

Departementschefen. Arkivets för dekorativ konst till stor del oersättliga samlingar utsättes för en permanent brandrisk i sina nuvarande bristfälliga förvaringslokaler. Det synes mig därför angeläget, att denna under de sista tio åren aktuella byggnadsfråga nu löses. Enligt vad jag under hand erfårit är det möjligt att utan alltför stora olägenheter något begränsa byggnadsföretaget. Om så sker, torde en medelsanvisning av 500 000 kronor vara tillräcklig. Jag föreslår, att ett investeringsanslag å detta belopp anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

10. **Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund.** *Byggnadsstyrelsen* har, efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter, ånyo hemställt, att ett investeringsanslag av 250 000 kronor måtte anvisas för uppförande av ett personalbostadshus intill nuvarande bostadshus vid kemiska institutionen. *Byggnadsstyrelsen* har anfört följande.

Universitetet har framhållit, att av dess institutioner är den geografiska utan jämförelse den mest trångbodd. Institutionen är därför i stort behov av att åtgärder snarast vidtages för en provisorisk utökning av lokalerna, i avvaktan på att nya lokaler kan ställas till förfogande för institutionen. I samråd med universitetet föreslår styrelsen därför i enlighet med en sedan länge föreliggande plan, att ett personalbostadshus med fyra lägenheter om vardera 3 rum och kök uppföres intill nuvarande bostadshus vid kemiska institutionen och att geografiska institutionen tills vidare provisoriskt får disponera två lägenheter. De övriga bostadslägenheterna synes böra disponeras av befattningshavare, som är verksamma inom de nya institutionsbyggnader, som tillkommit i denna trakt. Med hänsyn till pågående forskningsarbeten och dyrbar instrumentutrustning kräver dessa institutioner tillsyn dygnet runt. Kostnaderna för bostadshuset har styrelsen beräknat till 250 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad byggnadsstyrelsen anfört tillstyrker jag ifrågavarande förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

11. **Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg.** Ifrågavarande investeringsanslag är nu uppfört med 150 000 kronor. Då beredningen av denna byggnadsfråga ännu icke avslutats, torde anslag för ändamålet böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor.

12. *Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet.* Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor. Jag kommer att i detta sammanhang förorda anvisande av medel till följande ändamål, nämligen till nybyggnad för bakteriologiska institutionen och till vissa yttre arbeten vid institutet.

Nybyggnad för bakteriologiska institutionen. Till detta ändamål har för budgetåren 1952/55 anvisats tillhoppa 2 950 000 kronor. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 7) har totalkostnaden för ifrågavarande nybyggnad enligt prisläget den 1 juli 1952 beräknats till 4 375 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen begär i skrivelse den 31 augusti 1954, att återstoden av de medel, som beräknats erforderliga för berörda byggnadsföretag eller 1 425 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Vissa yttre arbeten vid institutet. För vissa yttre arbeten vid institutet, avseende permanentbeläggning av vägar, anordnande av parkeringsplatser och cykelställ inom institutets område samt inhägnande av detsamma med stängsel, har för budgetåren 1952/55 anvisats sammanlagt 300 000 kronor. Som framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 7) har medelsbehovet för dessa åtgärder uppskattats till 390 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att för nästa budgetår måtte till ifrågavarande yttre arbeten vid institutet anvisas återstoden av de medel som angivits såsom behövliga härför eller 90 000 kronor samt därjämte ytterligare 90 000 kronor. Styrelsen anför därvid huvudsakligen följande.

Inom ramen för den tidigare redovisade totalkostnaden erfordras nu 90 000 kronor för ifrågavarande arbetens slutförande, närmast avseende områdets inhägnande. I och med färdigställandet av nybyggnaderna för den bakteriologiska institutionen samt kårhuset kan de nu överblickbara mera omfattande byggnadsåtgärderna anses avslutade. Härigenom kan arbetsbodar och äldre bebyggelse som utnyttjats under byggnadstiden samt materialupplag m. m. bortföras. Det är i detta sammanhang önskvärt, att i anslutning till väganläggningar m. m. och uppsättningen av stängsel de kvarvarande markområdena uppsnyggas för erhållande av mer enhetlig och för bebyggelsen lämpad miljö, i synnerhet där växtlighet och marktytor för närvarande är helt ovårdade; härtill kommer behovet av en viss skyddsplantering mot järnvägsområdet vid södra gränsen. Styrelsen har låtit utarbeta en plan, omfattande ett dylikt iordningställande av hela området, av vilken enligt styrelsens mening nu bör utföras de mest angelägna delarna, d. v. s. utom den nämnda skyddsplanteringen, en gallring av de täta och ovårdade skogspartierna främst mot Solnavägen och blindinstitutet jämte ordnande av befintlig trädgård vid lägenheten Stenbrottet. Inom ramen för de medel, som beräknats för de yttre arbetena, kan endast en mindre del av denna

uppsnyggning av området utföras och styrelsen finner det därför erforderligt att ett ytterligare belopp av 90 000 kronor kan disponeras härför under budgetåret 1955/56.

Departementschefen. Jag förordar, att återstoden av det för bakteriologiska institutionens nybyggnad beräknade beloppet eller 1 425 000 kronor nu anvisas. Vidare beräknar jag för nästa budgetår 100 000 kronor till yttre arbeten vid institutet. Förevarande investeringsanslag torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 1 525 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 525 000 kronor.

13. Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Till högskolans utbyggnad har riksdagen anvisat investeringsanslag för budgetåren 1946/55 av sammanlagt 29 460 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 500 000 kronor.

Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté hemställer, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 4 093 600 kronor till högskolans utbyggnad. Kommittén framlägger därvid ånyo en tids- och kostnadsplan för utbyggnadens genomförande. Denna har angivits vara i princip densamma som bifogats kommitténs av riksdagen godkända generalplan av år 1945, vilken i reviderat skick med avseende på kostnader och tidpunkter för de olika byggnadernas färdigställande framlagts i samband med kommitténs anslagsäskanden för innevarande budgetår. Planen har emellertid nu ytterligare reviderats, huvudsakligen med avseende å tiden för utbyggnadens slutliga genomförande. Härom anför kommittén väsentligen följande.

Enligt 1945 års generalplan skulle högskolans utbyggnad ha varit genomförd under 1952/53. På grund av den under en följd av år starkt begränsade tilldelningen av medel och byggnadstillstånd har denna tidpunkt successivt måst förskjutas till 1958/59, vilket är ett år senare än vad kommittén föreslog föregående år.

För att utbyggnaden skall kunna i huvudsak slutföras under de närmaste fyra åren fordras, enligt kommitténs kostnadsberäkningar, för de tre första av dessa år ett investeringsanslag av i genomsnitt 4,1 miljoner kronor och för det sista året ett anslag av ca 800 000 kronor. Av följande sammanställning över kommitténs föreliggande utbyggnadsplan ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel, beräknade totalkostnader och det av kommittén äskade anslagets fördelning å de olika byggnadsföretagen (beträffande beteckningarnas innebörd hänvisas till prop. 1945: 374).

Av motiveringen för kommitténs anslagsäskanden inhämtas bland annat följande.

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkost- nad, kr	Av kommittén för budgetåret 1955/56 äskad medelanvis- ning, kr
Administrationsbyggnad (I).....	18 000	380 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	65 000	1 313 000	—
Avd. L. (III c).....	—	742 000	—
Avd. M och Ss (III d).....	—	594 000	—
Maskinlaboratorium (VI a).....	200 000	250 000	50 000
Avd. V och A (X, XI).....	400 000	3 060 000	2 000 000
Lab. för byggnadsstatik m. m. (XII, XIII).....	300 000	2 380 000	2 000 000
Avd. Sf (XIV).....	350 000	3 850 000	—
Avd. K (XV b)	100 000	474 000	—
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII)	—	1 496 000	—
Utvändiga ledningar m. m.	2 210 500	2 254 100	43 600
Summa kronor	3 643 500	16 793 100	4 093 600

Byggnad VI a. Genom det nya vattenbyggnadslaboratoriet frigöres institutionens för vattenbyggnad nuvarande lokaler. Det nu äskade anslaget avser ombyggnad av dessa lokaler. Även om dessa arbeten nu kommer till stånd, anför kommittén, kan ombyggnaden av ifrågavarande byggnad icke härmed anses avslutad. Om, såsom i generalplanen förutsatts, nybyggnad kommer att uppföras för institutionen för förbränningsmotorteknik, kommer denna institutions nuvarande laboratorium att frigöras för andra ändamål, vilka i nuvarande läge icke kan i detalj bedömas. Detsamma är förhållandet med den gamla värmecentralen, som efter tillkomsten av det nya värmekraftverket helt eller delvis kan komma att frigöras för andra ändamål. Kommittén kan sålunda icke för närvarande bedöma omfattningen och kostnaderna för den fortsatta ombyggnaden av byggnad VI.

Byggnaderna X och XI samt XII och XIII. För schaktnings- och sprängningsarbeten för dessa nybyggnader för avdelningarna V och A med byggnadsstatiska och byggnadstekniska laboratorier m. m. har avsatts 700 000 kronor av innevarande budgetårs anslag. Kommittén har för avsikt att låta igångsätta de egentliga byggnadsarbetena, så snart schaktnings- och sprängningsarbetena avslutats. Detta kan beräknas ske under våren 1955. Såsom kommittén tidigare framhållit är det ur flera olika synpunkter av stor betydelse, både att byggnaderna i fråga uppföres samtidigt och att arbetena i möjligaste mån koncentreras i tiden. Det huvudsakliga byggnadsarbetet kommer enligt kommitténs planer att utföras under år 1955 och första delen av år 1956. Efter den 1 juli 1956 beräknas endast vissa inrednings- och kompletteringsarbeten samt utvändiga planeringsarbeten att återstå. För nästa budgetår beräknar kommittén anslagsbehovet för de två byggnaderna till sammanlagt 4 000 000 kronor och för budgetåret 1956/57 till 740 000 kronor.

Utvändiga ledningar m. m. Kommittén anmäler, att av innevarande års anslag ett belopp av 23 100 kronor förts till posten utvändiga ledningar m. m. för att täcka de merkostnader, som uppkommit vid montagearbetet i högskolans båda huvudställverk för högspänd ström. Det har, framhåller kommittén vidare, även visat sig nödvändigt att förnya vissa äldre distributionsledningar för hetvatten, vilket icke tidigare kunnat förutses. Dessa merkostnader är större än sagda belopp, och ledningssystemen kommer även i övrigt att ställa sig dyrare än vad som tidigare varit möjligt att förutse. Kommittén avser därför att vid ett senare tillfälle återkomma med en utförligare

redogörelse för de ökade kostnaderna för dessa arbeten. Det anslag, som kommittén äskar för nästa budgetår, utgör sista delen av den i generalplanen beräknade totalkostnaden.

I fråga om dispositionen av innevarande budgetårs anslag har kommittén vidare anmält, att kommittén påfört detta anslag *dels* ett belopp av 300 000 kronor, utgörande av kommittén tidigare anmäld beräknad merkostnad för ombyggnaden för avdelningarna bergsvetenskap och elektroteknik av byggnaderna III a och b, *dels ock* ett belopp av 60 000 kronor, avseende uppkommen merkostnad för nybyggnaden för verkstad m. m. (byggnad VII). Anledningen till sistnämnda merkostnad anges vara, att marken under byggnadens grundmurar, sedan schaktningsarbetena påbörjats, icke visat sig motsvara de prov, som verkställt före kostnadsberäkningarnas utförande och arbetenas påbörjande.

I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår har kommittén vidare framhållit, att det är synnerligen önskvärt, att arbetet med de för avdelningen för flygteknik och skeppsteknik planerade nybyggnaderna får igångsättas snarast möjligt under nästa budgetår. Under förutsättning att riksdagen före utgången av innevarande budgetår fattar beslut om skeppsbyggeriundervisningens förläggning, föreslår kommittén därför — utöver förut angivna investeringsanslag av 4 093 600 kronor — en ytterligare medelsanvisning för nästa budgetår av 1 000 000 kronor.

Till inredning och utrustning av nya lokaler har för budgetåret 1954/55 anvisats ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor. För nästa budgetår hemställer *byggnadskommittén* om en medelsanvisning av 2 047 000 kronor. Kommittén erinrar om att departementschefen vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1954/55 gjorde följande uttalande: »Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga leveransavtal få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning». Kommittén framhåller, att kommittén under föregående år begagnat sig av motsvarande medgivande med gynnsamma resultat. Även för innevarande budgetår har beställningsbemyndiganden i viss utsträckning medgivits de institutioner, som visat sig ha särskilt stort behov därav, nämligen de elektrotekniska. För budgetåret 1954/55 har dylikt beställningsbemyndigande sålunda endast medgivits de elektrotekniska institutionerna inom byggnad XVI, vilka har särskilt långa leveranstider för sina utrustningar, intill ett totalbelopp av 1 000 000 kronor, motsvarande det utrustningsanslag för nämnda byggnad, som kommittén äskar för nästa budgetår. För sagda beställningsbemyndigande å 1 000 000 kronor kommer, uttalar kommittén vidare, betalningsskyldighet att föreligga under budgetåret 1955/56.

Av följande sammanställning över olika i byggnadsplanen ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel till inredning och utrustning, beräknade totalkostnader och av kommittén för budgetåret 1955/56 äskade medel.

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkost- nad, kr	Av kommittén för budgetåret 1955/56 äskad medelanvis- ning, kr
Administrationsbyggnad (I).....	—	150 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	—	314 000	—
Avd. E (III b).....	1 880 000	2 527 000	447 000
Avd. L (III c).....	176 000	325 000	—
Avd. M och Ss (III d)	—	110 000	—
Maskinlaboratorium (VI a).....	100 000	236 000	—
Avd. V och A (X, XI).....	2 000	362 000	200 000
Lab. för byggnadsstatik m. m. (XII, XIII)	—	515 000	300 000
Avd. Sf (XIV)	—	1 500 000	100 000
Avd. K. (XV b)	300 000	531 000	—
Avd. E (XVI)	5 316 000	7 316 000	1 000 000
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII)	61 000	1518 000	—
Summa kronor	7 835 000	15 404 000	2 047 000

Av den närmare motiveringen för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

Avd. E (III b). Av det beräknade beloppet för inredning och utrustning av de nu ombyggda lokalerna inom bygnaden III b återstår att anvisa 647 000 kronor, varav kommittén begär 447 000 kronor för nästa budgetår.

Avd. V och A samt lab. för byggnadsstatik m. m. (X—XIII). Om begärda investeringsmedel beviljas och byggnadstillstånd erhålles, kan byggnaderna beräknas bli färdiga hösten 1956. För budgetåret 1955/56 erfordras i så fall sammanlagt 500 000 kronor för inredning och utrustning.

Avd. Sf (XIV). Kostnaderna för inredning och utrustning av de flygtekniska institutionerna, vilka kostnader kommittén tidigare preliminärt uppskattat till 1 000 000 kronor, anser sig kommittén nu efter genom kommitténs försorg verkställda utredningar böra beräkna till 1 500 000 kronor. För institutionen för flygteknik iordningställes nu ett bergtrum med kompressorrum. Det för nästa budgetår begärda anslaget å 100 000 kronor avser kostnader för överflyttning, montering och komplettering av tryckkärls- och kompressorutrustningen.

Avd. E (XVI). Kommittén har givit beställningsbemyndigande å det begärda beloppet å 1 000 000 kronor.

Departementschefen. För nästa budgetår begär kommittén under viss numera uppfylld förutsättning ett investeringsanslag av 5 093 600 kronor. I nuvarande läge anser jag mig icke kunna för nästa budgetår till högskolans utbyggnad förorda en investering av dylik storlek. För egen del finner jag mig böra för budgetåret 1955/56 föreslå ett till 2 000 000 kronor begränsat investeringsanslag för ändamålet.

För inredning och utrustning av nya lokaler beräknar kommittén för nästa budgetår 2 047 000 kronor. Härav motsvarar 1 000 000 kronor kostnader för med stöd av givna beställningsbemyndiganden utlagda beställningar, att gäldas under budgetåret 1955/56. Av återstoden hänför sig 500 000 kronor till byggnadsföretag, för vilka även investeringsmedel begärts. Med hänsyn till den begränsning av investeringsanslaget för nästa budgetår, som jag i

det föregående förordat, föreslår jag för egen del till inredning och utrustning av nya lokaler en medelsanvisning av 1 700 000 kronor. I enlighet härmed har jag tidigare denna dag vid anmälan av åttonde huvudtiteln hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor för ändamålet. Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga leveransavtal få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

14. Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola. Ifrågavarande investeringsanslag är nu uppfört med 1 800 000 kronor. Då beredningen av denna byggnadsfråga ännu icke avslutats, torde anslag för ändamålet böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

15. Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm. Enligt beslut vid 1954 års riksdags höstsession (prop. 209, SU 189, rskr. 393) skall en första lärarhögskola upprättas i Stockholm. Utbildningen vid denna högskola skall taga sin början höstterminen 1956. Högskolan skall förläggas till Fredhäll, varvid bland annat därvarande lokaler för folkskoleseminariet för manliga elever kommer att tas i anspråk. I samband därmed fordras vissa om- och tillbyggnadsarbeten beträffande de förefintliga lokalerna. Då beredningen av denna byggnadsfråga ännu icke avslutats, torde anslag för ändamålet böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

16. Nybyggnad för konstfackskolan. Konstfackskolan är för närvarande inrymd i f. d. tekniska skolans byggnad, belägen inom kvarteret Beridarebanan i Stockholm. Kvarteret omfattar två tomter, nr 1 och 2. Enligt ett med riksdagens bemyndigande (prop. 1952:168, SU 184, rskr. 343) av Kungl. Maj:t den 6 juni 1952 godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad

har staten till staden överlåtit äganderätten till tomterna nr 1 och 2 i nämnda kvarter mot en köpeskilling av 13 miljoner kronor. Såvitt gäller konstfackskolans byggnad äger staten med nyttjanderätt utan avgäld disponera byggnaden till den dag, »då konstfackskolan överflyttas till antingen en av Kronan planerad nybyggnad för konstfackskolan m. m. eller till annan byggnad». Jämlikt avtalet har staten i anslutning härtill att vidtaga sådana åtgärder, att konstfackskolans avflyttning kan äga rum om möjligt före den 1 januari 1957. Staten har vidare förbundit sig att före den 1 juli 1954 meddela staden, huruvida konstfackskolan skall överflyttas till nybyggnad eller till annan byggnad.

Med anledning av sistnämnda bestämmelse har byggnadsstyrelsen den 17 maj 1954 meddelat Stockholms stads fastighetskontor, att styrelsen avsåg att föreslå Kungl. Maj:t att av 1955 års riksdag äska medel till att påbörja nybyggnad för konstfackskolan.

I det av riksdagen för budgetåret 1953/54 under sjätte huvudtiteln anvisade reservationsanslaget av 350 000 kronor till Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. har inräknats ett belopp av 125 000 kronor till anordnande av arkitekttävling och igångsättande av ritningsarbete rörande definitivt förslag till nybyggnad för konstfackskolan.

I skrivelse den 30 september 1954 hemställer *byggnadsstyrelsen* om ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor för nästa budgetår till upprättande av ritningar, till vidtagande av övriga förberedande åtgärder för byggnadsarbetets utförande samt till påbörjande av nybyggnaden för konstfackskolan.

Beträffande val av byggnadsplats anmäler byggnadsstyrelsen, som i ärendet samrått med fortifikationsförvaltningen och djurgårdsnämnden, att styrelsen efter undersökning av olika möjligheter funnit skolan lämpligast böra förläggas till kvarteret Förrådsbacken på Gärdet inom kronan tillhörigt område, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 november 1952 ställts under djurgårdsnämndens vård och förvaltning, dock med rätt för försvaret att i erforderlig utsträckning tills vidare disponera området för nuvarande militära ändamål.

I fråga om det hittills verkställda utrednings- och planeringsarbetet inhämtas av byggnadsstyrelsens framställning bland annat följande.

Vid det i samarbete mellan byggnadsstyrelsen och skolans ledning bedrivna utredningsarbetet har framkommit, att konstfackskolans nuvarande lokaler ur olika synpunkter är otillräckliga. I många fall motsvarar de icke rimliga anspråk för det avsedda ändamålet varjämte viktiga bilokaler saknas. Efter ett omfattande detaljstudium av de olika lokalerna har man i varje särskilt fall sökt fastställa erforderliga lokalytor och i februari 1952 förelåg ett lokalprogram för skolan, vilket lades till grund för utrednings-skisser. Sedan därmed nybyggnadens omfattning närmare kunde bedömas, ansåg dock styrelsen, att möjligheterna för en ytterligare begränsning av byggnadsobjektet ännu en gång måste prövas. En ingående undersökning av skolans arbetsschema utfördes, framför allt i syfte att genom anordnande

av gemensamma arbets-salar för skilda ändamål och genom dubbelutnyttjande av andra lokaler nedbringa lokalprogrammet. Därjämte gjordes en ytterligare bearbetning av de i anläggningen ingående utrymmenas storlek i syfte att på olika håll nå ett godtagbart minimum. Genom denna nya programundersökning kunde byggnadsstyrelsen i mars 1953 efter fackskolans godkännande framlägga ett program, vars totala lokalyta var cirka 25 % mindre än det tidigare. Detta lokalprogram har legat till grund för arkitekttävlingen.

Det ritningsförslag, som vid bedömning av tävlingsförslagen satts främst, har vid fortsatt studium visat sig väl utvecklingsbart ur anläggningsteknisk och driftsekonomisk synpunkt och synes böra läggas till grund för det fortsatta ritningsarbetet.

Förslaget är utformat med en centralkropp, till vilken alla för de skilda fackavdelningarna gemensamma undervisningslokaler samt administration, bibliotek, dagrum och restaurang m. m. är förlagda. Från en till denna centralkropp ansluten långa, innehållande centralkapprum och lokaler för vissa fackavdelningar, utgår fem flyglar innehållande de övriga avdelningarnas lokaler. Genom denna uppdelning kan de högst olika kraven hos skilda fackavdelningar tillgodoses. Lokalerna för reproduktionsanstalt samt för stenhuggeri, vilka enligt konstfackskolans mening är av samma vikt som övriga utrymmen ehuru de för närvarande icke ingår i skolans lokaler, har förlagts så, att de kan komma till utförande såsom en särskild etapp. Förslaget omfattar även lokaler för grafiska institutet.

Sedan tävlingen genomförts har byggnadsstyrelsen undersökt möjligheten att som en första byggnadsetapp och som ett provisorium under en övergångstid utföra endast så stor del av nybyggnaden, som skulle motsvara de utrymmen konstfackskolan nu disponerar. Av verkställd undersökning framgår emellertid, att en dylik lösning ej synes möjlig att genomföra. De olika fackavdelningarna ställer vidare helt olika krav på sina lokaler, varmed en delad användning av dessa i regel är utesluten.

Styrelsen förordar sålunda, att anläggningen utföres i ett sammanhang och i huvudsak enligt här redovisat förslag.

K o s t n a d e r n a för byggnadsföretaget i det skick, som i ärendet föredetta ritningar utvisar, uppskattas till omkring 11 200 000 kronor, varav omkring 350 000 kronor avses till anskaffande av ersättningsutrymmen för vissa militära förrådsbyggnader, som vid nybyggnadens uppförande måste rivas, samt till kostnader för förrådens flyttning. Den del av nybyggnaden, vars golvyta motsvarar den befintliga skolbyggnadens, beräknas motsvara omkring 8 500 000 kronor av totalkostnaderna. Ett uteslutande av reproduktionsanstaltens och stenhuggeriets lokaler skulle medföra en minskning av den sammanlagda anläggningskostnaden med 650 000 kronor.

Med hänsyn till storleken av de redovisade kostnaderna för byggnadens uppförande har byggnadsstyrelsen funnit det angeläget att i samband med det fortsatta projekteringsarbetet ytterligare pröva möjligheterna för en beskärning av förslaget av sådan art, att byggnadens ändamålsenlighet icke eftersättes. Efter samråd med skolans ledning och överstyrelsen för yrkesutbildning har byggnadsstyrelsen därför tillkallat ett antal experter med erfarenhet från olika områden, som berör konstfackskolans verksamhet, att biträda styrelsen vid denna undersökning.

Planeringsarbetet för nybyggnaden har sådan omfattning, att nybyggnadsarbetet kan igångsättas tidigast vid årsskiftet 1955/56 med en beräknad byggnadstid av cirka tre år. Byggnadsstyrelsen beräknar att för igångsättande av nybyggnadsarbetet jämte anskaffande av erforderliga ersättningsbyggnader för de inom området belägna militära förråden under nästa budgetår erfordras ett belopp av 1 500 000 kronor.

Departementschefen. I samband med reglering av statens markinnehav inom stadsdelen Nedre Norrmalm i Stockholm för revision av stadsplanen för nämnda stadsdel har staten enligt ett vid 1952 års riksdag godkänt avtal till Stockholms stad försålt bland annat den mark, å vilken konstfackskolans nuvarande byggnad — uppförd under 1860-talet — är belägen. Staten äger dock disponera byggnaden, tills konstfackskolan överflyttats till nybyggnad eller annan byggnad. Enligt avtalet har staten att vidtaga sådana åtgärder, att skolans avflyttning kan äga rum om möjligt före den 1 januari 1957.

Att förlägga konstfackskolan till annan förefintlig byggnad har visat sig icke vara möjligt. Nybyggnad för skolan måste därför nu komma till stånd. Byggnadsstyrelsens föreliggande förslag innebär, att nybyggnaden skall förläggas på kronan tillhörigt område inom kvarteret Förrådsbacken på Gärdet i Stockholm. Mot detta förslag har jag icke funnit anledning till erinran.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att byggnadsstyrelsens ifrågavarande framställning föregåtts av ett omfattande planerings- och utredningsarbete beträffande nybyggnadens utformning och storlek. Sedan ett första lokalprogram färdigställts i februari 1952 har efter ytterligare bearbetning av lokalfrågorna kunnat till grund för den förutberörda arkitektävlingen läggas ett andra lokalprogram, innebärande en icke obetydlig nedskärning av de lokalytor, som till en början bedömts erforderliga. Därefter har undersökts möjligheterna att som en första byggnadsetapp utföra endast så stor del av nybyggnaden, som skulle motsvara de av konstfackskolan nu disponerade utrymmena. Detta har emellertid enligt vad byggnadsstyrelsen nu anfört icke synts möjligt. Byggnadsstyrelsen har likväl med hänsyn till storleken av de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget — sammanlagt 11 200 000 kronor — ansett sig böra ytterligare pröva möjligheterna till en beskärning av det föreliggande förslaget av sådan art, att byggnadens ändamålsenlighet icke eftersättes. Sålunda har byggnadsstyrelsen tillkallat ett antal experter att biträda styrelsen vid den fortsatta undersökning, som avses skola ske.

Jag vill för egen del understryka angelägenheten av att vid de fortsatta ritnings- och planeringsarbetena för ifrågavarande nybyggnad tillvaratages alla möjligheter till begränsning av byggnadsföretaget utan att därför dess ändamålsenlighet blir eftersatt. Såsom byggnadsstyrelsen framhållit torde det egentliga nybyggnadsarbetet kunna igångsättas tidigast vid början av år 1956. Innan resultatet av byggnadsstyrelsens ytterligare överväganden beträffande beskärning av anläggningen redovisats, bör enligt min mening

något slutligt ställningstagande från statsmakternas sida icke ske till beräkningarna av de totala anläggningskostnaderna. Jag förutsätter, att slutlig ståndpunkt i denna fråga skall kunna tagas vid 1956 års riksdag. I avvaktan därpå torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva de ritningar m. m., som må finnas erforderliga för igångsättande dessförinnan av det egentliga nybyggnadsarbetet.

Vidkommande medelsanvisningen för nästa budgetår finner jag mig böra biträda byggnadsstyrelsens hemställan. För upprättande av ritningar och vidtagande av övriga förberedelsearbeten — bland annat anordnande av ersättningsutrymmen för de militära förrådsbyggnader, som måste rivas för nybyggnadens uppförande — samt för påbörjande av det egentliga nybyggnadsarbetet torde alltså böra anvisas ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Anslaget bör erhålla den rubrik, som jag inledningsvis angivit.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för konstfackskolan* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

17. **Statens lånefond för universitetsstudier.** Ur denna fond, som tillkom år 1939, utdelas räntefria studielån till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter. Till en början avsåg låneverksamheten endast studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. År 1944 utvidgades lånutdelningen att gälla även studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Enligt beslut vid 1950 års riksdag omfattar utlåningen ur fonden numera också studerande vid fackhögskolorna och socialinstitutet samt vissa linjer vid gymnastiska centralinstitutet och Alnarpsinstitutet. Studielånen utdelas av de fyra statsstipendienämnderna. Vissa centrala uppgifter beträffande låneverksamheten tillkommer garantilånenämnden. Utbetalning m. m. av lånen handhas av generalpoststyrelsen.

Efter beslut av 1953 års riksdag har från och med budgetåret 1953/54 det årliga maximibeloppet för lån ur ifrågavarande fond höjts till 2 500 kronor, dock att detta belopp må, när särskilda omständigheter därtill föranleder, höjas upp till 3 000 kronor.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår. För budgetåret 1954/55 är anslaget uppfört med 4 000 000 kronor. För utlåning innevarande läsår har disponerats dels nyssnämnda anslag, dels ock 600 000 kronor av vid budgetårets ingång i fonden tillgängliga medel eller sålunda sammanlagt 4 600 000 kronor.

Garantilånenämnden föreslår för nästa budgetår ett investeringsanslag av 5 100 000 kronor, vars fördelning framdeles bör bestämmas av Kungl. Maj:t. Till stöd härför anför nämnden bland annat följande.

Garantilånenämndens förslag till utlåning under budgetåret 1955/56 räknar med att till fortsatta lån skall åtgå 3 530 000 kronor till 1 530 låntagare. Fortsatt lån skall jämlikt lånereglementet med förtursrätt beviljas tidigare låntagare så länge han med omsorg och framgång bedriver sina studier.

För innevarande budgetår har utdelats sammanlagt 782 nya lån. Garantilånenämnden föreslår med hänsyn till den ökade elevtillströmningen en ökning av antalet nya lån för budgetåret 1955/56 med omkring tio procent till 865, vilket enligt beräkningen med nuvarande genomsnittliga lånebelopp kräver 2 030 000 kronor.

Enligt uppgift från statskontoret kan behållningen å fonden vid ingången av budgetåret 1955/56 beräknas utgöra c:a 460 000 kronor. Garantilånenämndens förslag till utlåning budgetåret 1955/56 innebär således att fonden bör tillföras en kapitalinvestering på $(3\,530\,000 + 2\,030\,000 - 460\,000 =) 5\,100\,000$ kronor.

Departementschefen. Jag anser mig böra förorda, att detta anslag höjes med 1 000 000 kronor till 5 000 000 kronor. Jag räknar härvid med att av fondmedel tillika kommer att kunna disponeras c:a 460 000 kronor för utdelning av lån under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

18. Allmänna studielånefonden. Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur studiehjälpsnämnden äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår utom för budgetåret 1944/45, då investering icke ansågs erforderlig. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 6 500 000 kronor.

Kostnaderna för den nämnd, som handlägger låneärenden, bestrides från anslag under åttonde huvudtiteln. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

Studiehjälpsnämnden har hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 8 500 000 kronor och därvid anfört i huvudsak följande.

Vid sitt anslagsäskande för budgetåret 1954/55 anförde nämnden, att de av riksdagen 1952 antagna nya grunderna för studiehjälpen medfört en kraftig utökning av studielåneverksamheten. Låneklientelet hade utökats med flera och stora elevgrupper och de mildrade kraven på studielämplighet hade berättigat betydligt fler elever till studielån. Den starka tillströmningen av sökande hade icke motsvarats av ökning i tillgängliga lånemedel. Behovsprövningen hade därför måst skäppas, reducering av de begärda lånebeloppen hade alltför ofta blivit nödvändig, högsta lånebeloppet hade

icke i önskvärd omfattning kunnat utdelas och åtskilliga ansökningar, som med rikligare medelstillgång kunnat godtagas, hade måst lämnas utan bifall.

Följande uppgifter belyser förhållandena. Antalet låntagare uppgick budgetåret 1953/54 till 5 140, vilket innebär en fördubbling mot föregående år. Högsta lånebeloppet 2 500 kronor har tilldelats 350 sökande och 700 eller 13 % av de sökande har lämnats utan lån. Medeltalet per lån för samtliga 5 140 låntagare var 1 600 kronor, vilket relativt låga medeltal till största delen beror på den starka differentiering av lånebeloppen, som måst tillämpas för att tillgängliga medel skulle förslå till så många elever som möjligt.

Erfarenheterna från det första året av de nya studiehjälpsgrunderna har under den gångna delen av budgetåret 1954/55 bekräftats. Tillströmningen av lånesökande har i huvudsak varit lika stor, stark återhållsamhet i fråga om beloppen har måst iakttas och i fråga om toppbeloppen skärpts. Hittills har 4 264 ansökningar behandlats och 3 854 lån beviljats till ett sammanlagt belopp av 6 192 150 kronor och med ett medeltal av 1 600 kronor. Av de höstterminen 1954 och vid början av vårterminen 1955 inkommande ansökningarna beräknar nämnden kunna bevilja omkring 1 750, vilket med samma utdelningsprinciper som tillämpats vid de hittills gjorda utdelningarna innebär en totalsumma av omkring 2 800 000 kronor. Sammanlagda lånesumman för budgetåret 1954/55 skulle därmed uppgå till omkring 9 000 000 kronor, vilken summa också förutsattes vid anslagsberäkningen för budgetåret.

För budgetåret 1955/56 anser nämnden böra beräknas i huvudsak samma antal lån, som enligt det föregående antages bli beviljade innevarande budgetår eller omkring 5 600. De enskilda lånebeloppen bör emellertid beräknas högre än nuvarande medeltal 1 600 kronor. En höjning av medeltalet skulle möjliggöra ett bättre tillgodoseende av de lånesökandes behov i allmänhet, tillåta beviljandet av maximibelopp i större utsträckning och över huvud på ett mer tillfredsställande sätt realisera de intentioner, som låg till grund för statsmakternas beslut om den utökade studiehjälpen. Nämnden räknar av dessa anledningar med ett medeltal på 1 800 kronor per lån. Erforderlig lånesumma blir därför omkring 10 000 000 kronor eller omkring 1 000 000 kronor mer än budgetåret 1954/55.

För lånegivningen budgetåret 1954/55 skall enligt statsmakternas beslut disponeras bl. a. de medel, som beräknas inflyta kalenderåren 1953 och 1954 i form av amorteringar. Dessa medel kan sålunda icke beräknas stå till förfogande budgetåret 1955/56. Däremot bör de amorteringar, som beräknas inflyta budgetåret 1955/56, eller omkring 1 500 000 kronor, kunna tagas i anspråk. Nytt kapital till fonden skulle då erfordras med omkring 8 500 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att detta anslag i enlighet med studiehjälpsnämndens förslag uppföres med 8 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

19. **Lån till Chalmers tekniska högskolas studentkår.** Vid Chalmers tekniska högskola har år 1952 färdigställts första etappen av en kårhusbyggnad, inrymmande administrations-, samlings- och fritidslokaler för studentkåren men däremot icke ekonomilokaler och matsal. Avsikten är, att sistnämnda lokaler skall tillkomma som en andra etapp. Kostnaderna för uppförande av den hittills färdigställda delen av kårhuset har uppgått till 1,1 miljon kronor och har bestritts med medel, som insamlats från de studerande, fonder och näringslivet. *Högskolans studentkår* har i flera särskilda framställningar hemställt om bidrag av statsmedel till kårhusbygget, ursprungligen till hela byggnaden och sedermera till den nu ifrågakvarande tillbyggnaden. Den senaste framställningen, vilken är dagtecknad den 16 augusti 1954, avser ett bidrag av 1 600 000 kronor, helst i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån. Sagda belopp motsvarar den beräknade kostnaden för den planerade tillbyggnaden av kårhuset. Av studentkårens framställning och därtill fogade handlingar inhämtas bland annat följande.

Studentkåren har sett som sin uppgift, dels att skapa administrationslokaler för kåren och samlings- och fritidslokaler för dess medlemmar, dels att lösa de problem, som uppstått därigenom, att förflyttningarna mellan Nya Chalmers och närmaste matservering för närvarande tager mer än 30 minuter i anspråk. Det är studenternas uppfattning, att undervisningen på Nya Chalmers utan en ändamålsenlig restaurant ej längre kan drivas, än mindre utökas, med mindre väsentliga olägenheter skapas.

Kåren har från år 1948 sört för att studenterna vid Nya Chalmers kunna erhålla lagad mat i en för detta ändamål omändrad förvaltarbyggnad, det s. k. Lopphuset. Våren 1952 blev läget emellertid mycket kritiskt på grund av överbelastning. Kåren nödgades då tillgripa en nödlösning, avsedd att fungera fram till den tidpunkt, då matsalsdelen färdigställts, den matsalsdel kåren då hoppades få börja bygga sommaren 1953. Denna lösning innebar, att det s. k. Lopphuset omändrades till kök. Kårhusets cafékök fick tjänstgöra som utlämningsstation, och själva cafélokalen blev matsal.

Det aktuella läget är följande: caféköket har befunnits otillräckligt som utlämningsstation. Genom detta nya arrangemang erhöles visserligen en ökning av antalet sittplatser med ca 60 procent. Samtidigt har dock antalet matgäster ökat med närmare 65 procent på grund av växande antal studenter vid Nya Chalmers. Mattransporterna med åtföljande omlastningar, cafékökets otillräcklighet och det relativt sett oförändrade antalet sittplatser gör att serveringshastigheten är mycket låg. Matköerna får vid lunch och middag en längd av upp till 30 meter, och det kan taga 20 minuter, innan teknologen blir serverad. Kökspersonalens antal måste på grund av denna uppdelning av kök och matsal vara större, än om restaurangen vore en enhet. Under nu rådande arbetsförhållanden är svårigheten att anställa och behålla personal ett ständigt problem. Lämpliga förrådsutrymmen, möjliggörande större partiinköp, saknas.

Ett flertal olycksfall har också inträffat. Bl. a. fick en av kökspersonalen eld i kläderna, men kunde ej snabbt nog finna golvytta tillräckligt stor att kasta sig på för att kväva elden. Följden blev lång tids sjukhusvistelse med risk för svåra komplikationer av såväl fysisk som psykisk art.

Yrkesinspektören i sjätte distriktet har yttrat sig angående förhållandena i fråga om matserveringen för studenterna vid högskolan och konstaterat, att bristerna i lokalerna är synnerligen allvarliga. Med hänsyn till arbetarskyddslagets fordringar har han allvarligt uppmanat studentkåren att snarast hemställa hos statsmakterna om anslag för uppförande av en ekonomi- och matsalsbyggnad.

Såväl *högskolans kollegienämnd* som dess *lokalstyrelse* har tillstyrkt bidrag till en kårhusbyggnad och detsamma gäller *överstyrelsen för de tekniska högskolorna*.

Föreliggande byggnadsplaner, vilka som redan framgått avser en tillbyggnad av den tidigare färdigställda delen av kårhuset, bygger på den förutsättningen, att högskolan fullt utbyggd kommer att omfatta 1 500 studenter med all verksamhet förlagd till Nya Chalmers. Vid uppgörandet av planerna har jämförelse gjorts med behovet av kårlokaler vid andra studentkårer och särskilt har hänsyn tagits till förhållandena vid tekniska högskolan i Stockholm. Vid utformningen av matsalen och ekonomiutrymmena har därjämte restaurangexpertis anlåtats av arkitekten.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 17 mars 1952 över då föreliggande framställning förklarat sig i princip icke ha något att erinra mot sättet för byggnadens anordnande. Dock har byggnadsstyrelsen ansett, att vissa detaljer i ritningsförslaget borde överarbetas, och därjämte uttalat, att de då angivna kostnaderna, 1 160 000 kronor, syntes väl lågt beräknade. Med anledning av byggnadsstyrelsens yttrande har en revision av kostnadskalkylen gjorts, och denna slutar nu på ett belopp av 1,6 miljoner kronor.

Studentkåren framhåller, att det icke torde vara möjligt att anskaffa medel till andra etappen genom insamlingar o. dyl. på sätt som skedde beträffande första etappen. Ej heller anses det möjligt att erhålla det behöfliga beloppet som lån. Ett dylikt lån skulle också, framhåller studentkåren, bli i hög grad betungande för studenterna, och den enda möjligheten anses därför vara, att studentkåren erhåller statsbidrag. I det beräknade erforderliga beloppet ingår icke kostnaderna för möbler, textilier, porslin och matsilver för restaurangen, beräknad till 150 000 kronor. Studentkåren anhåller att få återkomma till frågan om täckande av dessa kostnader.

Avslutningsvis framhåller studentkåren, att det såväl ur studentsocial och mentalhygienisk synpunkt som med hänsyn till de berättigade krav, som studenterna vid en av landets två tekniska högskolor kan ställa på de yttre förutsättningarna för studiernas bedrivande, är ytterst angeläget, att det föreliggande problemet omedelbart och definitivt löses, enär det nuvarande provisoriet icke kan ytterligare byggas ut eller effektiviseras.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått föreligger det uppenbarligen ett mycket stort behov av en utbyggnad av studenternas kårhus vid Chalmers tekniska högskola. Den första etappen av detta kårhus, vilken blev färdig för ett par år sedan, finansierades med insamlade medel. I betraktande av att det då var fråga om ett betydande belopp,

sammanlagt 1 100 000 kronor, torde man icke kunna räkna med att bidrag i samma ordning skall kunna insamlas till utförande av den andra etappen av kårhuset. Däremot anser jag, att den för möbler, textilier, porslin och matsilver beräknade kostnaden av 150 000 kronor bör kunna bestridas utan bidrag av statsmedel. Med hänsyn till det nyss sagda och till vikten av att kårhuset kompletteras med ekonomilokaler och matsal tillstyrker jag, att statsmakterna tillskjuter det för utbyggnaden av kårhuset erforderliga beloppet, 1 600 000 kronor. Under hänvisning till vad av statsutskottet anförts under punkten 15 i dess utlåtande 1954: 61 föreslår jag, att högskolans studentkår tilldelas ett ränte- och amorteringsfritt lån å nämnda belopp, att utgå ur fonden för låneunderstöd. Det torde få ankomma på Kungl Maj:t att bestämma de villkor för lånet, som kan finnas påkallade.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Chalmers tekniska högskolas studentkår* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Margareta Almling

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1955/56, som angår jordbruksdepartementet, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—15 och 17—20 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkterna 16, 21 och 22. Föredragandena yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

Domänverket

[1] **Tjänstebostäder för domänverket.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestrides kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, då dylika bostäder icke kan anskaffas på annat sätt.

Domänstyrelsen (skr. 28/8 1954) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas dels för nästa budgetår ett investeringsanslag av 1 800 000

kronor, dels å tilläggsstat för innevarande budgetår ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Styrelsen anför inledningsvis, att den i tidigare anslagsframställningar redogjort för de omständigheter, som lett till att bostadsfrågan för tjänstemännen numera i större utsträckning än förr måste lösas genom anskaffning av bostäder i verkets regi. Därvid har styrelsen vidare framhållit, att den radikala nedskärning av anslagsäskandena för tjänstebostäder, vilken kontinuerligt skett under en lång följd av år, försatt tjänstemännens bostadsfråga i ett mycket prekärt läge, som medfört svåra driftsstörningar och ökade förvaltningskostnader. Styrelsen hänvisar i övrigt till vad härom anförts i 1954 års statsverksproposition, bil. 30, s. 2. I sin nu ifrågakvarande framställning framhåller styrelsen, att vissa nya bostadsbehov tillkommer under nästa budgetår, huvudsakligen till följd av att befattningshavare med egna bostäder avgår ur tjänst. På grund härav har den ringa anslags-tilldelningen för budgetåret 1954/55 knappast kunnat förbättra läget. Detta innebär bl. a., att många tjänstemän, i huvudsak kronojägare, fortfarande nödgas bo i bostäder, som är väsentligt underlägsna dem, som numera anses bära tillkomma skogsarbetarna. För att provisoriskt ordna bostadsfrågan i de mest trängande fallen, nödgas styrelsen vidare tillåta ännu fler tjänstemän att söka sig bostad utanför tjänstgöringsområdet eller dettas centrala delar med ökade kostnader för resor m. m. och allmänna olägenheter ur tjänstesynpunkt som följd. Eller ock måste styrelsen — till betydande förfång för arbetskraftsförsörjningen — medge, att ytterligare lägenheter, som uppförts för skogsarbetare, får disponeras till bostäder åt tjänstemän. Vidare har styrelsen tvingats att för ifrågakvarande ändamål använda medel, som anvisats för andra förvaltningsutgifter. I övrigt anför styrelsen till stöd för sin framställning i huvudsak följande.

De hittills anvisade investeringsanslagen för tjänstebostäder har genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t disponerats med undantag av omkring 418 000 kronor av det anslag, som blivit tillgängligt den 1 juli 1954. Även dessa medel beräknas emellertid den 1 juli 1955 vara tagna i anspråk bl. a. för inköp av hembjudna fastigheter till tjänstebostäder. I samband med granskningen av de utav överjägmästarna framlagda förslagen, vilka totalt motsvarar kostnader av omkring 2 800 000 kronor, har styrelsen upprättat en förteckning över de nu behövliga bostäder, vartill anvisning av medel erfordras utöver de f. n. tillgängliga. Anläggningskostnaderna för dessa bostäder, vilka till större delen anmälts som erforderliga redan i tidigare anslagsframställningar, beräknar styrelsen till omkring 2 600 000 kronor. Enär i vissa fall bostadsfrågan kräver en omedelbar lösning, har styrelsen ansett det nödvändigt, att en anslagsökning kommer till stånd för innevarande budgetår. Styrelsen har — med hänsyn till den bostadsanskaffning som kan medhinnas under budgetåret, sedan vederbörligt medgivande lämnats — uppskattat storleken härav till 800 000 kronor. Med anledning därav hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte till tjänstebostäder för domänverket utverka ett investeringsanslag av sistnämnda belopp å tilläggsstat för innevarande budgetår. I anslutning härtill har styrelsen upptagit investeringsanslaget för samma ändamål under budgetåret 1955/56 till 1 800 000 kronor.

Departementschefen

Liksom de närmast föregående åren anser domänstyrelsen, att en kraftig anslagsökning är nödvändig för att styrelsen skall bli i tillfälle att genomföra sitt program för anskaffande av tjänstebostäder. Intill den 1 juli 1956 erfordras sålunda enligt styrelsens beräkningar sammanlagt 2 600 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Jag är emellertid icke beredd att i nuvarande läge tillstyrka någon utvidgning av styrelsens investeringar på förevarande område. För min del kan jag därför icke förorda en höjning av anslagsbeloppet, vilket sålunda även för nästa budgetår torde böra bestämmas till 700 000 kronor. Det anförda innebär också, att jag icke biträder framställningen om anvisande av ytterligare medel under anslaget för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

[2] *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/9 1954) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av 1 132 800 kronor skall anvisas till olika byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.

Såsom jag i annat sammanhang anför (IX ht p. 27) har Röbbäcksdalsutredningen den 26 januari 1954 avgivit sitt slutbetänkande med förslag rörande utbyggnad av en central forskningsinstitution för norrländska jordbruksfrågor m. m. Sedan betänkandet varit utremitterat till ett flertal myndigheter och sammanslutningar, har beredningen av ärendet nu fortskridit så långt, att jag räknar med att kunna föreslå Kungl. Maj:t att underställa 1955 års riksdag vissa på betänkandet grundade förslag. I avbidan härpå torde bl. a. under statens allmänna fastighetsfond böra preliminärt uppföras ett investeringsanslag av 293 000 kronor till Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen.

Det är uppenbart, att nyssnämnda förslag kan komma att påverka medelsbehovet under här ifrågavarande anslag. Vid sådant förhållande och då samtliga frågor rörande anslag till byggnadsarbeten vid statens försöksgårdar bör behandlas i ett sammanhang, synes förevarande anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med endast beräknat belopp. Härvid torde anslaget böra uppföras med ett belopp av 363 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 363 200 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond

[3] Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 22/9 1954) hemställer, att för nästa budgetår skall anvisas medel till kostnaderna för i följande sammanställning angivna byggnadsarbeten vid högskolan och lantbruksförsöken.

1. Institutionsbyggnad för statens jordbruksförsök	1 060 000
2. Institutionsbyggnad för institutionen för växtsjukdomslära	1 550 000
3. Kärlförsöksgård för institutionen för allmän jordbrukslära	310 000
4. Ombyggnad av administrationsbyggnaden	210 000
5. Tillbyggnad av fjäderfåanläggningen vid Bäcklösa	90 000
6. Tre tjänstebostäder	176 000
7. Vattenledning vid Ultuna	325 000
8. Inredning av ungdjursladugården	215 000
9. Hönshus för institutionen för husdjursgenetik	350 000
10. Ombyggnad av försöksladan	15 000
11. Inredning av rum i restaurangbyggnaden	25 000
12. Stängsel omkring kärlförsöksgård och växthus vid statens jordbruksförsök	15 000
	Summa kronor 4 341 000

För de byggnadsarbeten, vilka i sammanställningen upptagits under punkterna 1—5, 7, 9 och 12 samt för två av bostäderna under punkten 6 begärdes medel i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Av den utav högskolestyrelsen anförda motiveringen för de olika förslagen torde få återgivas följande.

1—5. Angående motiveringen torde få hänvisas till vad som anfördes i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 5 och 6).

6. Högskolestyrelsen erinrar om att den i tidigare äskanden framhållit det stora behovet av ytterligare bostäder vid Ultuna. Behov föreligger sålunda för en chaufför, en djurskötare vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel, en institutionsvaktmästare och två assistenter vid statens husdjursförsök, en institutionsvaktmästare vid institutionen för växtsjukdomslära, två eldare, en gårdskarl m. fl. Högskolestyrelsen anser sig emellertid icke böra begära medel till mer än en bostad för institutionsvaktmästaren vid statens husdjursförsök och två bostäder för övriga befattningshavare. Kostnaderna för dessa bostäder har av byggnadsstyrelsen beräknats till 70 000 kronor för institutionsvaktmästarens bostad och sammanlagt 106 000 kronor för de andra båda bostäderna. Det bör få ankomma på högskolestyrelsen att avgöra, vilka av nyssnämnda befattningshavare som skall få disponera de två sistnämnda bostäderna.

7. Beträffande motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 7 under 7).

8. Detta byggnadsarbete har föreslagits redan av 1946 års högskoleutredning. Föreståndarna för institutionerna för husdjurens utfodring och skötsel samt husdjurens fysiologi och anatomi har ansett det i hög grad önskvärt, att byggnaden uppföres snarast möjligt. Enligt föreståndarna har båda institutionerna i alltför många år fått reda sig med provisoriska anordningar för det experimentella arbetet, vilket varit till stort hinder för deras verksamhet. Vissa undersökningar har sålunda måst avbrytas på grund av lokalsvårigheter.

9. Vad angår motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 7 under 9).

10. Arbetsförmannen på försöksfältet vid institutionen för växtodlingslära är under en stor del av vinterhalvåret i försöksladan sysselsatt med trösknings- och rensningsarbeten av olika slag. Åtskilliga av dessa arbeten utföres i ett för ändamålet avsett sorteringsrum, som icke kan uppvärmas. I ladan måste också förrättas visst rengöringsarbete. Härför erfordras tillgång till vatten och avlopp. Ombyggnadsarbetena omfattar köldisolering av sorteringsrummet samt framdragande av vatten och avlopp till ladan.

11. Vid uppförandet av restaurangbyggnaden lämnades plats på vinden för tre rum, avsedda för elever vid restaurangen. Erforderliga ledningar för belysning, värme, vatten och avlopp har framdragits. Arbetet avser väggar, golv och övrig fast inredning.

12. Angående motiveringen torde få hänvisas till vad som anförts i anslagsäskandena för budgetåret 1954/55 (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 8 under 13).

Departementschefen

Jag torde få erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet tidigare denna dag vid anmälan av anslaget till avlöningar vid Uppsala universitet bl. a. framlagt vissa lantbrukshögskolan berörande förslag rörande ordnandet av undervisningen i genetik vid universitetet. I anslutning till vad nämnde departementschef därvid uttalat, torde kostnaderna för inredningen av de utrymmen i vindsvåningen till högskolans institution för systematisk botanik och ärftlighetslära, vilka erfordras för att genomföra förslaget, böra bestridas från här ifrågavarande anslag. Kostnaderna för nämnda inredning har beräknats till 50 000 kronor.

Då jag icke anser mig kunna förorda någon annan medelsanvisning under förevarande anslagspunkt, behöver till byggnadsarbeten för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[4] Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen. Under återopande av vad jag anfört under anslaget till Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 293 000 kronor.

[5] Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 16/9 1954) hemställer, att medel skall anvisas till utförande av de byggnadsföretag, som anges i följande sammanställning. De i sammanställningen redovisade kostnadsberäkningarna har uppgjorts av byggnadsstyrelsen, vilken även på vissa punkter uttalat sig om lämpligheten eller behovet av de föreslagna arbetena.

Mejeriavdelningen

1. Tillbyggnad	522 000
2. Inredning av laboratorier, lunchrum, bibliotek och föreläsningssal (andra etappen)	50 000

Trädgårdsavdelningen

3. Vattentäkt för Alnarps trädgårdar	50 000
--	--------

Statens mejeriförsök

4. Utvidgning av lokalerna	25 000
5. Bostad till föreståndaren	130 000

Statens trädgårdsförsök

6. Om- och tillbyggnad av arbetarbostad vid Östergård	90 000
7. Institutionsbyggnad för köksväxt- och prydnadsväxtavdelningarna .	95 000
8. Tillbyggnad av redskapskjul jämte inredning av lunchrum	30 000

Summa kronor 992 000

Därjämte hemställer institutsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt byggnadsstyrelsen att uppgöra förslag till och framlägga kostnadsberäkningar för följande arbeten, nämligen upprustning av lantbruksskolans lokaler, omändring av bostad för ämneslärare vid trädgårdsavdelningen samt bostad åt assistenten vid trädgårdsförsöken vid Öjebyns respektive Stenstugu försöksgård.

1. I samband med sina äskanden för budgetåret 1954/55 hemställde institutsstyrelsen om ett anslag av 578 000 kronor för att utföra en tillbyggnad till Alnarps mejeri, innehållande konsumtionsmjölksavdelning, mjölk- och distributionskylrum, distributionskontor och omklädningsrum för mejeripersonal. Institutsstyrelsen upprepar nu denna hemställan med hänvisning till den utförliga motivering, som då redovisades i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 10 under 2). I förevarande sammanhang understryker institutsstyrelsen åter hur väsentligt det är, att undervis-

ningen i konsumtionsmjölkstillverkning och över huvud tillverkning av flytande produkter bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Flera kommittéer arbetar f. n. med dels att skaffa fram en tillräckligt bra råvara för tillverkning av konsumtionsmjölk m. m., dels att uppgöra bestämmelser och normer för konsumtionsmjölkskvaliteten. Enligt institutsstyrelsen torde det icke kunna förnekas, att kvaliteten hos sådan mjölk i allra högsta grad beror på arbetet med råvaran i mejeri. Det synes därför vara väsentligt, att landets enda skolmejeri, som bedriver undervisning i konsumtionsmjölkstillverkning och utbildar de personer, som skall ha ansvaret för denna mjölks kvalitet, förfogar över en sådan utrustning, som åtminstone fyller legala krav på en dylik anläggning. Institutsstyrelsen anser de nuvarande förhållandena i skolmejeriet så underhaltiga och behovet av en rationellt utformad konsumtionsmjölksavdelning så stort, att dess begäran om medel till denna utbyggnad bör tagas under det allvarligaste övervägande.

2. Institutsstyrelsen hemställde i fjol om ett anslag av 102 000 kronor för inredning av förbindelsegång, laboratorier, lunchrum, bibliotek m. m. över apparatsalen i Alnarps mejeris andra våning för gemensam användning av mejeriavdelningen och statens mejeriförsök. Av det begärda beloppet beviljades för innevarande budgetår 52 000 kronor. Institutsstyrelsen, som understryker önskvärdheten av att arbetet kan slutföras i en följd, hemställer att resterande 50 000 kronor nu ställes till institutets förfogande.

3 och 4. Beträffande motiveringen för dessa förslag, som även framställdes i fjol, hänvisas till IX ht 1954 s. 92—93 under 5 och 6.

5. Detta byggnadsföretag föreslogs redan i anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 18 under 6).

6. Ifrågakarande förslag, som återkommit i anslagsäskandena för de senaste budgetåren, redovisades senast i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 11 under 3).

7. Detta förslag framfördes även i fjol. Beträffande motiveringen hänvisas till 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 11—12 under 5).

8. För detta ändamål begärdes för innevarande budgetår medel under institutets inrednings- och utrustningsanslag (se IX ht 1954 s. 94 under 13). Institutsstyrelsen framhåller som ytterligare motivering, att vissa värdefulla inventarier f. n. icke kan beredas plats under tak. Vidare finnes behov av lokaler med bl. a. sanitära anordningar för arbetspersonalen.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (remissutlåtande 22/10 1954) har yttrat sig angående behovet av bostad åt assistenten vid trädgårdsförsöken vid Öjebyns respektive Stenstugu försöksgård och därvid tillstyrkt institutsstyrelsens förslag.

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtande 29/11 1954) har anfört i huvudsak följande.

De i föregående års anslagsäskanden framlagda ritningarna till om- och tillbyggnad av Alnarps mejeri har reviderats i samråd med föreståndaren för mejeriet i syfte att begränsa byggnadsföretagets omfattning. Detta förslag

synes i huvudsak kunna läggas till grund för det fortsatta ritningsarbetet. Kostnaderna för genomförandet har beräknats till 380 000 kronor, vartill kommer av institutsstyrelsen beräknade 142 000 kronor för inredning och utrustning. Denna kostnad har uppskattats på grundval av nu föreliggande handlingar och med utgångspunkt från vedertagen standard för dylika byggnader. Huruvida en begränsning av den upptagna kostnaden kan ske, synes kunna avgöras först sedan mera fullständiga byggnadshandlingar utarbetats.

Det under punkten 2 äskade beloppet om 50 000 kronor för inredning av laboratorier m. m. i mejeriets övervakning synes böra anvisas för det kommande budgetåret, då dessa medel är nödvändiga för slutförande av det inom avdelningen påbörjade arbetet.

Genom beslut den 23 april 1954 har Kungl. Maj:t anbefallt byggnadsstyrelsen att i samråd med institutsstyrelsen verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med närmare utredning rörande den väckta frågan om disposition av Alnarps skola jämte tillbyggnader för statens trädgårdsförsöks köksväxt- och prydnadsväxtavdelningar. Efter besök på platsen och efter samråd med institutsstyrelsen har byggnadsstyrelsen funnit den ifrågavarande skolbyggnaden lämpad att efter om- och tillbyggnad utnyttjas som institutionsbyggnad för statens köksväxt- och prydnadsväxtavdelningar. Skolan skulle enligt preliminärt avtal med Lomma köping övertagas av institutet för ett belopp av 95 000 kronor, motsvarande värdet av de utav kommunen uppförda tillbyggnaderna. Byggnadsstyrelsen finner detta belopp skäligt.

Kostnaderna för om- och tillbyggnad av Alnarps skola för tillgodoseende av lokalbehovet för institutionen för köksväxt- och prydnadsväxtavdelningarna har av byggnadsstyrelsen uppskattats till 500 000 kronor exklusive inredningar i laboratorier och dylikt. För utarbetande av fullständiga byggnadshandlingar och till andra förberedande arbeten föreslår byggnadsstyrelsen, att för budgetåret 1955/56 skall anvisas 50 000 kronor.

Under punkt 8 i sammanställningen har medel äskats för tillbyggnad av redskapsskjul jämte inredning av lunchrum för statens trädgårdsförsök. Byggnadsstyrelsen vitsordar behovet av att bättre sanitära anordningar för den arbetande personalen vid trädgårdsförsöken anordnas, men har icke haft tillfälle att i detalj utreda denna fråga.

Övriga i framställningen medtagna önskemål, över vilka styrelsen icke yttrat sig, kommer att sedermera närmare bearbetas i samband med pågående utredning av en generalplan för institutets utbyggande.

Departementschefen

Med anledning av institutsstyrelsens förslag föregående år om en medelsanvisning av 102 000 kronor för inredning av vissa lokaler i Alnarps mejeri, framhöll jag att genomförandet av förslaget skulle innebära fördelar i flera hänseenden. Jag biträdde därför förslaget men förordade tillika, att medel i första hand skulle anvisas endast för den av institutsstyrelsen angivna första etappen av arbetena, vilken beräknades draga en kostnad av 52 000 kronor. För att arbetena skall kunna slutföras tillstyrker jag, att för nästa budgetår skall anvisas resterande belopp, 50 000 kronor.

Vad härefter angår frågan om dispositionen av Alnarps skola såsom institutionsbyggnad för statens trädgårdsförsöks köksväxt- och prydnadsväxtavdelningar, får jag erinra om att detta förslag framställdes redan i

fjöl som alternativ till ett tidigare förslag till en nybyggnad vid Mellan- gård för en kostnad av 575 000 kronor. Jag anförde då i anslutning till ett av byggnadsstyrelsen avgivet yttrande, att det icke var möjligt att utan en mera ingående utredning taga slutlig ställning till frågan, men förklarade mig beredd att — sedan utredning verkstälts — anmäla densamma på nytt. Efter det att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 april 1954 anbefallt byggnadsstyrelsen att i samråd med institutsstyrelsen verkställa den begärda utredningen, har resultatet av undersökningen nu framlagts i byggnadsstyrelsens yttrande över anslagsframställningen. Enligt detta har styrelserna efter besök på platsen funnit skolan lämpad för ändamålet. Vidare har byggnadsstyrelsen vitsordat skäligheten av det belopp av 95 000 kronor, som enligt en mellan institutsstyrelsen och Lomma köping träffad preliminär överenskommelse skall utgå för inlösen av de utav köpingen uppförda tillbyggnaderna å skolan.

Enligt min mening är det synnerligen önskvärt, att en ny institutionsbyggnad för köksväxt- och prydnadsväxtavdelningarna kommer till stånd. Förslaget att övertaga Alnarps skola för ändamålet synes innebära påtagliga fördelar ur kostnadssynpunkt. Med hänsyn härtill och till vad som framkommit vid nyssnämnda utredning är jag beredd att biträda det nu föreliggande förslaget. Jag får sålunda tillstyrka, att sagda överenskommelse godkännes av statsmakterna samt att för nästa budgetår medel anvisas för förvärv av skolan. Då förut omförmälda summa av 95 000 kronor måste anses skälig, föreslår jag att detta belopp skall anvisas för ändamålet.

Till de övriga föreslagna arbetena finner jag mig icke nu kunna förorda någon medelsanvisning. Med dessa förslag torde alltså tills vidare få anstå.

Vid bifall till vad jag i det föregående tillstyrkt skulle till byggnadsarbeten för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av (50 000 + 95 000 =) 145 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 145 000 kronor.

[6] *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan. Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 2/9 och 12/11 1954) hemställer, att till byggnadsarbeten vid högskolan skall för nästa budgetår anvisas ett anslag av 1 745 000 kronor. Anslaget avser följande byggnadsföretag.

1. Om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler	1 335 000
2. Nybyggnad för undervisning och forskning i köttkontroll och allmän födoämneshygien	375 000
3. Ombyggnad av ett häststall å medicinska avdelningen för icke-idisslare till ett stall för svin	35 000

Summa kronor 1 745 000

1. Högskoleutredningens byggnadsprogram upptog om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler, omfattande utöver ombyggnadsarbeten dels nybyggnad för hundkliniken, dels en med nybyggnaden förbunden särskild byggnad för hundstall med 60 vårdplatser och därtill anslutna rastgårdar. Angelägenheten av dessa arbeten torde klart framgå därav, att styrelsen redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 begärde medel för dessa ändamål och därefter återkom med framställningar i ämnet i äskandena för budgetåren 1948/49—1951/52.

Byggnadsstyrelsen har sedermera, på föranstaltande av högskolestyrelsen och i samråd med avdelningsföreståndaren, låtit verkställa ytterligare utredning av denna byggnadsfråga och på grundval av prisläget den 1 juli 1952 företagit kostnadsberäkningar. Enligt dessa drager den föreslagna nybyggnaden samt ombyggnadsarbetena inom kirurgiska avdelningens nuvarande byggnad en kostnad av 980 000 respektive 355 000 kronor. Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till redogörelsen härför i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 14—15). Emellertid har föreståndaren för medicinska avdelningen för icke-idisslare i en den 2 juli 1954 dagtecknad promemoria anhållit om utredning av möjligheterna att inom högskolan uppföra en byggnad för både kirurgiska och medicinska hundklinikerna ävensom för kliniska centrallaboratoriet och röntgenavdelningen.

Slutligen har högskolestyrelsen i skrivelse den 12 november 1954 anhållit, att i fråga om den kirurgiska avdelningen åtminstone inredandet av ett svinstall skall få komma till utförande under nästa budgetår. Härför avses ett belopp av 54 000 kronor.

2. Detta förslag har återkommit i anslagsäskandena för de senaste åren. Angående motiveringen hänvisas till 1953 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 20 under 2).

3. För ifrågavarande ombyggnadsarbete anvisades å kapitalbudgeten för budgetåret 1952/53 ett belopp av 10 000 kronor (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 11). Nya kostnadsberäkningar av byggnadsstyrelsen visar emellertid, att för arbetets utförande erfordras ett anslag av 45 000 kronor. Följaktligen behöver ytterligare 35 000 kronor anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtanden 2/11 och 29/11 1954) anför, att kostnaderna för de under punkterna 2 och 3 i sammanställningen angivna byggnadsarbetena bör upptagas till de av högskolestyrelsen yrkade beloppen. I fråga om det under punkten 1 föreslagna byggnadsföretaget anser byggnadsstyrelsen, att detta bör utredas ytterligare och att medel för ändamålet bör äskas först vid 1956 års riksdag. Därvid framhåller byggnadsstyrelsen emellertid, att förslaget till inredning av svinstall bör kunna genomföras utan att föregripa en ändamålsenlig lösning av klinikens ombyggnad i stort. Byggnadsstyrelsen tillstyrker därför sistnämnda förslag. Slutligen föreslår byggnadsstyrelsen att vissa nödvändiga arbeten på det elektriska distributionsnätet för högskolan till en beräknad kostnad av 85 000 kronor

skall utföras under nästa budgetår. Som motivering framhåller byggnadsstyrelsen i huvudsak följande.

En av byggnadsstyrelsen upptagen allmän översyn av veterinärhögskolans byggnadsfrågor har ännu icke hunnit avslutas. För att i fortsättningen kunna fylla sitt ändamål har flera av högskolans nuvarande byggnader visat sig vara i behov av en genomgripande upprustning, särskilt vad avser de sanitära, ventilationstekniska och elektriska anläggningarna. Av detta skäl och för att byggnadernas lämpligaste användning för framtiden skall kunna klarläggas, har en ingående utredning rörande de olika byggnadernas tillstånd i dessa avseenden måst företagas. De tid efter annan av högskolan väckta förslagen till större eller mindre förändringsarbeten inom dessa byggnader måste samtidigt och i ett sammanhang prövas ur nyssnämnda synpunkter. Då för lösningen av vissa problem ett slutligt ställningstagande erfordras till frågan om och i vilken utsträckning högskolans personal, i motsats till av statsverket eljest tillämpade principer, även i framtiden bör beredas bostäder inom högskolans byggnader, har byggnadsstyrelsen i denna fråga vänt sig till statens sakrevision, vars utredning styrelsen f. n. avvaktar. Med hänsyn bl. a. till vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen beträffande ett flertal av de vid högskolan aktuella byggnadsfrågorna funnit åtskilliga osäkerhetsmoment föreligga, vilket gör ett ställningstagande vanskligt.

Av de nu av högskolestyrelsen framförda byggnadsfrågorna har byggnadsstyrelsen emellertid tidigare räknat med att om- och tillbyggnaden av kirurgiska avdelningen samt tillbyggnaden för undervisning i köttkontroll, vilka frågor utretts genom byggnadsstyrelsens försorg jämsides med den allmänna översynen, skall kunna genomföras inom ramen för den huvudsakliga uppläggning av högskolans utbyggnad, som byggnadsstyrelsen hittills kunnat överblicka. Den berörda omprövningen beträffande bostäderna är ej avgörande för lösningen av dessa byggnadsfrågor. Byggnadsprojektet beträffande den kirurgiska avdelningen synes emellertid så till vida ännu icke vara tillfredsställande utrett som den del därav, vilken avser ombyggnad av klinikens nuvarande lokaler, behöver göras till föremål för ytterligare prövning. Detta beror närmast på de önskemål och ändringsförslag, som från högskolans sida nyligen framförts. Vidare har det visat sig erforderligt att, i anslutning till en allmän omprövning av ledningsinstallationernas nuvarande tillstånd, närmare klarlägga kraven på sanitets- och ventilationssystemen samt den elektriska installationen ävensom de åtgärder i dessa avseenden, som samtidigt därmed kan behöva genomföras i övriga delar av byggnaden. Härtill kommer, att byggnadsstyrelsen anser det i högskolans framtällning åberopade förslaget att sammanföra vissa organ i en nybyggnad böra prövas, innan slutlig ställning tages till sättet för ordnande av kirurgiska klinikens lokalfråga. Trots att betänkligheterna beträffande om- och tillbyggnadsföretaget för kliniken gäller endast en del därav och trots att denna byggnadsfråga framstår som den för närvarande viktigaste, anser byggnadsstyrelsen det icke vara försvarligt att genomföra arbetet på grundval av nu föreliggande förslag.

Byggnadsstyrelsen är icke heller beredd att nu tillstyrka förslaget om sammanförandet av vissa organ i en nybyggnad men uttalar i detta sammanhang, att den redan tidigare ställt sig tveksam till det av 1946 års högskoleutredning föreslagna sättet för anordnande av centrallaboratoriets lokaler. Icke minst av kostnadsskäl synes det diskutabelt att inreda dessa i de nuvarande kärlokalerna. Kirurgiska avdelningens förbättring är emellertid som nyss uttalats högst angelägen, och byggnadsstyrelsen räknar med att

definitivt förslag under kommande år skall kunna utarbetas och att vid 1956 års riksdag medel i första hand bör äskas för detta ändamål.

Den föreslagna nybyggnaden för undervisning i köttkontroll m. m., för vilken medel begärts även under åren 1952 och 1953 ansluter sig till högskoleutredningens förslag och föranleder ingen byggnadsstyrelsens erinran. Kostnaden är beräknad av byggnadsstyrelsen, och sättet för nybyggnadens anordnande sammanfaller med huvudlinjerna för högskolans utbyggnad.

Den ursprungliga beräkningen av kostnaderna för ombyggnad av häststall till svinstall är grundad på ett preliminärt skissförslag. Då byggnadsstyrelsen sedermera upptagit utarbetandet av definitivt förslag i ärendet, har det visat sig, att kraven i fråga om standard och utrustning måst ställas avsevärt högre än man tidigare haft anledning räkna med. Den förnyade utredning, byggnadsstyrelsen låtit verkställa i ärendet, har givit vid handen, att kostnaden numera bör beräknas till 45 000 kronor. Härvid är dock att märka, att den tidigare kostnadsuppgiften avser prisläget sommaren 1950 och att kostnadsstegringen därefter utgjort cirka 35 procent.

I samband med pågående översyn har byggnadsstyrelsen vidare funnit det nödvändigt med en genomgång av det elektriska distributionsnätet. Huvuddelen av det äldre byggnadsbeståndet har övervägande likströmsnät, och i övrigt finnes endast lågspänd växelström. Under senare år har verksamheten och apparatutrustningen vid högskolan ökat i sådan omfattning, att befintlig elektricitetsservice i varje fall beträffande växelström är maximalt utnyttjad. Därtill kommer, att likström icke är till fyllest för den vid högskolan bedrivna verksamheten och dessutom är allmänt otidsenlig. Det kan bl. a. nu bedömas, att icke ens nybyggnaden för kårhuset, som nyligen påbörjats, kan tagas i bruk utan att elförsörjningen utbygges. Därvid måste nuvarande likströmsnät utbytas mot växelströmsnät. Byggnadsstyrelsen har vidare funnit, att elförsörjningen på längre sikt blir mest ekonomisk genom övergång till högspänningsabonnemang. De härför erforderliga åtgärderna, inklusive vissa byggnadsåtgärder för anordnande av ett transformatorrum, har av byggnadsstyrelsen beräknats draga en kostnad av 85 000 kronor. Arbetet bör enligt byggnadsstyrelsens mening med nödvändighet komma till utförande under nästkommande budgetår. Åtgärderna och de därmed förknippade kostnaderna får även ses mot bakgrunden av att — som nysst sagts — driftkostnaderna vid leverans av högspänd ström blir icke obetydligt lägre. De omläggningar av elinstallationen inom äldre byggnader, som i detta sammanhang behövs, beräknas ske efter hand i samband med genomförande av eljest erforderlig upprustning och ombyggnad av dessa byggnader.

Departementschefen

Högskolestyrelsen har i sin framställning om anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan upptagit byggnadsföretag till ett belopp av sammanlagt 1 745 000 kronor. Jag torde emellertid få erinra om att byggnadsstyrelsen f. n. verkställer en allmän översyn av högskolans byggnadsfrågor. Såsom framgår av det föregående har byggnadsstyrelsen beträffande ett flertal av de vid högskolan aktuella byggnadsfrågorna funnit läget så oklart, att ett ställningstagande nu skulle vara vanskligt. De betänkligheter, som byggnadsstyrelsen sålunda hyser, gäller i första hand den föreslagna om- och tillbyggnaden av kirurgiska avdelningens lokaler. Däremot synes enligt byggnadsstyrelsen resultatet av översynen icke

vara avgörande för lösningen av övriga byggnadsfrågor som högskolestyrelsen upptagit i sin framställning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts är jag för min del icke beredd att nu fatta ståndpunkt i fråga om byggnadsarbetena för den kirurgiska avdelningen. Av de arbeten, som i övrigt föreslagits, synes enligt min åsikt uppförandet av en nybyggnad för undervisning och forskning i köttkontroll och allmän födoämneshygien f. n. vara det mest angelägna. Kostnaderna härför har beräknats till 375 000 kronor. Då jag icke har något att erinra mot beräkningen, förordar jag att detta belopp anvisas. Med övriga förut ej berörda arbeten torde däremot böra anstå.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 375 000 kronor.

[7] **Byggnadsarbeten för karantänsanstalten i Haparanda för husdjur.** I 1954 års statsverksproposition (IX ht p. 78) anmäldes ett av veterinärstyrelsen den 27 oktober 1953 avgivet förslag till nybyggnad av karantänsanstalten i Haparanda. Vid förslaget var fogade ritningar och kostnadsberäkning, vilken slutade å ett belopp av 120 000 kronor. I propositionen uttalades, att någon tvekan icke rådde om behovet av nybyggnaden. Med hänsyn till nödvändigheten av sparsamhet i fråga om statsutgifterna ansågs dock byggnadsföretaget böra uppskjutas åtminstone något år. Tillika framhölls, att företaget var att hänföra till dem, som borde komma i fråga att medtagas vid uppgörandet av en ny allmän beredskapsstat. Jordbruksutskottet, som även hade att behandla två motioner i frågan (I: 55 och II: 76), fann sig av samma skäl som anfördes i statsverkspropositionen icke kunna tillstyrka förslaget men underströk önskvärdheten av att — därest medel icke ställdes till förfogande å allmän beredskapsstat — förslag till lösning av förevarande byggnadsfråga framlades inom den närmaste framtiden (JoU 1954: 1 s. 60). Vad utskottet sålunda anført godkändes av riksdagen (rskr. 1954: 9).

Veterinärstyrelsen (skr. 25/8 1954) hemställer ånyo, att för uppförande av en nybyggnad för karantänsanstalten i Haparanda skall anvisas ett särskilt reservationsanslag å 120 000 kronor. Styrelsen hänvisar därvid till sitt nyssnämnda förslag av den 27 oktober 1953.

Veterinärstyrelsen framhåller ytterligare, att den nuvarande anstaltsbyggnaden, som är mer än 40 år gammal, sedan länge befinner sig i undermåligt skick. Vid besiktning i juni 1954 konstaterades sålunda, att rent förfall präglade byggnaden. Otätheter i väggar och tak samt avsaknad av ens något så när godtagbar golvbeläggning omöjliggör nöjaktig uppvärmning av stallutrymmena. Karantänsveterinären förklarade vid besiktningen, att inhysandet av djur i byggnaden under den kalla årstiden innebär uppenbar risk

för djurens hälsa. Ej heller erbjuder byggnaden möjligheter att på betryggande sätt hålla djur isolerade från varandra. Enligt styrelsen kan det icke vara staten värdigt att nödga importörer av djur att betjäna sig av en så undermålig karantän som här är fallet.

Beträffande själva byggnadsfrågan och därmed sammanhängande spörsmål må av veterinärstyrelsens förut nämnda förslag återgivas följande. I förslaget upptager styrelsen till en början markfrågan. Styrelsen erinrar därvid om att den nuvarande byggnaden ligger på mark, som upplåtits den 1 juli 1909 av staden Haparanda. Emellertid har numera ny stadsplan upprättats för den del av staden, där byggnaden är belägen. Med anledning härav har markfrågan upptagits till ny prövning. Denna har resulterat i att stadsfullmäktige enligt protokollsutdrag den 24 september 1953, som fogats vid förslaget, beslutat att det område å den nya stadsplanen, som avsatts för karantänsanstaltens behov, tills vidare och så länge det användes för ifrågavarande ändamål skall kostnadsfritt upplåtas till veterinärstyrelsen för uppförande av karantänsbyggnad. Då den upplåtna platsen har ett lämpligt läge, torde följaktligen markfrågan få anses väl löst.

Ritningarna till nybyggnaden är upprättade av lantbruksnämndens i Luleå byggnadsavdelning. För sin del finner veterinärstyrelsen det uppgjorda förslaget väl genomtänkt. Enligt detta skall den nya byggnaden bereda plats samtidigt för tolv hästar och sex kor jämte kalvar samt smådjur, vilket får anses vara utrymmen av lagom storleksordning. I vindsplanet, som i första hand avsetts skola disponeras för en stor foderskulle, har även beretts plats för dels det laboratorium, som länge behövts, dels ett mindre kontorsrum. Uppvärmningsfrågan har tills vidare lämnats öppen. Av framkomna alternativ finner emellertid styrelsen elektrisk uppvärmning vara att föredraga, även om kostnaderna därvid blir något högre. Kostnadsberäkningen bygger på detta alternativ. Ej heller i övrigt har styrelsen någon anmärkning mot nämnda beräkning, utom att enligt styrelsens mening ett för oförutsedda utgifter upptaget belopp, 765 kronor, torde vara alltför lågt. Sagda belopp anses sålunda böra höjas med 6 000 kronor, varigenom kostnadsramen för nybyggnaden skulle stiga till det av styrelsen angivna beloppet av 120 000 kronor. Tillika framhålles emellertid att man, eftersom kostnadsberäkningen är framkalkylerad och icke grundar sig på verkliga anbud, måste räkna med att avvikelser både uppåt och nedåt kan komma att inträffa.

Slutligen framhålles, att tillkomsten av nybyggnaden kommer att påverka den årliga staten för karantänsanstalten så till vida att bränslekostnaderna blir flerdubbelt högre än tidigare, eftersom nybyggnaden dels blir större än den gamla anstaltsbyggnaden, dels får elektriskt uppvärmningssystem. I anslutning härtill har styrelsen, som räknat med att nybyggnaden skall hinna färdigställas under sommaren och hösten år 1955, begärt en höjning av den i nyssnämnda stat upptagna expensposten med 1 200 kronor. Härutinnan torde emellertid få hänvisas till IX ht 1955 p. 78.

Y t t r a n d e n. *Statskontoret* hänvisar till frågans behandling vid 1954 års riksdag och förutsätter, att veterinärstyrelsens förnyade framställning

i ämnet f. n. ej vinner beaktande i annan mån än som kan föranledas av att byggnadsföretaget medtages vid uppgörandet av en ny allmän beredskapsstat. Skulle medel anvisas för ändamålet, bör dessa enligt statskontoret upptagas såsom ett investeringsanslag å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond, där byggnaden synes böra bokföras. Slutligen anför statskontoret att kostnadsberäkningen — i den mån ämbetsverket kunnat ingå på en granskning av densamma — icke givit anledning till erinran.

Länsstyrelsen i Norrbottens län vitsordar, att den nuvarande anstaltsbyggnaden är i undermåligt skick. En ny byggnad bör därför uppföras snarast möjligt i huvudsaklig överensstämmelse med det upprättade förslaget.

Byggnadsstyrelsen förklarar sig icke ha kunnat bedöma behovet och storleken av den föreslagna nybyggnaden men har för sin del i huvudsak intet att erinra mot förläggningen och utformningen av densamma. Att uppvärmningen sker med elektricitet anses i och för sig lämpligt men gör uppgiften om driftkostnaden svår att bedöma. Den totala anläggningskostnaden finner byggnadsstyrelsen väl lågt beräknad. Till sist påpekas, att det icke framgår av veterinärstyrelsens framställning, hur den gamla byggnaden avses bli behandlad i fortsättningen.

Departementschefen

Med anledning av förevarande förslag till nybyggnad för karantänsanstalten i Haparanda får jag erinra om att jag redan i fjol vid behandlingen av samma fråga uttalade såsom min uppfattning, att någon tvekan icke rådde om behovet av en nybyggnad. På grund av att sträng sparsamhet måste iakttagas i fråga om statsutgifterna ansåg jag emellertid, att byggnadsföretaget borde uppskjutas åtminstone något år, men framhöll tillika, att detsamma hörde till sådana arbeten, som borde medtagas vid uppgörandet av en ny allmän beredskapsstat.

Det föreliggande förslaget bör enligt min mening bli föremål för ytterligare granskning, innan det kan slutligen godtagas. Av utredningen i ärendet framgår emellertid, att den nuvarande byggnaden är i så undermåligt skick, att åtgärder måste vidtagas utan dröjsmål. Jag föreslår därför, att medel för ändamålet skall beräknas för nästa budgetår. Beloppet, som synes böra upptagas med 120 000 kronor, bör i enlighet med statskontorets förslag anvisas såsom ett investeringsanslag under statens allmänna fastighetsfond. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa ritningar till företaget. I anslutning därtill bör beslut även fattas angående dispositionen av den nuvarande karantänsbyggnaden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till *Byggnadsarbeten för karantänsanstalten i Haparanda för husdjur* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 120 000 kronor.

[8] **Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovninganstalter.** *Styrelsen för statens maskin- och redskapsprovninganstalter* (skr. 29/7 1954) hemställer, att ett investeringsanslag av 500 000 kronor skall anvisas för andra etappen av nybyggnaden vid maskinprovningarnas lantbruksavdelning i Alnarp, omfattande kontorslokaler samt provnings- och verkstadsutrymmen. Beträffande den närmare motiveringen för byggnadsföretaget hänvisas till 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 15—17).

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtande 31/8 1954) tillstyrker förslaget under förmålan att den med särskild skrivelse den 30 augusti 1954 till Kungl. Maj:t för godkännande överlämnat i samråd med styrelsen för maskinprovningarna upprättade slutliga ritningar till byggnadsföretaget. Därest byggnadsarbetena kan påbörjas våren 1955, beräknar byggnadsstyrelsen att dessa skall vara avslutade under nästa budgetår.

Departementschefen

Vid behandlingen i 1954 års kapitalbudget av förslaget om en nybyggnad för maskinprovningarnas lantbruksavdelning i Alnarp till en beräknad kostnad av 1 400 000 kronor, anförde jag att arbetet utan större olägenheter kunde utföras i två skilda etapper samt förordade, att för den första av dessa skulle upptagas ett belopp av 900 000 kronor. Riksdagen, som icke hade något att erinra mot det planerade arbetet, beslöt i enlighet härmed (JoU 1954: 9; rskr. 157). Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 september 1954 godkänt ritningarna för ifrågavarande byggnad. Då byggnadsstyrelsen räknar med att byggnaden, om den kan påbörjas våren 1955, kommer att slutföras under nästa budgetår, synes det lämpligt, att medel nu anvisas för genomförandet av den andra byggnadsetappen. Jag föreslår sålunda, att återstående belopp, 500 000 kronor, anvisas för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovninganstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[9] **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* anhåller i en till jordbruksdepartementet inlämnad promemoria den 27 september 1954, att till byggnadsarbeten m. m. vid skogshögskolan för nästa budgetår skall upptagas ett belopp av 943 200 kronor. Av beloppet avses 75 000 kronor till ombyggnad av den s. k. Malmgården. Sedermera har *högskolestyrelsen* (skr. 14/10 1954) hemställt, att ett investeringsanslag av 938 200 kronor skall anvisas för ändamålet. Sistnämnda anslag avses för följande byggnadsarbeten m. m.

1. Ombyggnadsarbeten i huvudbyggnaden

- a) ombyggnad av gamla pannrummet till djurrum och kokrum för skogszoologiska avdelningen, inklusive spiraltrappa till bottenvåningen 34 000

b) inredning av tre nya arbetsrum i fil med nya rummet för telefonväxeln inom lokalerna för virkeslära och arbetslära	25 000	
c) ombyggnad och utbyggnad av högskolans mäss och studentkårens lokaler med tillskott av vissa delar av gamla panncentralen samt förutvarande utrymmen för biblioteket i huvudbyggnaden	430 000	
d) fast inredning i förenämnda djurrum och kokrum ...	5 200	
e) inrättande av askrum genom utbyggnad av den nuvarande panncentralen, anskaffning av ytterligare en värmepanna samt inredning av toalett och duschrum för pannskötaren	30 000	
f) ombyggnad av ett arbetsrum till laboratorium inom avdelningen för virkeslära	35 000	559 200
2. Byggnadsarbeten i Garpenberg		
a) nybyggnad av två assistentbostäder	210 000	
b) ändringsarbeten inom huvudbyggnaden	55 000	
c) ombyggnad av den s. k. Malmgården	65 000	
d) garage för nio bilar	45 000	375 000
3. Uthus för garage m. m. i Bogesund		4 000
		Summa kronor 938 200

1 a—c. Dessa arbeten föreslogs i huvudsak redan av 1946 års högskoleutredning (SOU 1947: 67, s. 278 f.). Kostnaderna härför har emellertid av byggnadsstyrelsen uppräknats med hänsyn till nuvarande prisläge. Liksom i sina äskanden för innevarande budgetår sätter högskolestyrelsen företaget under 1 a främst.

1 d och e. Kostnaderna för arbetena under dessa punkter har enligt högskolestyrelsen automatisk karaktär, då de sammanhänger med annan ny- eller ombyggnad.

1 f. Det föreslagna laboratoriet erfordras för de stora forskningsutgifter, som tillföres avdelningen för virkeslära.

2 a—d. Medel för dessa byggnadsarbeten, med undantag av ett garage, har äskats de två senaste åren. Beträffande motiveringen torde därför få hänvisas till 1953 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet s. 25 under 5 och 1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet s. 19 under 4. I beloppet har nu inräknats kostnader för yttre arbeten, arvoden och administration. Beträffande Malmgårdens uppvärmning har kostnaden för en med elevbostaden gemensam värmecentral beräknats ingå i den totala kostnaden för nämnda bostad. Garage har länge varit ett trängande önskemål från både lärares och de studerandes sida. Användandet av motorfordon vid undervisningen har visat sig i hög grad öka effektiviteten av denna, varför de studerande redan i stor utsträckning har dylika fordon.

3. Detta förslag framställdes även i fjol (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 19 under 6).

Departementschefen

Vad till en början angår de föreslagna ombyggnadsarbetena i högskolans huvudbyggnad är jag endast beredd förorda, att medel skall anvisas till inrättande av askrum, anskaffande av ytterligare en värmepanna samt inredning av toalett och duschrumb för pannskötaren ävensom för ombyggnad av ett arbetsrum till laboratorium inom avdelningen för virkeslära. Beräkningen av kostnaderna härför (30 000 + 35 000 =) 65 000 kronor, kan jag godtaga. Jag föreslår sålunda, att detta belopp upptages för ändamålen.

Beträffande högskolans förläggning i Garpenberg får jag erinra om att för innevarande budgetår medel anvisats för uppförandet av en ny elevbyggnad. De utrymmen i förläggningens huvudbyggnad, som genom elevernas flyttning till den nya byggnaden blir lediga, avses skola utnyttjas för undervisningen. För att detta skall bli möjligt, måste emellertid vissa ändringsarbeten genomföras i huvudbyggnaden. För sådant ändamål bör i enlighet med högskolestyrelsens beräkning upptagas ett belopp av 55 000 kronor. Vidare är jag beredd förorda, att medel nu äskas för ombyggnaden av den s. k. Malmgården. Kostnaden härför har ursprungligen beräknats till 75 000 kronor. Emellertid synes enligt högskolestyrelsens senare framställning en viss minskning av denna vara möjlig. Vid sådant förhållande förutsätter jag, att förslaget blir föremål för en översyn. I avvaktan på resultatet härav, vilket bör för godkännande underställas Kungl. Maj:t, torde den tidigare kostnadsberäkningen böra läggas till grund för medelsberäkningen. Jag förordar sålunda, att nämnda belopp, 75 000 kronor, anvisas. Med övriga byggnadsarbeten vid Garpenberg torde däremot böra anstå.

Det föreslagna byggnadsföretaget i Bogesund kan jag icke tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten vid skogshögskolan behöva anvisas ett investeringsanslag av (65 000 + 55 000 + 75 000 =) 195 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 195 000 kronor.

[10] *Byggnadsarbeten vid statens skogsforskningsinstitut. Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 16/6 1954) hemställer, att till byggnadsarbeten vid institutet skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 71 000 kronor. Anslaget avser följande byggnadsföretag.

1. Uppförande av ett Möller-växthus för avdelningen för botanik och marklära	20 000
2. Anordnande av ett garage i anslutning till nybyggnaden för genetiska avdelningen	51 000

Summa kronor 71 000

1. Ett viktigt led i avdelningens för botanik och marklära fysiologiska undersökningar över skogsträdens näringsförhållanden utgör odlingsförsök med trädplantor. Härvid gives möjlighet att studera effekterna av brist eller överskott på olika växtnäringsämnen såväl i rena substrat (sand eller vattenlösning) som i jord, hämtad från lokaler med skiftande näringsförhållanden. Vidare kan därvid botemedlen mot olika bristsjukdomar undersökas mycket mera ingående än vid fältförsök, där behandlingarna med nödvändighet måste inskränkas till ett fåtal på varje plats. Med så stora försöksplantor som skogsträd är det nämligen ytterst svårt att finna ytor, tillräckligt likformiga för omfattande försök. För att resultaten från odlingsförsök skall äga någon tillämplighet på förhållandena ute i naturen, fordras emellertid tillgång till ett så kallat Möller-växthus. Därmed menas en enkel typ av växthus, där försöken genom glastak är skyddade mot regn och i möjligaste mån mot förorening genom damm, men där väggarna består av nät, som medger, att temperaturen i växthuset endast obetydligt skiljer sig från utomhustemperaturen. Avdelningen disponerar ett mindre dylikt Möller-växthus, vilket uppfördes redan i samband med den gamla institutionsbyggnaden år 1917 och numera är användbart endast för begränsade uppgifter. Dess placering i terrängen är nämligen mindre lämplig för näringsfysiologiska försök, då det ligger lågt och i omedelbar närhet av en starkt trafikerad väg, varifrån mycket damm ryker in. Andra föroreningar kommer från omgivande odlad jord och från en fruktträdgård. Växthuset är dessutom alldeles för litet och dess inredning ej lämpad för de här ifrågakommande undersökningarna. Det är därför enligt styrelsens mening knappast tillrådligt att försöka modernisera det gamla växthuset — som för övrigt var det första, som byggdes i Sverige — utan i stället mera lämpligt att uppföra ett nytt, modernt sådant på en mera skyddad plats, nämligen i vinkeln mellan den gamla institutionsbyggnaden och dess tillbyggnad. På detta ställe har tidigare en annan växthusbyggnad planerats, som dock senare kommit till utförande på annan plats. I det begärda beloppet, cirka 20 000 kronor, har räknats in kostnaden för fast inredning och nödvändiga installationer av vatten, avlopp och elektricitet.

2. F. n. äger institutet en personbil och två s. k. stationsvagnar samt, för riksskogstaxeringen, tio Volkswagen-bussar och fyra terrängbilar. Personbilen och en av stationsvagnarna är avsedda att vara stationerade vid Experimentalfältet. Stationsvagnen är uppställd i en provisorisk garagebyggnad på tomtområdet. För personbilen hyres under vinterhalvåret garageplats. Enär sådan icke stått att uppbringa på eller i närheten av Experimentalfältet, kan personbilen icke utnyttjas vintertid, trots att detta skulle vara fördelaktigt såväl ur tidssynpunkt som i ekonomiskt avseende. Styrelsen finner det i hög grad angeläget, att förvaringsplatser snarast anordnas vid Experimentalfältet för förslagsvis fyra av institutets bilar, så att även några av de större vagnarna kan utnyttjas under den kalla årstiden.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 begärde styrelsen ett belopp av 71 000 kronor för ett garage, insprängt i berget omedelbart norr om

institutets huvudbyggnad. Enligt beslut den 2 januari 1953 förklarades framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Sedermera anförde byggnadsstyrelsen emellertid vissa betänkligheter mot denna lösning av institutets garagefråga och förordade för sin del, att garageplatser skulle anordnas i anslutning till nybyggnaden för den genetiska avdelningen. I den senare utformningen beräknades garaget draga en kostnad av 51 000 kronor, vilket belopp institutsstyrelsen äskade i sin anslagsframställning för innevarande budgetår. Ej heller denna framställning föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med anledning därav återkommer institutsstyrelsen nu med samma äskande.

Departementschefen

Med hänsyn till att skogsforskningsinstitutet endast disponerar ett mindre Möller-växthus, som är gammalt och mindre lämpligt för näringsfysiologiska försök, förordar jag, att ett nytt dylikt växthus skall uppföras. Mot den av institutsstyrelsen uppskattade kostnaden därför, 20 000 kronor, har jag icke något att erinra. Däremot kan jag icke tillstyrka, att medel skall anvisas för den föreslagna garagebyggnaden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens skogsforskningsinstitut* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 kronor.

[11] **Förvärv av tjänstebostad åt lappväsendet i Västerbottens län.** Genom beslut den 8 januari 1954 bemyndigade Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Västerbottens län att för en köpeskilling av 35 000 kronor för kronans räkning förvärva fastigheten Dikanäs 1¹⁰² i Vilhelmina landskommun att användas som tjänstebostad för lapptillsynsmannen i Vilhelmina norra distrikt. Tillika anvisade Kungl. Maj:t till länsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 1 500 kronor att jämte vid försäljning av vissa inventarier inflytande medel disponeras till kostnaderna för materiel och körslor för fastighetens iordningställande.

Av utredningen i ärendet framgår, att det med hänsyn till de svårigheter på bostadsmarknaden, som råder i Dikanäs, syntes påkallat att särskild tjänstebostad åt ifrågavarande befattningshavare anordnades på statens bekostnad. Statskontoret hade därför i särskilt yttrande i ärendet ej velat motsätta sig bifall till förslaget under förutsättning, att hyran för bostaden fastställdes till sådant belopp, att bostadsupplåtelsen ej skulle komma att innebära ett förtäckt lönetillägg. För bestridande av köpesumman och kostnaderna för vid förvärvet erforderliga iståndsättningsarbeten borde enligt statskontoret medel anvisas å ett under statens allmänna fastighetsfond uppfört särskilt investeringsanslag.

I omförmälda beslut förordnade Kungl. Maj:t tillika, dels att — i avvak-

tan på anvisande av medel för ändamålet å riksstaten — köpeskillingen och övriga med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för materiel och körslor skulle avföras från statens lappfond, dels att kronans äganderätt skulle genom länsstyrelsens försorg befästas genom lagfart. Fastigheten skulle tills vidare förvaltas av länsstyrelsen, varvid för fastigheten utgående hyra — vilken till sitt belopp skulle bestämmas i samråd med byggnadsstyrelsen och statskontoret — intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade skulle tillföras statens lappfond.

Såsom statskontoret föreslagit bör omförmälda från statens lappfond förskjutna belopp anvisas å ett under statens allmänna fastighetsfond uppfört särskilt investeringsanslag. Anslaget torde lämpligen böra benämnas Förvärv av tjänstebostad åt lappväsendet i Västerbottens län. Jag förordar sålunda, att 36 500 kronor för nästa budgetår skall anvisas under denna anslagsbe-teckning. Vid bifall härtill torde beloppet sedermera böra tillföras lapp-fonden, i samband med att fastigheten tages till redovisning å fastighetsfonden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av tjänstebostad åt lappväsendet i Västerbottens län* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 36 500 kronor.

Statens utlåningsfonder

[12] **Statens lånefond för hästavelns befrämjande.** Vid 1947 års riksdag beslöts inrättande av ifrågavarande fond (prop. 1947: 14; rskr. 72) genom sammanslagning av statens hästavelnsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras och lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteriväsendets fond. Samtidigt bestämdes att fonden skulle ha ett kapital av 7 000 000 kronor. Bestämmelser för låneverksamheten är meddelade i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 395) angående lån från statens lånefond för hästavelns befrämjande med däri genom kungörelserna nr 1948: 649, 1949: 22 och 158, 1950: 82 och 1951: 368 gjorda ändringar.

Enligt riksdagens medgivande må ur fonden under budgetåret 1954/55 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 125 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) uppger, att det icke synes erforderligt att anvisa något kapitaltillskott till fonden för budgetåret 1955/56. Under hänvisning till en framställning av riksföreningen för ridningens främ-

jande om höjning av beloppet till lån för förvärv av ridhusbyggnader m. m. föreslår styrelsen emellertid, att nämnda belopp skall uppräknas från 250 000 till 500 000 kronor. Till motivering härför anföres att ett stort antal ridhusbyggen avses skola uppföras under nästa budgetår. Beträffande de för övriga ändamål avsedda lånebeloppen erfordras enligt styrelsen icke någon ändring.

Departementschefen

Såsom lantbruksstyrelsen anfört torde nytt kapital icke behöva tillföras fonden för nästa budgetår. Enligt min mening bör icke heller någon ändring vidtagas beträffande utlåningen från fonden. För nästa budgetår bör alltså få tagas i anspråk samma lånebelopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande må under budgetåret 1955/56 tagas i anspråk till lån för inköp av varmlodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 125 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

[13] Jordbrukets maskinlånefond. Vid 1938 års riksdag (prop. 1938:217; rskr. 275) beslöts inrättandet av ifrågavarande fond. Nu gällande bestämmelser rörande lån från fonden återfinnes i kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m., ändrad genom kungörelsen 1949: 159. Såsom kapitaltillskott till fonden har för budgetåren 1938/39—1941/42 och 1944/45—1951/52 anvisats anslag å tillhoppa 30 330 000 kronor, varav för budgetåret 1951/52 ett belopp av 1 000 000 kronor. Genom beslut den 30 juni 1954 medgav Kungl. Maj:t, att sistnämnda anslag skulle jämväl under budgetåret 1954/55 få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) hemställer, att ett anslag av 1 000 000 kronor skall anvisas för nästa budgetår såsom kapitaltillskott till fonden. Styrelsen anholder vidare, att det för budgetåret 1951/52 anvisade investeringsanslaget för ändamålet skall få disponeras även under budgetåret 1955/56. Till stöd för framställningen anför styrelsen i huvudsak följande.

Enligt uppgift från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1954 till i runt tal 6 035 000 kronor. Under ettvarvt av budgetåren 1954/55 och 1955/56 beräknas dessutom inflyta amorteringar till fonden med 3 500 000 kronor. Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår har lån beviljats från fonden med sammanlagt 3 145 000 kronor. Till förfogande för låneverksamheten under återstående del av budgetåret 1954/55 torde således finnas ett belopp av (6 035 000 + 3 500 000 — 3 145 000 =) 6 390 000 kronor. Av sistnämnda belopp torde cirka 2 300 000 kronor kunna beräknas kvarstå såsom reservation till budget-

året 1955/56. Utan ytterligare medelsanvisning till fonden skulle således, under förutsättning att riksdagens medgivande utverkas till att förut nämnda investeringsanslag för budgetåret 1951/52 får användas jämväl under budgetåret 1955/56, (2 300 000 + 3 500 000 =) 5 800 000 kronor stå till förfogande för utlåning under sistnämnda budgetår.

Utlåningen från fonden har under de tre senast förflutna budgetåren uppgått till i genomsnitt 6 700 000 kronor. Styrelsen finner angeläget, att utlåning från fonden under budgetåret 1955/56 kan ske i samma utsträckning som hittills. Därför synes det begärda kapitaltillskottet vara erforderligt.

Departementschefen

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag det önskvärt, att ifrågavarande låneverksamhet under nästa budgetår skall kunna bedrivas i ungefär samma utsträckning som hittills. Jag tillstyrker därför, att ett kapitaltillskott av 1 000 000 kronor skall tillföras fonden. Vidare förutsätter jag, att förefintlig behållning å det för budgetåret 1951/52 anvisade investeringsanslaget skall sammanslås med det nu föreslagna anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[14] **Statens avdikningslånefond.** Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond är meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432) angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond, ändrad genom kungörelserna nr 1945:348, 1948:185 och 343, 1951:415, 1952:683 och 1953:413. Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för vart och ett av budgetåren 1939/40—1941/42 uppgått till 2 800 000 kronor. Därefter har utlåningens storlek bestämts för ett vart av budgetåren 1942/43—1944/45 till högst 3 000 000 kronor, för budgetåren 1945/46—1947/48 till högst respektive 3 500 000, 3 300 000 och 4 000 000 kronor, för vardera budgetåret 1948/49 och 1949/50 till högst 3 500 000 kronor, för ettvart av budgetåren 1950/51—1953/54 till högst 4 000 000 kronor samt för budgetåret 1954/55 till högst 4 500 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) hemställer, att beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1955/56 skall bestämmas till högst 10 500 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett anslag av minst 5 000 000 kronor. Vidare anhåller styrelsen om viss ändring av 15 § kungörelsen 1939:432.

Vad till en början angår utlåningsramen och medelsanvisningen till fonden anför styrelsen som motivering för sin framställning i huvudsak följande.

Under budgetåret 1953/54 har lån från fonden beviljats till 165 torrläggningsföretag med sammanlagt 3 999 990 kronor. Vid utgången av samma budgetår fanns hos styrelsen ineliggande 312 ansökningar om lån från fonden, representerande ett av lantbruksnämnderna tillstyrkt lånebelopp av

sammanlagt omkring 8 900 000 kronor. Med hänsyn till inträffade prisstegringar torde detta belopp böra uppräknas till 9 500 000 kronor. Av sistnämnda summa belöper omkring 3 500 000 kronor på företag, till vilka nämnderna redan under föregående budgetår beviljat statsbidrag från rationaliseringsanslaget, och i runt tal 2 000 000 kronor på sådana torrläggningföretag, som redan beviljats bidrag från avdikningsanslaget. Resten eller 4 000 000 kronor avser låneansökningar till sådana större torrläggningföretag, som styrelsen avser att under innevarande budgetår tilldela bidrag från avdikningsanslaget. Det belopp, som årligen fick utlånas från fonden, avvägdes tidigare så, att torrläggningföretag kunde beviljas lån samtidigt som bidrag lämnades från avdikningsanslaget. Detta jämviktssläge beträffande beviljande av bidrag och lån har emellertid icke kunnat upprätthållas under det nu gångna budgetåret. En bidragande orsak härtill är bl. a. inskränkningen i bidragstilldelningen, som uppstått i och med den år 1951 införda behovsprövningen, varigenom bidragsgivningen begränsats och lånebehovet i motsvarande grad ökats. Vidare kan framhållas den nyssnämnda år beslutade decentraliseringen till nämnderna av bidragsgivningen till vissa mindre torrläggningföretag. Såsom ett led i denna decentralisering har nämligen nämnderna fr. o. m. år 1953 tilldelats befogenhet att bevilja bidrag från rationaliseringsanslaget, även om företagets intressenter önskar och kan erhålla lån från fonden. I sådana fall överlämnas ansökningen beträffande lån från vederbörande nämnd till styrelsen för prövning, sedan nämnden fattat beslut i bidragsfrågan. Styrelsen har således numera att taga hänsyn till ett visst lånebehov ur fonden i samband med nämndernas bidragsgivning. På detta sätt uppkommet lånebehov uppgick, som tidigare nämnts, vid utgången av budgetåret 1953/54 till omkring 3 500 000 kronor och torde för vartdera av budgetåren 1954/55 och 1955/56 kunna uppskattas till minst 1 000 000 kronor. Anledningen till den kraftiga förekomsten av dylika låneansökningar under budgetåret 1953/54, vilket bl. a. återspeglas i förut angivna balans å 3 500 000 kronor ligger däri, att styrelsen till följd av nyssnämnda decentralisering av beslutanderätten i bidragsärenden under förra delen av år 1953 kunde till nämnderna överlämna ett betydande antal från tidigare år balanserade ansökningar om statligt stöd. Dessa ärenden har nu efter nämndernas prövning av bidragsfrågorna återkommit till styrelsen, på vilken det ankommer att taga ställning till lånefrågorna. Det är därvid angeläget, att styrelsens prövning kan ske så snart som möjligt, så att företagens färdigställande ej äventyras av finansieringssvårigheter.

Som inledningsvis påpekats uppgår balansen för lån till sådana större företag, som avses skola erhålla bidrag från avdikningsanslaget, till i runt tal 4 000 000 kronor. Under vartdera av budgetåren 1954/55 och 1955/56 beräknas härjämte till styrelsen inkomma låneansökningar, avseende dylika företag, till ett belopp av lägst 3 000 000 kronor. Såväl i föregående års anslagsaskanden som i särskild framställning till Kungl. Maj:t den 9 november 1953 har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge sådan höjning av det belopp, som må utlånas ur fonden, att det genom nyss berörda decentraliseringsåtgärd uppkomna lånebehovet kunde täckas. Kungl. Maj:t fann sig emellertid i dåvarande läge icke böra framlägga förslag härom till riksdagen. Situationen har emellertid nu ändrats på så sätt, att eftersläpningen i långivningen ökats ytterligare och rätt avsevärt. Utöver vad som nyss anförts om förhållandet vid det senaste budgetårsskiftet kan nämnas, att 3 000 000 kronor av låneramen för innevarande budgetår disponerats under budgetårets två första månader. Eftersläpning-

en fördröjer igångsättandet och genomförandet av företagen, vilket kan förorsaka avsevärt men för intressenterna. På grund av delägarnas intresse av att i ett sammanhang kunna bedöma och utnyttja de understöd, som från statens sida kan komma att lämnas, och för att den med det statliga stödet avsedda stimulansen till företagens igångsättande skall få den därmed avsedda verkan, är det av stor vikt, att låneansökningarna kan prövas samtidigt med bidragets beviljande. Det är även önskvärt, att styrelsens bedömning av lånefrågan kan ske på grundval av aktuella uppgifter rörande företagens intressenter och kostnader m. m. Om avgörandet av ärendena på grund av medelsbrist måste anstå en längre tid, har det visat sig nödvändigt att göra omräkningar till aktuella priser, infordra nya uppgifter om ägarnas förhållanden m. m., vilket medför en betungande ökning av det administrativa arbetet.

Av nu nämnda skäl är det angeläget, att styrelsen får möjlighet dels att lämna lån till sådana företag, till vilka bidrag redan under föregående budgetår beviljats av nämnderna eller styrelsen, motsvarande ett belopp av 3 500 000 respektive 2 000 000 kronor eller tillhopa 5 500 000 kronor, dels att därjämte upprätthålla största möjliga samtidighet ifråga om bidrags- och lånefrågornas avgörande. Med hänsyn till vad nyss anförts blir det sammanlagda beloppet av de ansökningar om avdikningslån, som nu föreligger eller är att förvänta under budgetåren 1954/55 och 1955/56, 13 000 000 kronor (= 5 500 000 + vid ingången till nuvarande budgetår i övrigt befintligt lånebehov 4 000 000 + under budgetåren 1954/55 och 1955/56 inkommande ansökningar 8 000 000 — under budgetåret 1954/55 tillgängligt lånebelopp, 4 500 000 kronor). Enär styrelsen syftar till att ramen för bidrag ur statens avdikningsanslag ej skall vidgas i förhållande till innevarande år och har hemställt att få bevilja bidrag med 4 000 000 kronor, har styrelsen stannat vid att föreslå motsvarande begränsning beträffande avdikningslånen eller till ett belopp av 10 500 000 kronor. Emellertid är det så angeläget, att lån snarast måtte kunna lämnas sådana företag, vilka redan erhållit bidrag och i de flesta fall även igångsatts, att styrelsen i särskild framställning kommer att begära en höjning redan under innevarande budgetår av ramen för ifrågavarande utlåning med förut nämnda belopp av 5 500 000 kronor. Därest denna framställning vinner bifall, kan styrelsens här framställda äskande minskas med samma belopp eller till 5 000 000 kronor.

Vad beträffar utbetalningarna från fonden under budgetåret 1954/55, synes desamma böra beräknas till 5 000 000 kronor. Fondens behållning vid ingången av innevarande budgetår utgjorde 2 111 022 kronor. Härtill kommer kapitalåterbäring under budgetåret, beräknad till 2 500 000 kronor. Det under innevarande budgetår för utbetalning disponibla beloppet uppgår sålunda endast till omkring 4 600 000 kronor mot såsom erforderliga beräknade 5 000 000 kronor. Kapitalåterbäringen under budgetåret 1955/56 kan uppskattas till omkring 2 500 000 kronor. Anspråken på lån från avdikningslånefonden har, som tidigare berörts, ökat och man har jämväl att förvänta en kraftig stegring i utbetalningarna på grund av att ett flertal större företag nu färdigställts och önskar utbetalning av redan beviljade lånebelopp. Med hänsyn härtill synes fonden böra tillföras ett investeringsanslag för budgetåret 1955/56 av minst 5 000 000 kronor. Då de för innevarande budgetår disponibla medlen icke förslår till täckande av utbetalningar av redan beviljade lånebelopp, kommer styrelsen att göra särskild framställning om att fonden redan innevarande budgetår skall tillföras ett

investeringsanslag av lägst 500 000 kronor. Därest framställningen vinner bifall, kan investeringsanslaget för budgetåret 1955/56 begränsas till 4 500 000 kronor.

Beträffande den ifrågasatta ändringen av 15 § kungörelsen 1939: 432, innebärande att annuiteterna å avdikningslån skall erläggas med lika belopp årligen under 24 år från och med sjätte året efter första lyftningsdagen, framhåller styrelsen bl. a. följande.

I nyssnämnda kungörelse stadgas i fråga om återbetalning av avdikningslån, att för de fem första åren från första lyftningsdagen å uppburna belopp räknas 3,25 procent årlig ränta, vilken vid denna tids slut lägges till den beviljade lånesumman. På det sålunda uppkommande beloppet erlägges fr. o. m. det sjätte året efter första lyftningsdagen till dess lånet blivit slutbetalat en annuitet av sex procent, därvid såsom ränta räknas 3,25 procent å det oguldna kapitalbeloppet. Då ett från statens avdikningslånefond beviljat lån till fullo utbetalats och torrlägningsarbetet, till vilket lånet lämnats, blivit av lantbruksstyrelsen godkänt, skall underättelse härom meddelas länsstyrelsen i det län, där företaget är beläget. Länsstyrelsen har då att fatta beslut om ordningen för lånets återbetalning samt, där flera fastigheter skall svara för lånets återbetalning, om lånets fördelning på dessa. Sedan beslutet om lånets återbetalning och fördelning vunnit laga kraft, skall länsstyrelsen skyndsamt översända avskrift av beslutet till den lokala skattemyndigheten. De årliga annuiteterna skall därefter, i den mån de enligt beslutet förfallit till betalning, debiteras och uppbåras i samband med den allmänna skatteuppbörden såsom slutlig skatt.

Efter framställning av riksräkenskapsverket har Kungl. Maj:t den 23 april 1948 förordnat, att ett summariskt redovisningsförfarande skall tillämpas i fråga om bl. a. annuiteter å avdikningslån. I anledning av nämnda beslut har riksräkenskapsverket i cirkulär den 24 april 1948 till samtliga länsstyrelser bl. a. föreskrivit, att länsstyrelse varje budgetår skall från inkomstiteln för preliminär skatt å inkomst och förmögenhet m. m. till den myndighet, som förvaltar avdikningslånefonden, inleverera ett belopp, motsvarande summan av under året debiterade annuiteter å avdikningslån. Denna inbetalning bör ske omedelbart efter det att debitering i uppbördsbokföringen av den ordinarie uppbörden ägt rum. Restitutioner av annuiteter å avdikningslån skall i den mån för mycket erlagda belopp motsvaras av för stora inlevereringar till den myndighet, som förvaltar avdikningslånefonden, täckas genom återbetalning av denna myndighet samt i övrigt utanordnas från inkomstiteln för preliminär skatt å inkomst och förmögenhet m. m. På förslag av 1949 års uppbördssakkunniga har fr. o. m. den 1 januari 1954 den bestämmelsen rörande uppbördsförfarandet för avdikningslån införts, att annuiteterna vid debiteringen skall påföras i helt antal kronor, därvid örestal skall bortfalla. Någon ändring av gällande bestämmelser har i övrigt icke skett. Fördelningen på de särskilda fastigheterna sker sålunda alltjämt genom länsstyrelsens försorg, och fördelningslängden innefattar även örestalen. Annuiteterna uppbåres liksom tidigare i samband med fastighetsskatten och skall oavkortade inlevereras till lantbruksstyrelsen.

I yttrande över uppbördssakkunnigas förslag anförde lantbruksstyrelsen i denna fråga, att den delade de sakkunnigas uppfattning, att annuiteterna för nyttillkommande lån — för att förenkla och förbilliga debiteringsarbetet — borde utföras i hela krontal, och biträdde de sakkunnigas förslag, att föreskrift därom skulle införas i kungörelsen angående villkoren för erhål-

lande av lån från statens avdikningslånefond. Genom en dylik anordning skulle emellertid genom bortfall av överskjutande örestal en viss inkomstminskning komma att uppstå i lånefondens uppbördsmedel. Till undvikande av onödiga förluster för statsverket på grund av örestalens bortfallande vid nu ifrågasatt långivning syntes den föreslagna föreskriften om annuiteternas utförande i hela krontal kunna kompletteras med en bestämmelse, att låntagare i samband med lånefördelningen och debiteringen skulle påföras ett mot det kapitaliserade värdet av de överskjutande örestalen svarande utjämningsbelopp, reducerat till närmast lägre hela krontal. Utjämningsbeloppet borde inbetalas i samband med den första annuiteten.

I samband med den här föreslagna ändringen i lånekungörelsen torde av praktiska skäl föreskriften om att annuiteten skall utgöra sex procent å lånesumman jämte vid amorteringstillfället upplupen ränta böra utbytas mot bestämmelsen, att annuiteten skall fr. o. m. sjätte året efter första lyftningsdagen erläggas med lika belopp årligen under en tid av 24 år. Genom en dylik anordning uppkommer icke något merarbete vid lånets fördelning, och man undgår även olägenheten av att den sista annuiteten, vars belopp med nu gällande ordning för återbetalningen alltid blir större än de övrigas, måste bli föremål för särskild fördelning.

De av lantbruksstyrelsen föreslagna ändringarna rörande fördelning och återbetalning m. m. av lån från fonden torde kunna ske i administrativ ordning. Lantbruksstyrelsen har redan träffat anstalter för uträkning och uppbörd av ett utjämningsbelopp, avseende varje särskild fastighet och motsvarande de örestal, som bortfaller vid debiteringen av annuiteterna. Utjämningsbeloppet har avrundats till helt antal kronor, därvid örestal över 50 avrundats uppåt och annat örestal jämnats nedåt. För underlättande av bokföringsarbetet har det visat sig lämpligt, att utjämningsbelopp inbetalas i samband med den första annuiteten. Lantbruksstyrelsen anhåller, att ifrågasatt åtgärd godkännes.

Statskontoret (remissutlåtande 21/9 1954) anser — på grund av lantbruksstyrelsens förslag, att bidragsramen för avdikningsanslaget för nästa budgetår skall vara oförändrad — att någon ändring av det årliga sammanlagda utlåningsbeloppet icke bör ske. Ämbetsverket föreslår därför, att detta belopp skall fastställas till oförändrat högst 4 500 000 kronor. Vid sådant förhållande torde enligt statskontoret den begärda kapitalökningen av fonden väsentligt kunna begränsas. Såvitt statskontoret med utgångspunkt från lantbruksstyrelsens beräkningar kunnat finna, synes det vara tillräckligt, om ett investeringsanslag av högst 2 500 000 kronor tillföres fonden. Vad lantbruksstyrelsen anfört och föreslagit beträffande återbetalningen av avdikningslån, syftar till ett förenklande och förbättrande av det hittills tillämpade sättet för uppbörd och redovisning. Statskontoret har därför icke något att erinra mot att åtgärder vidtages för att genomföra det av lantbruksstyrelsen förordade systemet.

Riksräkenskapsverket (remissutlåtande 8/11 1954) har icke något att erinra mot den av lantbruksstyrelsen förordade ändringen i kungörelsen 1939: 432. Med anledning av vad lantbruksstyrelsen föreslagit beträffande uttagandet av utjämningsbelopp i samband med låntagarens betalning av den första annuiteten, ifrågasätter riksräkenskapsverket, om icke jämväl härom föreskrift bör meddelas i lånekungörelsen.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att beloppet för utlåning från förevarande fond under nästa budgetår skall bestämmas till 10 500 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett belopp av minst 5 000 000 kronor. Därest styrelsens framställning om höjning av utlåningsramen och medelsanvisningen för ändamålet på tilläggsstat för innevarande budgetår vinner bifall, kan beloppen emellertid enligt styrelsen begränsas till 5 000 000 respektive 4 500 000 kronor.

Såsom framgår av utredningen i ärendet har under de senaste åren anspråken på lån från fonden ökat, varigenom en viss eftersläpning uppstått i fråga om utbetalning av redan beviljade lånebelopp. Med hänsyn härtill har jag ansett mig böra tillmötesgå styrelsens framställning så till vida, att jag i annat sammanhang förordat, att å tilläggsstat för innevarande budgetår ett kapitaltillskott av 500 000 kronor skall tillföras fonden. Däremot har jag icke kunnat tillstyrka en ökning av utlåningsramen för sistnämnda budgetår. Enligt min mening bör ej heller för nästa budgetår någon ändring ske av det årliga sammanlagda utlåningsbeloppet. Detta bör sålunda fortfarande bestämmas till högst 4 500 000 kronor. Vid sådant förhållande torde det vara till fyllest, om fonden tillföres ett kapitaltillskott av 2 500 000 kronor.

Vad lantbruksstyrelsen föreslagit beträffande återbetalningen av avdikningslån syftar till en förenkling och förbättring av det hittills tillämpade sättet för uppbörd och redovisning. Jag biträder därför förslaget. Vid bifall härtill torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar, som blir nödvändiga. Därvid synes, såsom riksräkenskapsverket föreslagit, föreskrift jämväl böra meddelas beträffande uttagandet av utjämningsbelopp i samband med låntagarens inbetalning av den första annuiteten.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1955/56 lån må beviljas från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 4 500 000 kronor;

b) till *Statens avdikningslånefond* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[15] **Bevattningslånefonden.** Vid 1942 års riksdag (prop. 1942: 141; rskr. 220) beslöts inrättande av en statlig lånefond, benämnd bevattningslånefonden. Från denna skulle lån kunna beviljas till utförande av anläggning för konstgjord bevattning inom jordbruket och trädgårdsskötseln. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet finnes i kungörelsen den 5 juni 1942 (nr 543) angående lån från bevattningslånefonden med däri genom kungörelsen 1944: 403 gjorda ändringar. Såsom kapital för fonden har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett re-

servationsanslag av 500 000 kronor. Enligt medgivande av 1954 års riksdag må anslaget jämväl under budgetåret 1954/55 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) hemställer, dels att nyssnämnda reservationsanslag skall avvecklas, dels att sådan ändring skall vidtagas beträffande bestämmelserna angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m., att lånegaranti kan beviljas till bevattningsanläggning, som avser höjande av avkastning från åker, betesvall eller trädgård. Därvid framhåller styrelsen, att enligt dess uppfattning lån till bevattningsanläggningar i den form, de givits i nyssnämnda kungörelser, icke längre fyller det avsedda behovet. Styrelsen understryker vidare, att fonden anlåtats i jämförelsevis ringa utsträckning, vilket framgår av följande sammanställning av från statskontoret inhämtade uppgifter.

Beslut i lantbruksstyrelsen år	Antal företag	Lånebelopp kr	Återbetalda belopp kr	Den ³⁰ / ₁₀₀ 1954 utestående lånebelopp kr
1943	3	38 470	31 834	6 636
1944	4	53 360	36 996	16 364
1945	2	35 090	35 090	—
1946	1	10 950	10 950	—
1947	2	18 500	5 600	12 900
1949	1	5 050	1 010	4 040
1950	1	9 000	900	8 100
1952	1	5 750	—	5 750
1953	1	7 700	—	7 700
Summa	16	183 870	122 380	61 490

Under budgetåret 1953/54 beviljades endast ett lån å 9 370 kronor. Vid utgången av samma budgetår var det disponibla beloppet i fonden omkring 411 000 kronor.

Slutligen framhåller lantbruksstyrelsen, att det bör få ankomma på denna att i fråga om de föreskrifter, som bör gälla för åtnjutande av den ifrågasatta lånegarantien, lämna lantbruksnämnderna direktiv, som i tillämpliga delar överensstämmer med de nu gällande föreskrifterna för bevattningslån.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att frågan om införande av kreditgarantisystem beträffande bevattningslånefonden prövats tidigare, nämligen i samband med behandlingen av lantbruksstyrelsens i propositionen 1950: 73 redovisade förslag den 1 december 1949 rörande övergång från vissa lånefonder till system av nyssnämnda art. Över detta förslag avgavs yttranden av statskontoret, riksräkenskapsverket, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska västkustfiskarens centralförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund samt Svenska insjöfiskarens cen-

tralförbund. Sveriges allmänna hypoteksbank överlämnade tillika yttranden från samtliga tio till banken anslutna hypoteksföreningar. Beträffande innehållet av yttrandena torde jag här få hänvisa til den redogörelse därför, som lämnats i nyssnämnda proposition s. 9—14.

Departementschefen

Frågan om övergång till systemet med statlig kreditgaranti beträffande den låneverksamhet, som avses med bevattningslånefonden har, såsom framgår av det föregående, redan tidigare varit föremål för prövning. Med anledning av ett förslag, som lantbruksstyrelsen år 1949 framlade i ämnet, anförde dåvarande departementschefen (prop. 1950: 73), att även i fråga om bevattningslånefonden syntes med hänsyn till den ringa lånefrekvensen en avveckling kunna övervägas. Då anläggandet av bevattningsanordningar var en för jordbruksdriften betydelsefull men i stort sett oprövad fråga, ansåg departementschefen det dock lämpligast, att denna lånefond bibehölls. Beträffande spörsmålet i vilken form låneverksamheten skulle fortsättas, framhölls i propositionen, att det även enligt departementschefens uppfattning syntes obestridligt, att ett system med statlig kreditgaranti erbjöd vissa fördelar. Emellertid kunde å andra sidan flera skäl anföras mot en sådan omläggning. Sålunda framhölls, att det kunde föreligga risk för att anspråken på statligt stöd skulle öka avsevärt, därest statlig kreditgaranti infördes. Omläggningen var därjämte i viss mån beroende på vilka uppgifter som kunde komma att åläggas den då beslutade men ännu icke organiserade statliga affärsbanken. På grund av det anförda ansåg departementschefen, att utlåningen från bl. a. bevattningslånefonden tills vidare i princip borde vara anordnad på oförändrat sätt.

Lantbruksstyrelsen har nu tagit upp spörsmålet på nytt och därvid föreslagit, att förut angivna system med statlig kreditgaranti skall tillämpas beträffande bevattningsanläggning, som avser att höja avkastningen från åker, betesvall eller trädgård, samt att i samband därmed bevattningslånefonden skall avvecklas.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit synes här ifrågavarande låneverksamhet i nuvarande form icke längre fylla det avsedda behovet, vilket bl. a. framgår av den obetydliga lånefrekvensen. Enligt min mening skulle vissa fördelar otvivelaktigt kunna vinnas genom övergång till ett kreditgarantisystem även på detta område. Visserligen har vid frågans prövning år 1950 vissa skäl åberopats däremot. Dessa skäl kan emellertid icke längre göras gällande. Sålunda synes den statliga affärsbankens arbetsuppgifter, vilka numera fastställts, icke lägga hinder i vägen för en dylik övergång. Ej heller bör farhågorna för ökade krav på statligt stöd ingiva betänkligheter. Såsom framgår av redogörelsen under IX ht 1955 p. 134 anser nämligen lantbruksstyrelsen, att det erforderliga garantibeloppet för verksamheten kommer att bli obetydligt och därför bör kunna rymmas inom det för den inre rationaliseringen för nästa budgetår avsedda beloppet. Därjämte är att beakta, att erfarenheterna av det sedan den 1 juli 1948 tillämpade syste-

met med statlig kreditgaranti för vissa rationaliseringsåtgärder på jordbrukets område är enbart goda. Jag biträder därför lantbruksstyrelsens förslag, att bevattningslånefonden fr. o. m. nästa budgetår skall avvecklas och långivningen ur denna ersättas av ett system med statlig kreditgaranti.

Lån ur bevattningslånefonden torde således icke böra beviljas efter utgången av innevarande budgetår. Fonden bör dock även efter sagda tidpunkt få användas för utbetalning av lån, som beviljats dessförinnan. Behållningen å fonden ävensom inflytande amorteringar bör tillföras riksgäldskontoret. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående avvecklingen.

I överensstämmelse med gällande villkor i bevattningslånekungörelsen torde högsta gränsen för lånegarantien böra sättas till 75 procent av den för företaget godkända anläggningskostnaden, inberäknat utgifterna för förslag och utredning. Såsom jag nyss anfört synes någon särskild ram för garantien icke behöva angivas. Eventuella förluster i anledning av garantien synes — därest riksdagen icke har något att erinra däremot — böra täckas ur anslaget till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti. Anslaget behöver dock icke uppräknas för detta ändamål.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar och utfärda de bestämmelser i övrigt, som blir erforderliga vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att bevattningslånefonden må avvecklas med utgången av budgetåret 1954/55 och ersättas av ett system med statlig lånegaranti i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits i det föregående.

[16] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen nr 1932: 112, ändrad genom kungörelserna nr 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1949 års riksdag må av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kronor såsom lån från ifrågavarande fond. Maximigränsen för låneunderstöd ur fonden har enligt beslut av 1953 års riksdag höjts från 60 000 kronor till 120 000 kronor.

Såsom kapitaltillskott till fonden har senast å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55 anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 17/8 1954) hemställer, att till fonden skall för budgetåret 1955/56 anvisas ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor. Tillika anhåller styrelsen, att det belopp, intill vilket utlåning från fonden under ett budgetår högst må utgå, skall för nästa budgetår höjas från 2 000 000 kronor till 2 600 000 kronor. Styrelsen erinrar därvid om att ansökningarna om lån ur fonden under budgetåret 1953/54 — sedan maximigränsen för ifrågavarande låneunderstöd ökats från 60 000 till 120 000 kronor — för hela landet uppgick till något över 2 500 000 kronor. Enligt uppgift från statskontoret beräknas under budgetåret 1955/56 i amorteringar till fonden inflyta 1 400 000 kronor. För att möjliggöra en utlåning ur fonden till det belopp, som efter höjningen av lånemaximum erfarenhetsmässigt kan bli behövt för nästa budgetår, erfordras enligt styrelsen de summor, som äskats i dess framställning. Därvid är styrelsen väl medveten om att de anförda beräkningarna rörande kapitaltillskott och årligt lånemaximum är tilltagna i knappaste laget och att det ingalunda är otroligt, att låneanspråken på fonden under nästa budgetår kan komma att stiga till 3 000 000 kronor.

Föredraganden

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av det belopp, som årligen må utlånas från fonden. Detta bör sålunda enligt min mening jämväl för nästa budgetår fastställas till 2 000 000 kronor. Med hänsyn härtill och då för nämnda budgetår ett belopp av omkring 1 400 000 kronor kan beräknas inflyta till fonden, torde ett kapitaltillskott av 600 000 kronor vara tillräckligt. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[17] **Statens skogslånefond.** Vid 1948 års riksdag (prop. 1948:41; rskr. 179) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd statens skogslånefond, från vilken lån skulle kunna beviljas till vissa skogsförbättringsåtgärder. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet återfinnes i kungörelsen den 21 maj 1948 (nr 239) angående bidrag och lån till vissa skogsförbättrande åtgärder, ändrad genom kungörelsen 1951:199. Såsom kapital för fonden har å kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 24/8 1954) hemställer, att riksdagens medgivande skall inhämtas till att ifrågavarande anslag skall få användas för avsett ändamål jämväl under nästa budgetår.

Departementschefen

Jag tillstyrker skogsstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget till Statens skogslånefond må under budgetåret 1955/56 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd

[18] Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmänna- och lantushållsskolor. Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för budgetåret 1947/48. Enligt medgivande av 1954 års riksdag må anslaget under budgetåret 1954/55 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår under förutsättning, att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Endast fyra skolor har nämligen sökt och erhållit lån från anslaget med tillhoppa 385 500 kronor.

Departementschefen

Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde någon medelsanvisning icke erfordras för ifrågasvarande ändamål under förutsättning, att det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmänna- och lantushållsskolor må under budgetåret 1955/56 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Diverse kapitalfonder

[19] **Jordfonden.** Vid 1940 års riksdag (prop. 130; rskr. 273) beslöts inrättande av en kapitalfond, benämnd jordfonden. Fondens medel skall jämlikt beslut av 1948 års riksdag (prop. 149; rskr. 233) bl. a. användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område. Riksdagen har för budgetåren 1940/41—1943/44 samt 1948/49 och 1949/50 till jordfonden anvisat anslag av respektive 3 000 000, 2 000 000, 1 000 000, 500 000, 10 000 000 och 15 000 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1947/48 och 1950/51—1951/52 har några medel icke anvisats. För budgetåren 1952/53—1954/55 har såsom kapitall tillskott till fonden anvisats respektive 5 000 000, 15 000 000 och 6 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) hemställer, att till fonden skall för budgetåret 1955/56 anvisas ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Till stöd för sin framställning anför styrelsen i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1953/54 uppgick jordfondens totala belopp till cirka 42 805 000 kronor och dess kassamässiga behållning till omkring 13 060 700 kronor. Av nämnda behållning hade emellertid cirka 1 476 500 kronor disponerats, varför den disponibla behållningen vid ingången av budgetåret 1954/55 utgjorde omkring 11 600 000 kronor. Tillsammans med det för sistnämnda budgetår anvisade beloppet av 6 000 000 kronor stod sålunda omkring 17 600 000 kronor till förfogande. Under budgetåret 1953/54 disponerades genom lantbruksnämndernas beslut omkring 12 200 000 kronor. Till följd av försäljningar, utarrenderingar m. m. inflöt under samma tid till fonden kontanta medel å tillhopa cirka 7 600 000 kronor. Därest verksamheten under nu löpande budgetår får samma omfattning som under de senaste budgetåren, skulle den disponibla behållningen den 1 juli 1955 uppgå till cirka 10 000 000 kronor. Då det emellertid är ovisst, i vilken takt medel kommer att inflyta till fonden, beräknar styrelsen, att fonden behöver ett kapitaltillskott av 2 000 000 kronor för att rationaliseringsverksamheten under budgetåret 1955/56 icke skall hämmas av medelsbrist.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsens bedömning av medelsbehovet har icke givit anledning till erinran. Fonden torde sålunda för nästa budgetår böra tillföras ett kapitaltillskott av 2 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[20] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. 268; rskr. 349) beslöts inrättande av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingår staten tillhöriga fastigheter, vilka upplåtes såsom arrendeegnahem till enskilda jordbrukare eller såsom föreningsarrendejordbruk till sambruksföreningar med rätt för arrendator att inlösa den upplåtna fastigheten. För upplåtelse gäller bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemslåneverksamheten med däri genom kungörelsen 1949: 191 gjord ändring. Lantbruksorganisationens inköp och försäljningar av ifrågavarande fastigheter sker över jordfonden. Såsom kapitaltillskott till arrendeegnahemsfonden har för budgetåren 1934/35—1943/44 anvisats anslag av tillhopa 12 200 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1954/55 har icke anvisats något kapitaltillskott till fonden.

Lantbruksstyrelsen (skr. 23/8 1954) meddelar, att fondens disponibla behållning den 30 juni 1954 utgjorde omkring 1 052 000 kronor. Med hänsyn till storleken av tillgängliga medel anser styrelsen att något kapitaltillskott till fonden icke erfordras för budgetåret 1955/56. Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t skall föreslå riksdagen medgiva, att det för budgetåret

1943/44 anvisade anslaget jämväl under budgetåret 1955/56 skall få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen

Då behållningen å det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget torde vara tillräcklig för verksamhetens bedrivande även under nästa budgetår, förordar jag, att anslaget får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till Arrendeegnahmefonden må under budgetåret 1955/56 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[21] **Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under rubriken Statens reproduktionsanstalts fond anvisats dels 190 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Med överlämnande av en framställning från statens reproduktionsanstalt ävensom yttrande däröver från statens tryckeriintendent hemställer *lantmäteristyrelsen* (skr. 29/9 1954), att för nästa budgetår skall anvisas dels ett investeringsanslag av 227 000 kronor till utökad maskinell utrustning vid anstalten, dels ett investeringsanslag av 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten. Med anledning av tryckeriintendentens yttrande har anstalten inkommit med en skrivelse i ärendet, vilken tillika överlämnats av styrelsen.

Av det begärda anslaget å 227 000 kronor avses skola bestridas kostnaderna för en offsetpress och en kopieringsram för den litografiska avdelningen. Beträffande den typografiska avdelningen föreslås, att en tryckautomat, som är försliten, skall ersättas med en ny samt att därutöver en stapelavläggare, en avdragspress, en klichémaskin och ett registerbord skall inköpas. Återstoden av anslaget begäres för utbyte av en 3-vecks falsmaskin och en 3-knivs skärmaskin mot nya sådana samt för inköp av en stationshäftmaskin till bokbinderiavdelningen. Samtliga nyanskaffningar förklaras vara ägnade att rationalisera driften och öka kapaciteten vid anstalten.

Statens tryckeriintendent föreslår i sitt yttrande beträffande anskaffning av ett registerbord och en stationshäftmaskin, att billigare maskintyper skall köpas. Han anser vidare, att med inköpet av offsetpressen tills vidare kan anstå. I övrigt har han icke något att erinra mot de föreslagna anskaffningarna. Till maskinell utrustning bör i enlighet med vad sålunda föreslagits anslås endast 114 250 kronor.

Reproduktionsanstalten framhåller med anledning av tryckeriintendentens yttrande, att offsetpressen, som inköptes år 1948, icke motsvarat anstaltens förväntningar. Med hänsyn till pressens bristfälliga maskintek-

niska kvalitet och därav förorsakade reparationer, driftsstopp och andra olägenheter samt till den ersättning, som beräknas kunna erhållas för den gamla pressen vid utbyte mot en ny, anser anstalten inköpet av den nya pressen vara ekonomiskt och tekniskt välmotiverat. Vad angår registerbordet finner anstalten den typ, som anstalten föreslagit, vara den mest ändamålsenliga. Då emellertid ifrågavarande anskaffning icke kommer att bli aktuell förrän i april 1955, har anstalten givetvis tillfälle att senare pröva även andra offererade registerbord för slutgiltigt val. I fråga om stationshäftmaskinen vidhåller anstalten i avsaknad av annan jämbördig maskin sitt förslag.

Föredraganden

För nyanskaffningar till statens reproduktionsanstalts maskinella utrustning har för nästa år begärts ett belopp av 227 000 kronor. Statens tryckeriintendent har för sin del ansett en medelsanvisning av 114 250 kronor vara tillfyllest, varvid han som skäl anfört, att några av de föreslagna maskinerna kan förvärvas till billigare pris samt att med inköp av en offsetpress bör anstå. För min del anser jag, att sistnämnda inköp bör komma till stånd och att medel därför nu bör anvisas för ändamålet.

I fråga om de övriga maskinerna bör givetvis en avvägning ske mellan å ena sidan kostnaderna och å andra sidan önskemålet att anskaffa de för driften mest ändamålsenliga maskintyperna. Av utredningen framgår, att erfarenheterna av de föreslagna maskintyperna ännu är begränsade. För att bereda anstalten möjlighet att närmare undersöka de ifrågakomna maskinernas användbarhet utan att binda den vid ett ur kostnadssynpunkt måhända förmånligt men med hänsyn till driften kanske mindre lämpligt val, föreslår jag, att det av lantmäteristyrelsen för här förevarande ändamål beräknade beloppet skall anvisas under anslaget. Därvid förutsätter jag emellertid, att anstalten tillvaratager de möjligheter till besparingar vid inköpen, som kan komma i fråga.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört bör till utökad maskinell utrustning beräknas ett belopp av 227 000 kronor. Jag tillstyrker vidare, att ett oförändrat anslag av 5 000 kronor anvisas till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 227 000 kronor.

[22] *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.* Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsan-
skaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1955/56 an-
visa ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av
statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans
Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass

BILAGA 31 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1955

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler härefter under handelsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m.

För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats 1 610 000 kronor, varav 1 525 000 kronor avsågs för uppförande av en nybyggnad för geologiska undersökningens laboratorier samt 85 000 kronor för modernisering av panncentralen vid naturhistoriska riksmuseet.

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 6/9 1954) har — såsom även i annat sammanhang redovisats — hemställt att för viss fast inredning i avslutning till nybyggnaden i Frescati måtte anvisas tillhoppa 400 000 kronor.

Motiv

Byggnadsföretaget torde komma att påbörjas hösten 1955, varvid lokaler-na skulle vara färdiga för inflyttning under år 1957. Åskande av anslag för

lös inredning såsom möbler, armatur, gardiner m. m. bör anstå till hösten 1955. Av praktiska skäl bör emellertid viss fast inredning — vägg- och golvfasta skåp, hyllor, laboratoriebord m. m. — inmonteras i samband med byggnadsarbetena. Byggnadsstyrelsen har i samråd med geologiska undersökningen planerat denna inredning, som vad beträffar den nya laboratoriebyggnaden kostnadsberäknas till 350 000 kronor. I samband med uppförandet av denna byggnad skall en sal i museivåningen inom geologiska undersökningens nuvarande lokaler inredas till bibliotek. Härvid bör som fast inredning anskaffas mera praktiska och utrymmesbesparande hyllor än dem som finns i det nuvarande biblioteket. Kostnaderna för den fasta inredningen i biblioteket har av byggnadsstyrelsen beräknats till 50 000 kronor.

För fast inredning erfordras sålunda (350 000 + 50 000 =) 400 000 kronor.

Y t t r a n d e

Byggnadsstyrelsen anför att kostnaderna för här ifrågakvarande ändamål bör bestridas av investeringsanslag. Styrelsen finner de äskade beloppen skäligen.

Departementschefen

Jag har icke något att erinra mot den av geologiska undersökningen i samråd med byggnadsstyrelsen gjorda medelsberäkningen. Ett investeringsanslag av 400 000 kronor bör sålunda uppföras för anskaffande av viss fast inredning i samband med den beslutade nybyggnaden i Frescati för geologiska undersökningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

[2] Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten

Kungl. Maj:t uppdrog 1951 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med flygtekniska försöksanstalten låta utföra de byggnadsarbeten, åsyftande bl. a. berggrum, som sammanhänge med inrättande av en supersonisk vindtunnelanläggning vid försöksanstalten. För ändamålet har anvisats investeringsanslag — senast för budgetåret 1953/54 — å sammanlagt 8 713 000 kronor, fränsett ett belopp av 1 175 000 kronor för visst markförvärv.

Y r k a n d e

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1954) hemställer, att till utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 2 260 000 kronor.

Motiv

Kostnaderna beräknades enligt 1950 års prisläge till 6 225 000 kronor. Styrelsen framhöll dock redan i januari 1951, att man icke med absolut visshet kunde förutse omfattningen av tätningsarbetena i bergrummen samt att vissa förstärkningsarbeten kunde komma i fråga. Kostnadsberäkningarna för vindtunnlarna och torkanläggningen grundades helt på uppgifter som lämnats av flygtekniska försöksanstalten; med hänsyn till dessa anläggningars speciella tekniska karaktär hade byggnadsstyrelsen icke möjlighet att utföra några säkrare beräkningar. Med utgångspunkt från 1952 års prisläge har kostnaderna angivits till 8 713 000 kronor. Byggnadsstyrelsen anmälde hösten 1953, att kostnaderna icke kunde hållas inom den beräknade kostnadsramen men att de totala kostnaderna icke då kunde angivas. I samråd med försöksanstalten angavs av denna anledning icke något belopp för budgetåret 1954/55 men anstalten meddelade i sina petita, att de å kapitalbudgeten anvisade medlen för anläggningen skulle komma att bli otillräckliga.

Orsakerna till att kostnaderna i ett tidigt skede icke med säkerhet kunde överblickas sammanhänger bl. a. med följande omständigheter. Den superpersoniska vindtunnelanläggningen är i vissa avseenden unik främst på grund av storleken i förhållande till tidigare utförda motsvarande anläggningar, men även genom användandet av bergrum som vakuumbehållare och utförandet av en stor specialkonstruerad torkanläggning. Vid arbetets igångsättande var programhandlingarna icke detaljplanerade; för att möjliggöra att fullständiga byggnadshandlingar kunde upprättas borde igångsättandet ha uppskjutits minst ett år. Med hänsyn till anläggningens speciella karaktär hade man visserligen icke ens genom ett sådant uppskov kunnat helt på förhand detaljplanera anläggningen, utan den måste successivt växa fram under ständigt omprovande av konstruktionssätt, materialval m. m. Det ansågs vidare nödvändigt att utan dröjsmål påbörja utförandet av anläggningen i syfte att tillvarata varje möjlighet till begränsning av byggnadstiden. På grund av att erfarenheter av bergrum som vakuumbehållare saknades blev det nödvändigt att lösa vissa problem som uppstod under arbetets gång. I ett mindre bergrum utfördes en serie experiment. De åtgärder, som efter dessa försök visade sig nödvändiga, föranledde merkostnader av betydligt större omfattning än vad som kunnat förutses. Även för anläggningens övriga delar har det blivit nödvändigt att under arbetets gång vidtaga ändringar av tidigare planer.

Efter samråd med flygtekniska försöksanstalten beräknar byggnadsstyrelsen nu en slutkostnad för anläggningen av 10 973 000 kronor. Ett ytterligare medelsbehov av $(10\,973\,000 - 8\,713\,000 =) 2\,260\,000$ kronor föreligger sålunda för budgetåret 1955/56. I denna summa ingår ett belopp av 80 000 kronor för åtgärder som ej nu kan överblickas men som kan komma att erfordras under den återstående byggnadstiden. Däremot har icke medräknats ett belopp av ca 100 000 kronor, som försöksanstalten fått deponera för tullavgifter för importerad utrustning till vindtunnlarna och torkanlägg-

ningen. Möjligheterna att erhålla restitution av tullverket å detta belopp undersökes f. n.

Departementschefen

Kostnaderna för uppförande av den supersoniska vindtunnelanläggningen vid flygtekniska försöksanstalten har — även fränsett förändringarna i prisläget — blivit högre än vad som förutsetts. Såsom byggnadsstyrelsen anfört har man emellertid hittills saknat erfarenheter av anläggningar av detta slag, varför det ställt sig mycket svårt att på förhand göra en närmare kostnadsberäkning. Byggnadsstyrelsen har nu angivit det ytterligare medelsbehovet för att färdigställa anläggningen till 2 260 000 kronor, varigenom totalkostnaden skulle komma att uppgå till 10 973 000 kronor. Ifrågasvarande av byggnadsstyrelsen angivna belopp synes böra godtagas och ett investeringsanslag av 2 260 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 260 000 kronor.

[3] Säkerhetsanstalter för sjöfarten

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 475 000 kronor.

Inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga har den 16 juli 1954 avgivit ett betänkande (SOU 1954: 21) angående inrättande av ett sjöfartsverk. Remissbehandlingen av betänkandet har nu avslutats. Förslag i ämnet torde i särskild proposition komma att föreläggas årets riksdag. Ifrågasvarande förslag kan väntas beröra lotsverkets arbetsområde. Anslaget torde därför få upptagas med beräknat belopp. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 480 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[4] Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, r. skr. nr 210). Lån från fonden utgår till fartyg med en brutto-dräktighet av högst 500 ton. För låneverksamheten gäller kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 184, ändr. 1951: 209 och 1953: 261) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur fonden. Lånerörelsen handhas av nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten.

Fondens kapital utgjorde ursprungligen 3 milj. kronor men nedsattes vid slutet av år 1939 till 1,5 milj. kronor. Efter beslut av riksdagen år 1951, år 1952 och år 1954 har fondens kapital ökats och uppgår f. n. till 10 milj. kronor.

Riksdagen bemyndigade år 1954 Kungl. Maj:t att av behållningen å redetilånefonden till lånefonden för den mindre skeppsfarten överföra ytterligare det belopp, som kunde finnas behövt (SU utl. nr 83, r. skr. nr 208).

Y r k a n d e n

1. *Nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten* (skr. 14/9 1954) hemställer, att fondens kapital ökas med minst 10 000 000 kronor.

2. *Nämnden* (skr. 14/12 1954) hemställer, att fondens kapital ökas med ytterligare 10 000 000 kronor eller sålunda med sammanlagt 20 000 000 kronor.

3. *Sveriges segelfartygsförening* (skr. 4/10 1954) hemställer, att för fonden avsättes 3 000 000 kronor att användas till lån uteslutande för fartyg om högst 400 dödviktston, att eventuellt överskjutande disponibelt belopp överföres till Svenska skeppshypotekskassan samt att ny styrelse för fonden utses.

M o t i v

1. Fondens kapital hade den 14 september 1954 disponerats i sin helhet. Härjämte har, under förbehåll för tillgång på medel, lån å tillhopa 5 068 500 kronor beviljats för att utbetalas under år 1955. Till fonden inflytande amorteringar beräknas för tiden till och med utgången av år 1955 uppgå till endast 393 800 kronor.

Låneansökningarna har under de gångna åren i åtskilliga fall avsett fartyg med ett tonnage, betydligt understigande 500 bruttoton. Numera avser de flesta ansökningarna fartyg på i det närmaste nämnda bruttototal. Ett fartyg av denna storlek lastade tidigare högst 750 dödviktston. F. n. kan dödviktstonnaget för ett dylikt fartyg uppgå till 950 ton. Detta har medfört en betydande ökning av byggnadskostnaden.

Flera förfrågningar om lån från fonden har inkommit från redare, som icke kan beställa fartyg utan att ha fått garanti för att lån kan utbetalas vid leveransen. Om nämnden i ett dylikt fall måste reservera sig beträffande möjligheten att ställa medel till förfogande, nödgas sökanden i regel avstå från det planerade nybygget.

För att fondens syfte skall kunna tillgodoses är det nödvändigt att nämnden förfogar över medel, som icke oväsentligt överstiger det aktuella behovet. Fondens måste alltså erhålla en betydande förstärkning.

2. Efter den 14 september 1954 har beviljats dels ett definitivt lån å 175 000 kronor, dels — med förbehåll för tillgång på medel — ytterligare lån å tillhopa 2 775 000 kronor. Vidare har nämnden bordlagt låneansökningar, vilka om hittills tillämpade principer följts skulle ha föranlett lån

å sammanlagt 6 100 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för beviljade och bordlagda låneansökningar skulle fonden redan nu behöva förstärkas med 13 900 000 kronor. Fonden bör förfoga över medel, som icke oväsentligt överstiger det aktuella behovet, varför 20 000 000 kronor begäres. — En *ledamot* av nämnden har reserverat sig under hänvisning till segelfartygsföreningens framställning och därvid förklarat sig anse, att lån för fartyg över 400 dödviktston bör utgå från skeppshypotekskassan.

3. Fondens medel har under senare tid helt tagits i anspråk för lån till större rederier för nybyggnad av fartyg om ca 500 bruttoton. Ett dylikt fartygs lastkapacitet kan uppgå till inemot 900 dödviktston. Fartyg med större lastförmåga än 400 dödviktston bör emellertid enligt föreningen icke hänföras till det mindre tonnaget. Hittills har endast 678 100 kronor utlånats för fartyg under 400 dödviktston. Ändamålet med fonden har sålunda icke blivit uppfyllt.

Nämnden för lånefonden består av samma personer som bildar styrelse för skeppshypotekskassan jämte en företrädare för den mindre skeppsfarten. Då nämnden har denna sammansättning, blir småföretagarnas intressen enligt föreningens mening icke tillvaratagna.

Y t t r a n d e n

Över lånenämndens framställning den 14 september 1954 och framställningen från segelfartygsföreningen har yttranden avgivits av statskontoret, kommerskollegium, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret och utredningen angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnaget. Över sistnämnda framställning har yttranden dessutom avgivits av chefen för försvarsstaben, nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten och styrelsen för Svenska skeppshypotekskassan. Lånenämndens framställning den 14 december 1954 har icke varit föremål för remissbehandling.

Kommerskollegium och *utredningen* tillstyrker, att lånefonden förstärks med 10 milj. kronor. *Fullmäktige i riksbanken* anför, att de i och för sig icke har något att erinra mot att en kapitalökning sker med nämnda belopp. *Kollegium* erinrar, att den synnerligen otillfredsställande åldersfördelningen inom den mindre skeppsfartens fartygsbestånd under år 1953 blivit än mer markerad och framhåller under hänvisning till vissa preliminära uppgifter om utvecklingen fram till den 1 oktober 1954, att tendensen fortfarande är densamma. Kollegium åberopar vidare vad ämbetsverket tidigare vid åtskilliga tillfällen anför om de synnerligen allvarliga konsekvenser för det inrikes transportväsendet, särskilt under krigsförhållanden, och för rekryteringen till handelsflottan, vilka en utebliven förnyelse av den mindre skeppsfartens ålderstigna och starkt decimerade fartygsbestånd skulle dra med sig. I likhet med kollegium betonar även *utredningen* angelägenheten av att utbyggnad sker av vår handelsflotta i storlekssklassen upp till 500 bruttoton. Utredningen säger sig redan nu kunna förutse, att dess betänkande kommer att innefatta förslag om kapitaltillskott till fonden med lägst det nu

begärda beloppet. Utredningen förordar att anslag för kapitalförstärkning-
en anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Fullmäktige i riksgäldskontoret anser, att en ökning av fondens kapital
med 10 milj. kronor icke kan tillstyrkas i rådande statsfinansiella läge med
föreliggande mycket stora statliga lånebehov. Fullmäktige finner lämpligt att
frågan om fondens ställning och villkoren för utlåning från densamma om-
prövas i samband med arbetet inom utredningen angående aktuella spörs-
mål berörande det mindre och medelstora tonnaget. I avvaktan härpå bör
enligt fullmäktiges mening något ytterligare kapitaltillskott till fonden i
princip icke beviljas. Fullmäktige vill dock icke motsätta sig att ett mindre
belopp, förslagsvis 2 milj. kronor, nu tillföres fonden för tillgodoseende i
första hand av det med segelfartygsföreningens framställning åsyftade än-
damålet. En *reservant* inom fullmäktige anser, att fullmäktige bort till-
styrka ett till 5 milj. kronor begränsat kapitaltillskott till fonden för att
tillgodose redan beviljade lån.

Statskontoret finner, att med ställningstagandet till båda framställning-
arna bör anstå till dess pågående utredningar slutförts. Ämbetsverket har
dock intet att erinra mot att behållningen i rederilånefonden, i runt tal
810 000 kronor, redan nu överföres till lånefonden för den mindre skepps-
farten.

Beträffande de av segelfartygsföreningen framlagda förslagen anföres för
övrigt i huvudsak följande.

Nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten meddelar, att
44 ansökningar om lån från fonden inkommit sedan juli månad 1951. Av
de inkomna ansökningarna har blott 7 gällt fartyg med en dödviktsskapa-
citet av högst 400 ton. I samtliga sistnämnda fall har lån beviljats. 4 ansök-
ningar har emellertid därefter återtagits. I anslutning härtill anför nämnd-
en, att det icke finns grund för misstanken att beställare av större fartyg
obehörigen gynnats. Nämnden finner möjligt, att den ringa förekomsten av
lån för mindre fartyg i någon mån kan bero på att nämnden sett sig nöd-
sakad till en något restriktivare hållning än bestämmelserna om lånevill-
koren i och för sig skulle ha nödvändiggjort.

Enligt *utredningen* finns icke f. n. något intresse för att bygga fartyg i
storleksklassen upp till 400 dödviktston. Utredningen anser, att den ute-
blivna förnyelsen av det minsta tonnaget mera berott på de höga bygg-
nadskostnaderna i förening med dålig räntabilitet än på bristande möjlig-
het att erhålla lån från fonden. Något omedelbart behov av att i fonden
reservera visst belopp för utlåning till enbart det minsta tonnaget synes
därför icke föreligga. Om en förstärkning av fonden sker, bör dock enligt
utredningens mening garantier skapas för att tillgodose ett eventuellt låne-
intresse för sistnämnda tonnage. Detta bör ske genom att av den föreslagna
kapitalökningen med 10 milj. kronor ett belopp av 3 milj. kronor användes
för lån i första hand för fartyg om högst 400 dödviktston och i andra hand,
om ansökningar avseende dylika fartyg ej föreligger, till lån för byggande
av större fartyg. *Fullmäktige i riksbanken* föreslår samma anordning.

Chefen för försvarsstaben — som i ärendet samrått med chefen för marinen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap — anför, att det ur militära synpunkter är angeläget att nybyggnad av fartyg under 400 dödviktston underlättas och att medel ur lånefonden står till förfogande härför. Detta bör enligt försvarsstabschefen dock icke medföra, att den övre gränsen i fråga om tontalet nedsättes, utan fonden bör även i fortsättningen stå öppen för lån till fartyg upp till 500 bruttoton. Även *lånenämnden* och *kommerskollegium* avstyrker, att gränsdragningen vid 500 bruttoton ändras. Därvid anföres bl. a. av kollegium, att fartyg av den större typ, som de flesta lånen avsett, synes ha större förutsättningar att hävda sig i den internationella konkurrensen. De är också, enligt vad kollegium förvissat sig om, ändamålsenliga ur försvars- och sjöfartspolitiska synpunkter. Kollegium skulle ej ha något emot att anskaffningen av mindre fartyg underlättas genom ytterligare lindring av lånevillkoren, i den mån lönsamhetsförhållandena i övrigt gör detta tillrådligt. Kollegium erinrar härvid om tidigare framförda förslag om räntefrihet och om de villkor som får tillämpas i fråga om lån åt fiskare.

Styrelsen för skeppshypotekskassan, som avstyrker segelfartygsföreningens framställning, anser icke, att önskemålen om förnyelse av den mindre skeppsfartens tonnage kan tillgodoses, om ansökningar om lån för fartyg med större lastkapacitet än 400 dödviktston hänvisas till kassan.

I fråga om lånenämndens sammansättning anför *utredningen*, att tillräckliga skäl för en ändring av densamma icke förebragts i framställningen. Yrkandet på denna punkt har biträts av *en reservant inom lånenämnden* — vilken reservant anslutit sig jämväl till segelfartygsföreningens framställning i övrigt — varjämte *reservanten inom riksgäldsfullmäktige* föreslagit att yrkandet prövas i samband med övriga aktuella problem angående den mindre kustfarten.

Departementschefen

Den låneverksamhet, som bedrivs med anlitan av statens lånefond för den mindre skeppsfarten, är avsedd att främja en förnyelse av beståndet av fartyg i storleksklassen upp till 500 bruttoton. Detta är påkallat såväl ur rena sjöfartssynpunkter som av beredskapsskäl.

Lånefondens kapital har under senare år undergått en betydande ökning. Sålunda har kapitalet, som vid slutet av år 1939 nedsattes till 1,5 milj. kronor och som ända fram till år 1950 uppgick till detta belopp, efter sistnämnda år ökats med 8,5 milj. kronor och utgör alltså f. n. 10 milj. kronor. Det lånebehov, som ansetts böra tillgodoses från fonden har emellertid stigit till ännu större belopp. Som följd härav har icke blott kapitalet numera helt tagits i anspråk utan även därutöver lån beviljats — visserligen med förbehåll beträffande tillgången på medel — å tillhoppa i runt tal 8 milj. kronor. Vidare har låneärenden avseende ett sammanlagt belopp av drygt 6 milj. kronor måst bordläggas. Under återopande härav har nämnden hemställt om en förstärkning av fonden med 20 milj. kronor.

Av det anförda och vad som framkommit vid remissbehandlingen torde

framgå, att en ökning av fondkapitalet är motiverad. Med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga återhållsamhet i fråga om utgifter för investeringar och i avvaktan på resultatet av utredningen om det mindre och medelstora tonnage anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka en så kraftig förstärkning av fonden som nämnden föreslagit. I anslutning till vad som anförts av fullmäktige i riksgäldskontoret vill jag i stället förorda, att fonden tillförs ett ytterligare belopp av 2 milj. kronor. Erforderliga medel bör anvisas över riksstaten. Medelsanvisningen bör ske för nästa budgetår. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att det icke synes lämpligt att — särskilt ej i den omfattning som skett — lån ens preliminärt beviljas från fonden till större belopp än den aktuella medelstillgången medger.

Såsom framgår av vad nyss anförts, kan lån från fonden utlämnas för fartyg upp till 500 bruttoton. Under senare år synes de beviljade lånen företrädesvis ha avsett fartyg i närheten av denna övre gräns. Enligt segelfartygsföreningens mening har detta inneburit ett missgynnande av det mindre tonnage i egentlig bemärkelse, varmed föreningen avser fartyg med en lastförmåga upp till 400 dödsviktston. Det har emellertid vid remissbehandlingen framkommit, att antalet låneansökningar beträffande dylika fartyg varit förhållandevis ringa och att nämnda ansökningar i samtliga fall beviljats av nämnden. Det synes vidare sannolikt att även andra omständigheter än bristande lånemöjligheter föranlett den mindre gynnsamma utvecklingen beträffande de minsta fartygen. Då samtidigt enligt min mening knappast vägande skäl förebragts för att undandraga det något större tonnage — fartyg upp till 500 bruttoton — det stöd som ligger i förevarande lånemöjlighet, anser jag mig icke kunna tillstyrka segelfartygsföreningens framställning om ändrade riktlinjer för utlåningen från fonden. Jag är ej heller f. n. beredd förorda, att viss del av den kapitalförstärkning, fonden kan komma att erhålla, avsätts för lån uteslutande eller i första hand till fartyg av viss mindre storlek. I det nu inträdda läget, som innebär att en väsentlig del av det redovisade lånebehovet ej kan tillgodoses inom ramen för den fondförstärkning, jag nyss förordat, kan det emellertid förtjäna att övervägas, huruvida icke disponibla medel i fonden bör utnyttjas i första hand för sådana låneansökningar, där av omständigheterna framgår att finansieringen icke kan ordnas på andra vägar. Om riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, i avbidan på den pågående utredningens slutförande och prövningen av dess förslag, meddela erforderliga bestämmelser i den riktning jag nyss antytt.

Vad angår lånenämndens sammansättning torde Kungl. Maj:t, sedan utredningen slutförts, få tillfälle pröva, om det kan vara anledning att genom tillsättande av ytterligare någon ledamot eller på annat sätt förstärka nämnden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[5] Lotsverkets båtlånefond

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 500 000 kronor.

Inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga har den 16 juli 1954 avgivit ett betänkande (SOU 1954: 21) angående inrättande av ett sjöfartsverk. Remissbehandlingen av betänkandet har nu avslutats. Förslag i ämnet torde i särskild proposition komma att föreläggas årets riksdag. Ifrågasvarande förslag kan väntas beröra lotsverkets arbetsområde.

Vidare har med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 februari 1954 tillkallats särskilda sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den framtida organisationen av båthållningen vid rikets lotsplatser. Utredningen torde komma att slutföra sitt arbete inom den närmaste tiden.

Med hänsyn till det sagda torde förevarande anslag få upptagas med beräknat belopp. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lotsverkets båtlånefond* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[6] Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

I enlighet med vad jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 51, bör fonden till lån till företagareföreningar m. fl. för nästa budgetår tillföras ett belopp av 2 500 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket**[7] Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län**

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t ingick kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945 och den 19 augusti 1950 för Kungl. Maj:t och kronan överenskommelser med Bolidens gruvaktiebolag — de s. k. legodriftsavtalen — angående bearbetande av kronan tillhöriga eller till kronan upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län.

Genom det år 1950 träffade legodriftsavtalet har Bolidens gruvaktiebolag åtagit sig att intill utgången av år 1960 för statens räkning ombesörja malm-brytning i vissa utmål, omfattande Lindsköldsgruvan och Adakgruvan inom Adakfältet i Malå socken, ävensom transport och anrikning av den därvid erhållna malmen. För legodriften erforderliga nyanläggningar och nyan-

skaffningar skall bolaget ombesörja på kronans bekostnad. Som nyanläggningar och nyanskaffningar skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels ock undersökningar med undantag av sådana, som är direkt föranledda av den fortlöpande malm-brytningen. — Inom Adakfältet bedrivs vissa undersökningsarbeten av Sveriges geologiska undersökning. Även dessa arbeten bekostas av kronan.

Till bestridande av kostnaderna för nyanläggningar och nyanskaffningar inom de gruvfält som inbegripits i legodriftsavtalen — utom Adakfältet också Bjurforsfältet i Norsjö socken och Rävliidenfältet i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 17 468 500 kronor. Enligt av kommerskollegiets bergsbyrå meddelad uppgift har statsverkets intäkter av legodriften för tiden till och med år 1953 uppgått till i runt tal 31 milj. kronor; för år 1954 beräknas intäkten ha överstigit 7 milj. kronor. Från dessa belopp avgår skatt till vederbörande kommun och landsting.

Förevarande dispositionsanslag, å vilket för innevarande budgetår anvisats 920 000 kronor, är avsett för bestridande av förut angivna kostnader i samband med legodriften. Det är förutsatt, att å anslaget tillgängliga medel skall kunna disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som tillämpas i fråga om kommunikationsverkens dispositionsanslag (SU utl. nr 26/1954, r. skr. nr 95/1954).

Y r k a n d e

Kommerskollegium (skr. 26/10 1954) hemställer, att under anslaget för nästa budgetår anvisas 1 920 000 kronor.

M o t i v

För tillredningsarbeten i Adak- och Lindsköldsgruvorna beräknas ett medelsbehov av 300 000 kronor. Av anslaget för innevarande år är ett belopp av 155 000 kronor avsett för vissa undersökningar i Adakgruvan. Sistnämnda belopp har befunnits böra disponeras för andra angelägnade ändamål i samband med legodriften, varför medel till undersökningarna nu begärs för nästa budgetår. Med ledning av erfarenheterna från tidigare år har behovet av medel för komplettering av anläggningar och utrustning uppskattats till 350 000 kronor.

För en tillbyggnad av Folkets hus i Adakgruvans samhälle beräknas en kostnad av 75 000 kronor. I tillbyggnaden skulle inrymmas en större lokal för gymnastik och bordtennis m. m., omklädnadsrum samt förrådslokaler för utom- och inomhusidrott. Kollegium anser att de föreslagna nya lokalerna skulle medföra en värdefull förbättring av de knappa möjligheterna till fritidssysselsättning för befolkningen och att kronan i egenskap av ägare till legodriftsgruvorna bör påtaga sig kostnaden för tillbyggnaden.

Aterstoden av de äskade medlen eller (1 920 000 — 300 000 — 155 000 — 75 000 =) 1 040 000 kronor avses för närmare undersökningar av vissa nya malmfynd inom Adakfältet. Av det för ändamålet erforderliga beloppet utgör 240 000 kronor driftkostnader för två bormaskiner, som an-

vändes för arbeten inom Adakfältet av Sveriges geologiska undersökning. Sistnämnda arbeten utförs enligt kollegium i exploateringssyfte och bör därför liksom tidigare bekostas från förevarande anslag. I övrigt anför kollegium beträffande behovet av medel till undersökning av nya malmfyndigheter i huvudsak följande.

Malmtillgångarna i Adak- och Lindsköldsgruvorna uppskattas f. n. till ca 1 milj. ton med 2,5—3 procent koppar. F. n. bryts årligen ca 150 000 ton råmalm. Med nuvarande brytningstakt kommer tillgångarna att vara utbrutna omkring år 1960.

De hittills bedrivna undersökningarna har givit vid handen att förut icke kända malmtillgångar finns vid Brännmyran, ca 1 500 meter från Adakgruvan, och i Lindsköldsgruvans fortsättning på djupet. Tillgångarna uppskattas f. n. till omkring 0,5 respektive 1 milj. ton malm. Kopparhalten är jämförelsevis låg, ca 1,5 procent. För att fastställa tillgångarnas brytvärdhet måste ytterligare undersökningar företagas.

I anslutning till gruvorna, som sysselsätter omkring 150 anställda, har växt upp ett samhälle med moderna, till största delen av staten ägda bostäder, postanstalt, två diverseaffärer, Folkets hus, idrottsanläggningar o. s. v. Om gruvsdriften upphör, kan samhället icke bestå i sin nuvarande form, utan får i väsentliga avseenden avvecklas. Därvid kan sociala svårigheter väntas uppstå. Det är uppenbart att man av ekonomiska och sociala skäl bör söka skjuta en sådan avveckling så långt fram i tiden som möjligt.

Hänsyn bör också tagas till vårt lands framtida kopparförsörjning. Läget i fråga om inhemska råvaror för kopparframställning är icke tillfredsställande. År 1952 förelåg ett importöverskott av 32 400 ton koppar. Inom landet tillverkades 30 200 ton koppar, därav dock endast 12 400 ton av inhemska malm. Legodriften svarade för omkring en tredjedel av sistnämnda kvantitet. Det är ur folkhushållets synpunkt och med hänsyn till försvarsberedskapen önskvärt att den inhemska råvarubasen för kopparutvinning om möjligt ökas genom nya malmfynd.

Kollegium anser det med hänsyn till nu angivna förhållanden angeläget att snarast kunna konstatera huruvida ytterligare brytvärda malmer finns inom området. Kostnaderna för de planerade undersökningarna — vilka måste bedrivas under jord — beräknas preliminärt till ca 2 000 000 kronor för fyndigheten vid Brännmyran och 800 000 kronor för Lindsköldsmalmen. Avsikten är att börja med undersökningen av sistnämnda malmtillgång.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad som anfördes i 1954 års statsverksproposition vid anmälan av frågan om medelsanvisning till legodriften för innevarande budgetår (bil. 31, p. 6) bör under förevarande anslag äskas medel för sådana investeringar, som erfordras för att legodriften skall kunna fortgå i oförändrad omfattning, så länge nu kända malmtillgångar det medger. Vidare bör, likaledes i enlighet med vad tidigare anförts, medel avses för geologiska undersökningar i syfte att utröna eventuell förekomst av malm-

tillgångar, som är belägna invid de nu bearbetade fyndigheterna och som bör tillgodogöras i anslutning till gruvdriften i övrigt.

Kommerskollegiets medelsäskanden för nästa budgetår avser i stort sett nu nämnda ändamål. Detta gäller dock icke beträffande kollegiets hemställen om medel för uppförande av lokaler för gymnastik och idrott m. m. i anslutning till det redan befintliga Folkets hus i Adakgruvans samhälle. Jag finner syftet med framställningen i denna del behjärtansvärt och förordar, att det begärda bidraget beviljas och medel därtill anvisas under förevarande anslag. Jag förutsätter, att collegium tillser, att byggnadsföretaget planeras och utföres på ett ändamålsenligt sätt samt att statens kostnader för detsamma hålles inom det beräknade beloppet av 75 000 kronor.

Beträffande de planerade undersökningarna av vissa nya malmfyndigheter — för vilka ett förhållandevis stort belopp beräknats — utgår jag från att större kostnader icke nedläggs än som kan anses försvarligt med hänsyn till de vid varje tidpunkt förväntade möjligheterna att bearbeta tillgångarna med en skälig grad av lönsamhet. Självfallet bör även de av collegium berörda sociala och försörjningsmässiga synpunkterna beaktas.

Såsom förutsattes vid behandlingen tidigare denna dag av frågan om anslag för nästa budgetår till Sveriges geologiska undersökning: Malmletning (X ht, p. 24) bör medel till driftkostnaderna för två undersökningen tillhörande bormaskiner anvisas under förevarande anslag.

Kollegiets beräkning av medelsbehovet å förevarande anslag för nästa budgetår föranleder icke heller i övrigt någon erinran från min sida. Alltså tillstyrker jag, att anslaget i enlighet med kollegiets förslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 1 920 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 920 000 kronor.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

[8] Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning

För anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning samt i anslutning härtill ett bombskyddat lagerrum för torrgods har hittills anvisats investeringsanslag å sammanlagt 22 500 000 kronor, därav för innevarande budgetår 4 800 000 kronor.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 27/8 1954) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 800 000 kronor.

M o t i v

I petita för innevarande budgetår har riksnämnden beräknat totalkostnaden för anläggningen till 25 500 000 kronor. Härtill kom vissa ränteutgifter å 230 000 kronor samt kostnader för maskeringsåtgärder och för en utredning om viss oljeledning å sammanlagt 300 000 kronor. Sistnämnda kostnader godtogs av föregående års riksdag.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 16 juli 1954 skall anläggningen sammanslås med en planerad anläggning för militärt ändamål. I samband härmed har utförandet av en till 900 000 kronor kostnadsberäknad cistern slopats, varjämte genom sammanslagningen kostnaderna för riksnämndens ursprungliga anläggning kunnat nedbringas med ca 500 000 kronor. Å andra sidan har sedan föregående år tillkommit vissa kostnadsökningar å 125 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för den ursprungliga anläggningen uppgår sålunda till $(25\,500\,000 + 230\,000 + 300\,000 - 900\,000 - 500\,000 + 125\,000 =)$ 24 755 000 kronor. Det ytterligare erforderliga medelsbehovet härför utgör sålunda $(24\,755\,000 - 22\,500\,000 =)$ 2 255 000 kronor eller avrundat 2 300 000 kronor. Härav erfordras 2 000 000 kronor redan under innevarande budgetår samt återstoden under nästa budgetår.

Den militära anläggning, som skall sammanslås med riksnämndens, utföres av riksnämnden i samråd med fortifikationsförvaltningen. Kungl. Maj:t har anbefallt fortifikationsförvaltningen att för detta ändamål till här ifrågavarande förrådsfond av tidigare anvisade investeringsanslag överföra 2 300 000 kronor. Detta belopp beräknas förslå för arbetena på den militära anläggningen under innevarande budgetår. För arbetenas fullföljande under nästa budgetår erfordras ytterligare 3 500 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för såväl den civila som den militära anläggningen uppgår sålunda under nästa budgetår till $(300\,000 + 3\,500\,000 =)$ 3 800 000 kronor.

Departementschefen

Det har tidigare övervägts att överföra viss del av den med detta anslag avsedda anläggningen till militär myndighet. Innan slutlig ställning tagits till denna fråga, borde — såsom jag anförde vid anmälan av detta anslag i föregående års statsverksproposition — medel icke anvisas för arbetena inom denna del.

Kungl. Maj:t har nu beslutat, att en mindre del av riksnämndens anläggning ej skall komma till utförande samt att en militär anläggning skall sammanslås med riksnämndens. Riksnämnden har beräknat det ytterligare medelsbehovet för fullföljande av den civila anläggningen till 2 300 000 kronor, varav 2 000 000 kronor erfordras under innevarande budgetår. Denna beräkning föranleder ej erinran från min sida. Senare denna dag ämnar jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

För nästa budgetår bör för den civila anläggningen beräknas ett belopp av 300 000 kronor.

Vad härefter beträffar den militära anläggningen har hittills kunnat tagas i anspråk 2 300 000 kronor av tidigare under annan rubrik anvisade anslag. Riksnämnden har beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 3 500 000 kronor. Medelsbehovet under budgetåret 1955/56 torde emellertid kunna begränsas till 2 500 000 kronor. Jag förordar att medel även för denna anläggning anvisas under här förevarande anslag.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (300 000 + 2 500 000 =) 2 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 800 000 kronor.

[9] Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning

För detta ändamål har såsom investeringsanslag hittills anvisats sammanlagt 6 500 000 kronor, därav för innevarande budgetår 1 000 000 kronor.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 27/8 1954) hemställer, att anslag för nästa budgetår anvisas med 1 000 000 kronor för fortsättning av byggnadsarbetena.

Departementschefen

Riksnämndens medelsberäkning föranleder ej erinran från min sida. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[10] Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m.

Riksdagen har för detta ändamål anvisat investeringsanslag av sammanlagt 8 800 000 kronor, därav för innevarande budgetår 2 500 000 kronor.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 27/8 1954) hemställer, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 750 000 kronor.

M o t i v

I riksnämndens anslagsframställning för innevarande budgetår uppgavs totalkostnaden för anläggningen till 9 400 000 kronor. Sedan dess har ytterligare förstärkningsarbeten med hänsyn till bergets struktur visat sig er-

Yorderliga, varigenom totalkostnaden beräknas stiga med 150 000 kronor till 9 550 000 kronor.

Anläggningen beräknas bli färdig under år 1955. För nästa budgetår bör anvisas (9 550 000 — 8 800 000 =) 750 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker riksnämndens förslag att anslaget för nästa budgetår anvisas med 750 000 kronor för slutförande av byggnadsarbetena.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m.*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av
750 000 kronor.

[11] *Anordnande av lagringsutrymme för mörka oljor*

För detta ändamål har såsom investeringsanslag hittills anvisats 6 000 000 kronor, därav för innevarande budgetår 500 000 kronor.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 27/8 1954) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 800 000 kronor.

M o t i v

Den totala kostnaden för anläggningen beräknas till 6 800 000 kronor. Anläggningen torde bli färdig före utgången av nästa budgetår.

Departementschefen

För slutförande av anläggningen bör i enlighet med riksnämndens förslag anvisas 800 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Anordnande av lagringsutrymme för mörka oljor*
för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av
800 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gunnel Ljungar

BILAGA 32 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1955

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler härefter under inrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m. För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 756 000 kronor (jfr propositionen nr 128/1954). Av anslaget är ett belopp om 630 000 kronor avsett för uppgörande av huvudritningar och andra förberedande arbeten samt för påbörjande av byggnadsarbeten för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet, medan återstående belopp, 126 000 kronor, är avsett för vissa ombyggnadsarbeten vid laboratoriet.

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1954) erinrar om att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 maj 1954 uppdragit åt styrelsen allt för en kostnad av högst 3 925 000 kronor låta uppföra förenämnda nybyggnad. Byggnadsstyrelsen har i anledning härav och med beaktande av vad departementschefen i pro-

positionen nr 128/1954 och statsutskottet i utlåtande nr 107 anfört påbörjat utarbetandet av definitiva ritningar och beräknar att under loppet av innevarande budgetår kunna igångsätta byggnadsföretaget. Ett kontinuerligt bedrivande av arbetet förutsätter, att utöver tillgängliga medel cirka hälften av det resterande beloppet eller 1 500 000 kronor anvisas för budgetåret 1955/56.

Departementschefen

Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen har utarbetandet av ritningar och övriga förberedande arbeten för den av 1954 års riksdag beslutade gemensamma nybyggnaden för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet fortskridit så långt, att byggnadsarbetena beräknas kunna igångsättas under våren 1955. Då den erforderliga byggnadstiden uppskattas till omkring två år, kan nybyggnaden beräknas vara färdig under senare delen av budgetåret 1956/57. Med hänsyn härtill bör, såsom byggnadsstyrelsen föreslagit, omkring hälften av resterande för ändamålet beräknat belopp eller i runt tal [$\frac{1}{2}$ av (3 925 000 — 630 000)] 1 500 000 kronor anvisas för budgetåret 1955/56.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[2] **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 24 735 000 kronor.

Äskande om anslag för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus har ännu icke inkommit. Med hänsyn härtill torde anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med ett belopp av 28 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 28 500 000 kronor.

[3] **Uppförande vid Restads sjukhus av ett bostadshus för undervisningsändamål.** Under denna rubrik är för innevarande budgetår uppfört ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1954) har erinrat om att Kungl. Maj:t den 21 maj 1954 uppdragit åt styrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad föredragande departementschefen anfört i propositionen nr 166/1954 låta vid Restads sjukhus i Vänersborg uppföra ett bostadshus för undervisningsändamål för en kostnad av högst 490 000 kronor samt för budgetåret 1954/55 ställt ett belopp av 300 000 kronor till förfogande för ändamålet. Styrelsen räknar med att bostadshuset skall kunna påbörjas under första halvåret 1955 och färdigställas under nästa budgetår. För budgetåret 1955/56 erfordras således återstoden av den beräknade kostnaden (490 000 — 300 000) 190 000 kronor.

Departementschefen

För nästa budgetår torde böra anvisas återstoden av det för bostadshuset beräknade beloppet, 190 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande vid Restads sjukhus av ett bostadshus för undervisningsändamål* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 190 000 kronor.

[4] **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 3 330 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 4 390 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 4 390 000 kronor.

[5] **Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 960 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 725 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 725 000 kronor.

[6] **Vissa skyddsrumsanläggningar.** För detta ändamål har å riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisats 4 800 000 kronor, varjämte lämnats beställningsbemyndigande för signalmateriel å 1 450 000 kronor.

Civildöförsvarsstyrelsen (skr. 27/8 1954) hemställer, att för nästa budgetår 6 450 000 kronor anvisas, varav 2 380 000 kronor för utbyggnad av vissa skyddsrumsanläggningar för telestyrelsen, järnvägsstyrelsen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, 800 000 kronor för inventarier till vissa myndigheters anläggningar samt 3 270 000 kronor för två särskilda anläggningar.

Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för de upptagna frågorna icke lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Till telestyrelsens och riksnämndens för ekonomisk försvarsberedskap anläggningar samt till viss skyddsrumsanläggning beräknar jag 2 715 000 kronor samt för inventarier 120 000 kronor.

Åberopande vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 835 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[7] **Lån till föreningen Säfstaholmsskolorna till uppförande av nytt skolhem.** I skrivelse den 3 juli 1954 har *föreningen Säfstaholmsskolorna* hemställt om ett räntefritt lån för täckande av huvuddelen av kostnaderna för uppförande av ett nytt skolhem i Gnesta. Till stöd för framställningen har anförts i huvudsak följande.

Bland de psykiskt hämmade barnen förekommer icke sällan barn med talfel. De gravare talrubbingarna fordrar en behandling, som endast kan lämnas av specialutbildade lärare. Då antalet psykiskt hämmade barn med gravare talrubbingar inom varje landstingsområde är förhållandevis ringa, är det knappast möjligt att vid varje sinnesslöskola ha specialutbildade lärare anställda. Det är sålunda erforderligt, att utbildning av dessa barn ges i ett särskilt skolhem.

Föreningen har bedrivit sådan specialundervisning sedan 1936, då ett skolhem för barn med höggradiga talrubbingar förlades till föreningens vårdhem Majgården i Gnesta. År 1940 överfördes 11 elever (flickor) till en förhyrd villa i närheten av Majgården, medan 11 elever (pojkar) fortfarande var förlagda i en byggnad på Majgårdens tomt. År 1947 blev det nödvändigt att taga sistnämnda fastighet i bruk för vårdhemmet Majgårdens personal. I samband härmed måste skolhemmets elever minskas till 11 skolelever och 3 arbetshemselever. Sedan 1947 lämnas vid skolhemmet undervisning endast för flickor. Skolhemmet är numera av skolöverstyrelsen godkänt för 10 elever.

Den av föreningen förhyrda fastigheten, som är av trä, är i många avseenden mindre lämplig som skolhem. Tvättansanordningarna för eldverna är synnerligen primitiva. Badrum saknas helt. Ventilationsanordningar i sov- och dagrum är så gott som obefintliga. Trappuppgångarna kan icke uppvärmas vintertid. Ända till år 1953 har maten lagats å Majgården. Då en sådan ordning visat sig alltmera olämplig, har skolhemmet trots bristen på helt lämpliga lokaler måst övertaga mathållningen. Allt detta vållar betydande svårigheter.

Därest någon lämplig lösning av skolhemmets lokalproblem icke kan åstadkommas, måste man överväga att helt nedlägga verksamheten, trots att skolhemmet är den enda anstalten i landet, som omhändertager barn med gravare talrubbingar.

Föreningen har länge insett, att den drivna verksamheten är otillfredsställande även ur den synpunkten, att den numera endast lämnar undervisning för flickor. Det är därför önskvärt att utvidga verksamheten till att även omfatta undervisning för pojkar. Detta önskemål har understrukits av bl. a. inspektören för sinnesslövården, inspektören för sinnesslöundervisningen och från olika centralanstalter. Av en utredning, som intagits i en av t.f. inspektören för sinnesslöundervisningen avgiven inspektionsberättelse, framgår, att efterfrågan på platser för efterblivna barn med grava talfel är synnerligen stor, icke minst beträffande pojkar.

Föreningen har i första hand undersökt möjligheterna att anskaffa någon lämplig byggnad, som skulle kunna användas för ett utvidgat skolhem. Dessa undersökningar har emellertid givit negativt resultat. Ett helt nytt skolhem för pojkar och flickor måste därför uppföras. Skolhemmet bör lämpligen uppföras i Gnesta, då verksamheten vid det nuvarande skolhemmet i Gnesta omfattas med ett mycket välvilligt intresse av samhällets invånare och samhället icke är alltför avlägset beläget från Stockholm med den expertis, som där finns tillgänglig. Även ur den synpunkten är det önskvärt, att skolhemmet placeras i ett samhälle, då anstaltens möjligheter att rekrytera lämplig personal blir större, och man kan räkna med att personalen kan förhyra bostäder i samhället. Föreningen kan förvärva en centralt och vackert belägen tomt om 18 200 m² för i runt tal 64 000 kronor.

Enligt för det nya skolhemmet utarbetade ritningar skulle skolhemmet innehålla en avdelning för gossar och en avdelning för flickor om vardera 10 platser samt en förskoleavdelning om 8 platser eller sammanlagt 28 platser ävensom, klassrum, lärarrum, vardagsrum, matsalar, köksavdelning m. m. och 3 personalrum. Anordningarna inom skolhemmet har i övrigt utarbetats med hänsyn till den speciella undervisning och omvårdnad, som syns nödvändig i en verksamhet av ifrågavarande art.

Till en särskild byggnad har förlagts expedition, gästrum och bostad för husmor om 2 rum och kök. Områdets areal ger möjligheter till ytterligare utbyggnad.

Uppförandet av det nya skolhemmet har beräknats kosta 660 000 kronor. Då kostnaderna för inventarier m. m. uppskattats till i runt tal 76 000 kronor, skulle kostnaderna sålunda uppgå till sammanlagt (64 000 + 660 000 + 76 000) 800 000 kronor.

Av detta belopp har föreningen möjlighet att av egna medel tillskjuta 200 000 kronor. För att ett nytt skolhem skall kunna komma till stånd är det därför nödvändigt, att staten lämnar föreningen ett räntefritt stående lån å 600 000 kronor. Föreningen förutsätter, att sådana bestämmelser för ett statslån kan lämnas, att föreningen för detta lån får ansvara endast med den nyuppförda anstalten.

I anledning av framställningen har yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, skolöverstyrelsen och 1951 års sinnesslövsutredning.

Statskontoret framhåller, att riktlinjerna för det statliga stödet till uppförande av anstalter av här ifrågavarande slag fastställts av 1954 års riksdag. Möjligheter till anläggningsbidrag har härigenom öppnats även för enskilda anstalter, avsedda för en speciell kategori efterblivna från hela landet.

Föreningen torde ha möjlighet att erhålla bidrag till anläggningskostnaderna med $(12\ 000 \times 28)$ 336 000 kronor. Ett tillmötesgående av framställningen i vidare mån skulle i realiteten innebära ett utökande av de av riksdagen beslutade anläggningsbidragen. Några vägande skäl härför synes icke föreligga. Då föreningen torde kunna lämna säkerhet i form av inteckningar med bästa rätt i skolhemsfastigheten, borde hinder icke föreligga att på annat sätt uppbära det utöver statsbidraget erforderliga kapitalbeloppet. Statskonoret anser sig på grund härav icke kunna biträda föreningens framställning i vidare mån än att föreningen erhåller ett anläggningsbidrag med högst 12 000 kronor per plats.

Medicinalstyrelsen anser det mycket angeläget, att skolhemmet kommer till stånd. Vid utförandet av detsamma bör dock vissa smärre ändringar i byggnadens disposition vidtagas. Styrelsen tillstyrker, att föreningen intill ett belopp av 600 000 kronor beviljas ett räntefritt lån, motsvarande den del av beloppet, som icke täckes av det statsbidrag för uppförande av skolhemmet, som Kungl. Maj:t kan komma att bevilja.

Byggnadsstyrelsen framhåller för sin del, att anläggningens huvudgruppering och allmänna standard icke ger styrelsen anledning till någon väsentlig erinran, liksom icke heller den uppgivna kostnaden, 660 000 kronor. Vissa detaljer i planlösningen torde dock vid det fortsatta ritningsarbetet böra ytterligare prövas.

Skolöverstyrelsen vitsordar, att behovet av ett skolhem för efterblivna barn med svåra talrubbingar är synnerligen stort. Den verksamhet, som bedrivits och alltjämt bedrivs vid föreningens skolhem, har varit en ovärderlig tillgång inom undervisningen för psykiskt efterblivna. Det förhållandet att hemmet sedan år 1947 ej haft möjlighet att mottaga pojkar, har förorsakat ett flertal svåra och komplicerade situationer. Den av föreningen förhyrda fastigheten, i vilken skola och skolhem är inrymda, fyller icke de krav, man rimligtvis måste ställa på skolhemslokaler. Det är av största vikt, att förutsättningar snarast skapas för att verksamheten skall kunna fortsätta på ett tillfredsställande sätt samt att den utbygges i tillräcklig omfattning.

Då man icke kan förvänta, att landstingen vid sina skolor kan tillhandahålla den expertis, som är oundgängligen nödvändig vid undervisningen av efterblivna barn med talsvårigheter, kommer det planerade nya skolhemmet att såsom riksanstalt fylla en synnerligen viktig funktion.

Överstyrelsen har intet att erinra mot ritningsförslaget under förutsätt-

ning att vissa av överstyrelsens arkitekt gjorda anvisningar beaktas. En utbyggnad av skollokalerna torde dock senare komma att visa sig ofrånkomlig.

Överstyrelsen tillstyrker bifall till föreningens anhållan om ett räntefritt lån på 600 000 kronor.

1951 års sinnesslövårdsutredning framhåller, att föreningens hem i Gnesta är det enda i landet, där efterblivna barn med svåra talrubbingar mottages för behandling av specialutbildade lärare. Med hänsyn till att hemmet f. n. kan mottaga endast 14 barn och då det icke synes vara i sådant skick, att en lämplig lösning av lokalproblemen kan erhållas utan nybyggnad, tillstyrker utredningen, att föreningen erhåller statsbidrag för uppförande av det planerade nya skolhemmet om sammanlagt 28 platser med 12 000 kronor per godkänd plats. Då föreningen förklarat sig kunna av egna medel investera 200 000 kronor i det nya hemmet, skulle vid bifall till utredningens förslag av den sammanlagda kostnaden återstå ett belopp om (800 000 — 200 000 — 336 000) 264 000 kronor, som alltså skulle behöva tillskjutas i form av lån. Utredningen tillstyrker för sin del, att föreningen för angivna ändamål erhåller ett räntefritt stående lån om sistnämnda belopp.

Departementschefen

Av vad föreningen anfört framgår, att det av föreningen drivna skolhemmet i Gnesta för psykiskt efterblivna barn med grava talfelsrubbingar icke är tillfredsställande ordnat. Det nuvarande hemmet, som är det enda i sitt slag i landet, är av skolöverstyrelsen godkänt för 10 vårdplatser. På dessa vårdas f. n. endast flickor. Det har särskilt påpekats önskvärdheten av att vårdmöjligheter bereddades även för gossar. Behovet av ytterligare vårdplatser har understrukits av inspektören för sinnesslöundervisningen och har även vitsordats i vissa remissvar. Enligt den av inspektören gjorda undersökningen skulle behövas över 100-talet platser för ifrågavarande kategori efterblivna. I likhet med medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen finner jag det därför angeläget, att ytterligare vårdplatser kommer till stånd för dessa efterblivna med grava talfelsrubbingar. Under föreliggande förhållanden synes mest ändamålsenligt att — såsom föreningen förutsatt — låta uppföra ett nytt skolhem. Detta skolhem har planerats för 28 vårdplatser och skulle sålunda tillgodose endast en del av det samlade vårdbehovet.

I sin framställning har föreningen uppgivit, att kostnaderna för anordnande av det nya skolhemmet skulle belöpa sig till inalles 800 000 kronor. Av detta belopp kan föreningen av egna medel tillskjuta 200 000 kronor. För återstoden av kostnaderna — 600 000 kronor — har föreningen hemställt om ett stående räntefritt lån. I likhet med två av remissinstanserna förutsätter jag, att föreningen skall kunna erhålla anläggningsbidrag med 12 000 kronor per vårdplats enligt bestämmelserna i kungörelsen om statsbidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för vissa psykiskt efterblivna. Föreningen skulle sålunda kunna på detta sätt komma i åtnjutande av ett statligt anläggningsbidrag av (28 × 12 000) 336 000 kronor. Till täckande av härutöver erforderliga kostnader för skolhemmets

uppförande (600 000 — 336 000) 264 000 kronor, torde föreningen böra av statsmedel beviljas ett räntefritt stående lån. För lånet torde böra gälla i princip samma villkor som för anläggningsbidrag samt ställas säkerhet, som av Kungl. Maj:t godkännes. Medel för lånet torde böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till föreningen Säfstaholmsskolorna till uppförande av nytt skolhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 264 000 kronor.

[8] **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning.** Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisades under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för detta ändamål. Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 31/1950 framlagt förslag medgav riksdagen (skr. nr 50), att återstående medel av anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1950/51. För ettvarvt av budgetåren 1951/52, 1952/53, 1953/54 och 1954/55 har för ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1954) upplyser, att behållningen å anslaget den 1 juli 1954 uppgick till 869 861 kronor. Då dessa medel synes väl förslå för bestridande av låneverksamheten under budgetåret 1955/56, hemställer styrelsen, att å anslaget kvarstående medel måtte överföras till ett formellt anslag å 100 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens förslag har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

[9] **Lån till vissa utländska läkare.** Till detta ändamål har alltsedan budgetåret 1950/51 anvisats investeringsanslag å tillhopa 380 200 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med ett formellt belopp av 100 kronor.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1954) upplyser, att av de anvisade medlen vid ingången av budgetåret 1954/55 återstod ett belopp av 244 965 kronor. De 46 österrikiska läkare, som nu tjänstgör i Sverige, beräknas under budgetåret 1955/56 med enstaka undantag åtnjuta för sin utkomst tillräckliga inkomster av tjänstgöring i svensk sjukvård. Då å anslaget kvarstående medel sålunda — även om ytterligare några läkare skulle hit inkomma — synes väl förslå för bestridande av låneverksamheten även under budgetåret 1955/56, föreslår styrelsen, att berörda medel överföres till ett formellt anslag å 100 kronor.

Departementschefen

Då medicinalstyrelsens förslag ej föranleder någon erinran från min sida, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till vissa utländska läkare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

[10] *Lån till nybyggnader vid erkända alkoholistanstalter*. Till detta ändamål har för budgetåren 1953/54 och 1954/55 anvisats investeringsanslag av 990 000 resp. 1 270 000 kronor.

I. *Socialstyrelsen* (skr. 30/8 1954) framhåller, att enligt den plan för upprustning av de icke-statliga alkoholistanstalterna, som framlades i proposition nr 95/1953 och godkändes av riksdagen, anslag för lån till nybyggnader skall anvisas jämväl för budgetåret 1955/56. I överensstämmelse med planen upptages anslaget med 1 170 000 kronor.

II. *Svenska diakonsällskapets styrelse* (skr. 10/9 1954) anhåller om ett räntefritt amorteringslån å 178 000 kronor för uppförande av två förläggningsbyggnader vid erkända alkoholistanstalten Östfora. Styrelsen anför i huvudsak följande.

År 1954 erhöll diakonsällskapet ett statslån å 260 000 kronor för uppförande av två nya förläggningsbyggnader vid Östfora. Antalet platser i byggnaderna beräknades till sammanlagt 24. En av sällskapets styrelse verkställd utredning rörande en fullständig sanering och utbyggnad av anstalten visar emellertid, att nybyggnad skulle behövas för 60 platser samt att ett par äldre, omoderna och bristfälliga byggnader borde nedläggas såsom patientbostäder. De 60 nya platserna skulle inrymmas i tre byggnader om 20 platser vardera. I första etappen räknar styrelsen med att uppföra två byggnader med tillsammans 40 platser.

Tidigare har beräknats, att vid tillkomsten av förenämnda 24 platser 18 gamla platser skulle indragas. Styrelsen föreslår emellertid, att ytterligare 9 platser indrages, så att icke mer än 2 patienter skulle bo i något rum. Enligt styrelsens beräkning skulle anstaltens platsantal alltså bli (56 befintliga + 40 nybyggda — 18 indragna — 9 indragna) 69 platser.

Kostnaden för de nya förläggningsbyggnaderna kommer enligt preliminär beräkning att uppgå till 500 000 kronor. Efter avdrag av redan beviljat statslån å 260 000 kronor och begärt anordningsbidrag för de ytterligare tillkommande (40 — 24) 16 platserna med 72 000 kronor samt med beaktande av styrelsens skyldighet att återbära uppbyggnadsbidrag med 20 000 kronor för de ytterligare 9 vårdplatser, som föreslås skola indragas, uppstår en brist av 178 000 kronor.

Då det synes angeläget, att driftkostnaderna på alkoholistanstalten hållas så låga som möjligt, bör ränteutgift för lånet inbesparas. Lånet bör därför vara räntefritt. Det torde böra amorteras under 25 år, varvid amorteringen bör börja året efter det byggnaderna tagits i bruk.

III. *Styrelsen för stiftelsen Åsbrohemmet* (skr. 26/8 1954) hemställer om ett ränte- och amorteringsfritt lån å 95 000 kronor för uppförande av ett personalbostadshus vid erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet. Därjämte föreslås viss medelsanvisning för budgetåret 1956/57 för anordnande av ytterligare personalbostäder. Styrelsen anför bl. a.

Enligt den av Kungl. Maj:t godkända planen för Åsbrohemmets upprustning skall nästa budgetår en byggnad, som nu inrymmer bl. a. 2 tjänstebostäder, inredas till patientförläggning. Någon ersättning för de båda förlorade familjebostäderna finnes emellertid icke. Enligt vad tidigare avsetts skulle en äldre koloni och en undantagsstuga iordningställas som bostäder, vilket numera varken anstaltsstyrelsen eller anstaltens arkitekt anser sig kunna föreslå på grund av husens stora bristfällighet och de omfattande kostnaderna för att sätta dem i gott skick. Styrelsen anhåller därför för budgetåret 1955/56 om ett lån för uppförande av ett bostadshus för två familjer å anstaltens område.

Av anstaltens personal bor f. n. 56 procent utanför anstaltsområdet. Inom Åsbro samhälle, som ligger 2 kilometer från anstalten, finnes ingen möjlighet att uppbbringa en familjebostad. Den prekära bostadssituationen på anstalten och i Åsbro inverkar i hög grad menligt på nyrekryteringen av personal. Ändock måste på en anstalt av Åsbrohemmets storlek och karaktär en ej alltför liten del av personalen vara bosatt inom själva anstaltsområdet för att säkra en tillfredsställande tillsyn. F. n. bor åtminstone 4 av de befattningshavare, vilka borde ha bostad inom anstaltsområdet, långt utom detta. Detta medför ökad tjänstgöring å obekvämtid och hård bundenhet för många av den övriga personalen. Styrelsen anser det därför angeläget med ytterligare ett ränte- och amorteringsfritt lån å 285 000 kronor för budgetåret 1956/57 för uppförandet av ytterligare tre bostadshus med två familjebostadslägenheter i varje.

Yttranden

Över *Svenska diakonsällskapets framställning* har socialstyrelsen, statskontoret och byggnadsstyrelsen yttrat sig.

Socialstyrelsen anför.

Den nu planerade utvidgningen kan anses medföra en återvinning av en del av de vårdplatser, som gick förlorade, då sällskapets alkoholistanstalt arbetshemmet Björknäs nedlades för tre år sedan. Från nykterhetsvårdens synpunkt är det, med hänsyn till den sedan flera år tillbaka rådande knappheten på vårdplatser, synnerligen önskvärt, att en sådan återvinning kommer till stånd. Socialstyrelsen måste därför bestämt tillstyrka diakonsällskapets förslag.

Under förutsättning att diakonsällskapets kostnadsberäkning är riktig, skulle — då lån å 260 000 kronor tidigare anvisats och anordningsbidrag enligt socialstyrelsens beräkning bör lämnas med 58 500 kronor — erfordras ytterligare (500 000 — 260 000 — 58 500) 181 500 kronor. Socialstyrelsen tillstyrker, att sällskapet erhåller ett räntefritt statslån å högst detta belopp. De framtida amorteringsbeloppen bör icke få belasta anstaltens driftkostnader.

Statskontoret yttrar.

Den av diakonsällskapet föreslagna planeringen av Östfora innebär otvivelaktigt en förbättring i förhållande till det ursprungliga förslaget, vilket utredningsmannen själv betecknade som föga tillfredsställande ur förläggningssynpunkt. Ekonomiska hänsynstaganden och strukturen hos de redan befintliga byggnaderna ansågs emellertid då icke tillåta några mera omfattande åtgärder. Sedan 1953 års riksdag fattade beslut i frågan, har de ekonomiska förutsättningarna för anvisande av ytterligare medel till anstalten knappast förändrats. Den ifrågasatta väsentliga utökningen av det er-

forderliga medelsbehovet måste därför möta starka betänkligheter. Angelägenheten av att behovet av tillfredsställande vårdplatser vid alkoholistanstalterna tillgodoses måste emellertid också tillmätas betydelse. I detta läge ifrågasätter statskontoret, om icke framställningen bör på det sättet vinna tillmötesgående, att diakonsällskapet för genomförande av byggnadsprogrammet erhåller ett räntebärande amorteringslån från fonden för låneunderstöd. Räntan bör bestämmas till lägst 3 1/2 procent och amorteringstiden till 25 år, varvid återbetalningen bör påbörjas året efter det lånet till någon del lyftes. Annuiteterna bör icke belasta anstaltens driftkostnader utan erläggas av intäkterna från anstaltens skog. För lånet bör ställas säkerhet i form av inteckningar, som kan av Kungl. Maj:t godtagas, och fastställas villkor av huvudsakligen samma innehåll som för tidigare lån.

Byggnadsstyrelsen har funnit framlagda ritningar till de båda aktuella förlägningsbyggnaderna i huvudsak kunna godtagas. Kostnaderna har styrelsen uppskattat till sammanlagt cirka 665 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för yttre ledningar m. m. Vid beräkningen har förutsatts, att alla schaktnings- och planeringsarbeten kan utföras med anstaltens egen arbetskraft och att några sprängningsarbeten av större omfattning ej behöver förekomma.

Över *stiftelsen Åsbrohemmets framställning* har utlåtanden likaledes avgivits av socialstyrelsen, statskontoret och byggnadsstyrelsen.

Socialstyrelsen uttalar.

Det är givetvis icke alldeles tillfredsställande, att det nu anmälda medelsbehovet icke framfördes i samband med den allmänna översyn av anstaltsystemets materiella beskaffenhet, som nyligen verkstälts. Denna underlåtenhet hör emellertid icke hindra, att detta behov nu blir föremål för obunden prövning.

Det ligger i sakens natur, att vårdpersonalen vid en anstalt för ett sådant vårdklientel som Åsbrohemmets måste vara bosatt så, att personalen vid behov snabbt kan inställa sig på anstalten. Det måste därför betraktas såsom mycket angeläget från vårdsynpunkt, att Åsbrohemmet sättes i stånd att tillgodose bostadsbehovet för dessa befattningshavare genom anordnande av erforderligt antal personalbostäder vid anstalten. Enligt balansräkningen den 31 december 1953 förfogar Åsbrohemmet icke över tillgångar för att genom egen försorg genomföra den behövliga utbyggnaden av personalbostadsbeståndet, utan anstalten är i behov av särskilt ekonomiskt stöd av staten för detta ändamål. Socialstyrelsen tillstyrker därför stiftelsens låneframställning.

Statskontoret framhåller.

Av den år 1952 framlagda utredningen rörande de icke-statliga alkoholistanstalternas ekonomiska förhållanden framgick, att stiftelsen Åsbrohemmets ekonomi som helhet vore mycket god, även om likviditeten icke kunde anses fullt tillfredsställande. Såvitt statskontoret kan finna av utredningen, förutsattes, att anstalten för egna medel skulle skaffa erforderliga personalbostäder. I betraktande härav synes styrelsens framställning anmärkningsvärd, i all synnerhet som några särskilda skäl för densamma icke förbragts. Härtill kommer, att det i bostadsfastigheter nedlagda kapitalet i princip bör förräntas antingen genom inflytande hyror eller genom att per-

sonallönerna reduceras med ett mot hyresvärdet svarande belopp. Statskontoret föreslår därför, att framställningen icke föranleder någon åtgärd.

Byggnadsstyrelsen har i huvudsak intet att erinra mot ett föreliggande ritningsförslag till personalbostadshuset. Kostnaden bedömes komma att hålla sig inom ramen för det begärda anslaget.

Departementschefen

Såsom jag anfört vid anmälan av det under driftbudgeten uppförda anslaget till Vissa ombyggnads- och reparationsarbeten vid erkända alkoholistanstalter (XI, punkten 155), bör medel för den tredje och sista etappen för genomförande av planen för de icke-stalliga alkoholistanstalternas materiella upprustning anvisas för budgetåret 1955/56. Enligt planen skulle lån till följande återstående nybyggnadsarbeten ifrågakomma.

Vid vardera *Björstorp* och *Västkusthemmet* uppföres ekonomibyggnader för en kostnad av 160 000 kronor. *Lillegården* erhåller en ny föreståndarbostad för 95 000 kronor. Även vid *Hägerstad* bygges nytt bostadshus åt föreståndaren, inrymmande jämväl kontor. Kostnaden beräknas till 115 000 kronor. *Ribbingebäck* förses med ett nytt personalbostadshus, vari även anordnas kontorsutrymmen, lokaler för patienternas fritidssysselsättning m. m. ävensom värmecentral. Härför beräknas en total kostnad av 170 000 kronor. Vid *Vårnäs* anlägges ny brunn och utföres vissa andra yttre arbeten för sammanlagt 18 000 kronor, varjämte ny rättarbostad bygges för 60 000 kronor. *Kurön* utrustas med fritidslokaler i en barackbyggnad, för vars uppsättande beräknas 30 000 kronor. Slutligen uppföres vid envar av *Åsbrohemmet* och *Älvgården* nya förlägningsbyggnader med 18 vårdplatser. För Åsbrohemmets del beräknas kostnaden till 180 000 kronor, för Älvgårdens del till 182 000 kronor inklusive ledningar m. m.

Totalt skulle kostnaderna för de återstående nybyggnadsarbetena sålunda uppgå till 1 170 000 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Vad härefter angår de av Svenska diakonsällskapet och stiftelsen Åsbrohemmet gjorda framställningarna om lån vill jag helt allmänt uttala, att jag finner det mindre tillfredsställande, att den av 1953 års riksdag i princip godkända upprustningsplanen ändras eller utvidgas på sådant sätt, att den fastställda kostnadsramen överskrides. Den av diakonsällskapet föreslagna ändringen finner jag emellertid ur flera synpunkter beaktansvärd. Dels synes nämligen förslaget medföra en väsentlig förbättring av förlägningsförhållandena vid Östforaanstalten i jämförelse med den fastställda planen, dels innefattar förslaget en utökning av antalet vårdplatser vid anstalten med 13, något som med hänsyn till rådande knapphet på vårdplatser vid alkoholistanstalterna måste hälsas med tillfredsställelse. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att diakonsällskapet beviljas det begärda amorteringslånet å 178 000 kronor, att avbetalas under 25 år med första avbetal-

ningen två år efter det att lånet till någon del lyfts. Amorteringarna å lånet bör självfallet icke få belasta anstaltens driftstat. Enär övriga lån, som beviljats för alkoholistanstalternas utrustning, lämnats utan ränta, kan jag icke biträda statskontorets förslag, att förevarande lån skulle göras räntebärande. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört rörande de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget, vill jag framhålla, att ytterligare statslån för detsamma ej torde böra ifrågakomma.

Beträffande stiftelsen Åsbrohemmets låneansökan vill jag understryka, att jag icke är övertygad om nödvändigheten av att all vårdpersonal eller ens huvuddelen av densamma har sin bostad inom anstaltsområdet. Där- emot är det naturligtvis önskvärt, att personalens bostäder är belägna inom sådant avstånd från anstalten, att befattningshavarna lätt kan nå densamma. Detta är av vikt icke minst för att kunna rekrytera och kvarhålla personalen. För Åsbrohemmets del är förhållandena i nämnda hänseende icke tillfredsställande för en del av vårdpersonalen. Då familjebostäder ej kan anskaffas för dem i anstaltens närhet, har huvudmannen sett sig nödsakad att uppföra tjänstebostäder. För de befattningshavare, vilkas bostäder på anstalten enligt utrustningsplanen tages i anspråk för patientförläggning, synes intet vara att erinra mot att så sker. Av vad anstaltens huvudman anfört, torde få anses ådagalagt, att iståndsättande av äldre, befintliga byggnader för ändamålet ej är ekonomiskt försvarbart. Innan planer på att i större omfattning uppföra nya tjänstebostäder vid anstalten diskuteras, synes emellertid böra undersökas, om icke personalen kan stimuleras att i någon utsträckning själv ordna sin bostadsfråga, t. ex. genom egnahemsbebyggelse, därest anstalten på förmånliga villkor upplåte mark för ändamålet.

Av det sagda framgår, att jag icke är beredd förorda, att mera än ett tvåfamiljshus uppföres vid Åsbrohemmet. Då huvudmannens likviditet icke synes tillåta, att byggnaden uppföres utan statligt stöd, finner jag mig böra tillstyrka, att stiftelsen Åsbrohemmet beviljas ett ränte- och amorteringsfritt lån för ändamålet. Mot den beräknade kostnaden, 95 000 kronor, har jag intet att erinra. Lånesumman torde därför bestämmas till nämnda belopp.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (1 170 000 + 178 000 + 95 000) 1 443 000 kronor.

Utöver vad jag i det föregående anfört, torde för de av mig nu tillstyrkta lånen i huvudsak böra gälla motsvarande villkor och andra föreskrifter, som meddelats beträffande tidigare i propositionen nr 95/1953 avsedda lån.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till nybyggnader vid erkända alkoholistanstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 443 000 kronor.

*Statsverkspropositionen: Bil. 32: Kapitalbudgeten:
Inrikesdepartementet.*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Torsten Jeppsson

BILAGA 33 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1955

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
4 januari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1955/56 och anför därvid följande.

Enligt § 63 regeringsformen skall riksdagen årligen antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bil. 33; rskr nr 138) upptager å driftbudgeten anslag å sammanlagt 415 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 15 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 400 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln samt med 7,5 miljoner kronor på envar av sjunde och tionde huvudtitlarna. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet resp. 210, 54 och 16 miljoner kronor, för engångsutgifter 60 miljoner kronor samt för övriga försvarsutgifter 60 miljoner kronor. Anslaget under sjunde huvudtiteln avses för civila utgifter för försvarsberedskap (kostnader för förstärkning av gränsbevakning, polis, civilförsvär, brandväsen, sjukvård m. m.). Åtgärder som erfordras för att trygga folkförsörjningen och penningvärdet finansieras genom ett anslag å tionde huvudtiteln till allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder. Anslaget å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket avses för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet. Anslagen, som för budgetåret 1952/53 schablonmässigt uppräknades med 50 % med hänsyn till inträdda prisstegringar, är ursprungligen avsedda att täcka kostnaderna för försvarsberedskap under tre månader. I statsverkspropositionen till 1954 års

2 Statsverkspropositionen: Bil. 33: Beredkapsstat för försvarsväsendet

riksdag anmäldes, att genom överbefälhavarens försorg en undersökning verkställdt rörande det medelsbehov som numera kunde anses föreligga för viss försvarsberedskap. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 47) angående beredkapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1954/55 förutsatte statsutskottet, att förslaget skulle hinna granskas och bearbetas inom sådan tid, att det kunde läggas till grund för den beredkapsstat, som skall fastställas av 1955 års riksdag.

Överbefälhavarens förslag upptager anslag avsedda att täcka medelsbehovet för högsta försvarsberedskap under en tid av tre månader. Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för ifrågavarande undersökning m. m. icke lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

För egen del anser jag bl. a. av skäl som anföres i det följande att beredkapsstaten icke bör ges den omfattning, som överbefälhavaren föreslagit. Jag räknar med vissa reduceringar av de av överbefälhavaren beräknade anslagsbeloppen. Till frågan om beloppens storlek återkommer jag senare. Överbefälhavaren har vidare föreslagit att beställningsbemyndiganden till betydande belopp ställas till förfogande för att vid behov möjliggöra beställningar av materiel med lång leveranstid. Likaså har hemställts om rätt att med visst belopp kunna överdisponera den rörliga kredit, som står till riksnämndens för ekonomisk försvarsberedskap förfogande för finansiering av nämndens inköps- och lagringsverksamhet. Det torde emellertid icke vara erforderligt att till beredkapsstaten knyta dylika fullmakter. Under krig bör förskottsstaten kunna användas till att täcka samtliga kostnader för krigföringen, för folkförsörjningens tryggnad och för upprätthållande av ordningen inom landet. Vid krigsfara bör däremot förskottsstatens användning begränsas till sådana utgifter, som omedelbart föranleds av åtgärder för tryggnad av rikets fred. Det synes lämpligt, att å beredkapsstaten alltjämt som regel beräknas anslag, som avser de militära och civila utgifter som omedelbart föranleds av beslut om förstärkt försvarsberedskap. Det torde i detta sammanhang observeras att engångsutgifter för materielanskaffning m. m. i princip skall bekostas med direkta anslag på riksstat eller tilläggsstat. Enligt tillämplad praxis har emellertid hittills upptagits ett anslag å beredkapsstaten (engångsutgifter för försvaret) för anskaffning av för försvaret nödvändig materiel i de fall då anskaffningen är så brådskande att särskild medelsanvisning från riksdagen icke kan avvaktas. Ett liknande anslag bör även fortsättningsvis inrymmas i staten. Även för sjukvårdsberedskapen och civilförsvaret synes anslag för vissa brådskande engångsanskaffningar böra uppföras. Dessa senare jämte anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter torde böra redovisas under elfte huvudtiteln. Under tionde huvudtiteln bör liksom i den gällande staten upptagas ett anslag för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m. För övriga civila försvarsberedskapsåtgärder torde få upptagas ett samlingsanslag under sjunde huvudtiteln. För försvarsberedskapens stärkande i all-

mänhet — avseende såväl det militära som det civila försvaret — bör alltjämt finnas uppfört ett anslag å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket.

Med utgångspunkt från vad jag här anfört samt med ledning av de av överbefälhavaren lämnade uppgifterna bör den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1955/56, upplaga anslag å driftbudgeten om sammanlagt 825 miljoner kronor och ett anslag å kapitalbudgeten om 50 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 745 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln, med 5 miljoner kronor på sjunde huvudtiteln, med 10 miljoner kronor på tionde huvudtiteln samt med 65 miljoner kronor på elfte huvudtiteln. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet resp. 330, 70 och 45 miljoner kronor, för engångsutgifter 150 miljoner kronor och för övriga försvarsutgifter 150 miljoner kronor. Under elfte huvudtiteln har uppförts anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter med 10 resp. 35 miljoner kronor. För sistnämnda verksamhetsområden har med tidigare anförd motivering jämväl upptagits engångsanslag om 5 resp. 15 miljoner kronor.

I enlighet med det anförda upprättat förslag till beredskapsstat för budgetåret 1955/56 torde såsom *bihang* få fogas vid protokollet i ärendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det vid detta protokoll fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1955/56.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

**Förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för
budgetåret 1955/56**

Driftbudgeten

A. Egentliga statsutgifter:

IV. Försvarsdepartementet	745 000 000	
VII. Finansdepartementet	5 000 000	
X. Handelsdepartementet	10 000 000	
XI. Inrikesdepartementet	65 000 000	825 000 000
	<hr/>	
	Summa kronor	825 000 000

Kapitalbudgeten

Kapitalinvestering:

VII. Fonden för förslag till statsverket	50 000 000
--	-------------------

Egentliga statsutgifter

IV. Försvarsdepartementet

C. Försvarskrafterna

a	Arméns löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	330 000 000	
b	Marinens löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	70 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	45 000 000	
d	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	150 000 000	595 000 000
			<u>595 000 000</u>

E. Diverse

a	Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>		<u>150 000 000</u>
		Summa kronor	<u>745 000 000</u>

VII. Finansdepartementet

a	Civila utgifter för försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	5 000 000
---	---	-----------

Egentliga statsutgifter

X. Handelsdepartementet

a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m., <i>förslagsvis</i>		10 000 000
---	---	--	-------------------

XI. Inrikesdepartementet

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården

Sjukvårdsberedskapen:

a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	10 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	5 000 000	15 000 000
			15 000 000

F. Civilförsvaret

Civilförsvaret:

a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	35 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	15 000 000	50 000 000
			50 000 000
Summa kronor			65 000 000

Kapitalinvestering

VII. Fonden för förlag till statsverket

a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>		50 000 000
---	--	--	-------------------